

1
2018
R O Č N Í K 1
ISSN 2585 – 9927

HLAS MATICE

ŠTVRŤROČNÍK **MATICE SLOVENSKEJ** V TURČIANSKOM SV. MARTINE
VYDÁVANÝ V SPOLUPRÁCI S MATIČNÝMI PRACOVISKAMI

OSOBNOSTI

MATIČNÉ HNUtie

HISTÓRIA

V ÚSTRETY NOVÝM MATIČNÝM VÝZVAM

Už dávnejšie bolá schválená dlhodobá požiadavka zvýšiť vzájomné informačné prepojenie medzi miestnymi odbormi Matice slovenskej, rozosiatymi po celom Slovensku. Preto sa Matica slovenská rozhodla vydávať štvrtročník Matice slovenskej s názvom HLAS MATICE.

MO MS a odbory Mladej Matice, ale aj ďalšie pracoviská MS realizujú množstvo rôznorodých akcií vo všetkých regiónoch našej vlasti, no pochopiteľne nie všetky sa podarí uverejniť v regionálnej tlači a v Slovenských národných novinách. O množstve podujatí sa matičiari často nedozvedia, aj keď sa konali v jednom regióne. Vytvorenie nového celoslovenského periodika, ktoré zachytí matičné aktivity v článkoch a na fotografiách, by malo mať nielen propagáčny význam, ale chce byť aj symbolickou kronikou matičných aktivít uskutočňovaných v obciach a mestách, kde Matica pôsobí, aby sa zachovali pre budúcnosť. Dúfajme, že nové periodikum bude vzájomnou inšpiráciou pre jednotlivé MO MS v ich pronárodnej práci.

Rovnako sa chceme venovať aj historic-

kým tématam so zameraním na osvetľovanie zabudnutých dejinných osobností a udalostí späť s našimi regiónmi.

Do prvého čísla HLASU MATICE sme zaradili pre úplnosť aj materiály z mnohých krásnych matičných podujatí zo začiatku roka.

Prioritne chceme magazín vydávať elektronicky, ale pochopiteľne zabezpečíme aj

dostatočný počet výtlačkov pre členskú základňu v printovej podobe.

Veríme, že HLAS MATICE pomôže všetkým matičným pracoviskám účinnejšie a v širšom zozsahu zviditeľňovať svoju neľahkú prácu a možno pomôže k prebudneniu ďalších Slovákov a Sloveniek, aby priložili ruky k spoľočnému dielu, ktoré s obdivuhodným nadšením začali tvoriť generácie pred nami.

V zostavovaní občasníka chceme dlhodobo vytrvať tak, ako to roku 1845 výstižne napísal velikán Ľudovít Štúr: „*Slaby len vždy narieka a na druhého beduje, mužný si pevne na svoju postať zastane a na nej svoju prácu vykonáva a z nej sa odstrčí nedá. Musíme teda poznať najsamprv samých seba, naše slabosti, naše chyby, viny a zlosti, jestiže ďalej sa chceme dostat, jestiže máme chuť k práci a k životu... Tohto teda budeme sa my držať v novinách našich, a keď na strane drahého nášho obecenstva ... bude tá istá vôle, ktorá je na strane našej, máme pevnú nádeju, že to, čo začíname, sa nám podarí a že to, čo s dobrou rozvahou chcieť budeme, vykonáme.*“

Marián Gešper, predseda Matice slovenskej

MALÁ VOJNA V PREŠOVE

Štvrtok 26. apríla 2018 sa na ZŠ Májové námestie v Prešove konala z iniciatívy DMS a OMM v Prešove a pedagógov školy beseda a dramatizácia scénky z udalostí Malej vojny.

Žiakom ósmeho a deviateho ročníka prednášajúceho predstavila riaditeľka DMS Prešov Mgr. Slávia Jurková, ktorá následne odovzdala slovo predsedovi MS JUDr. Mariánovi Gešperovi, ktorý viedol túto prednášku. Po krátkom predstavení udalostí Malej vojny sa pôdiam hostili členovia Mladej Matice z Prešova, Vranova n/T a okolia, ktorí sa predviedli vo vojenských uniformách a žiakov naozaj upútali. Dramatizácia scénky

bola pripomienkou udalostí Malej vojny, ktorá sa udala v marci 1939 v michalovských kasárnach. Scénka priblížila žiakom udalosti spred osemdesiatich rokov – od Viedenskej arbitráže a začiatku ozbrojených útokov horathyovských polovojenských oddielov na slovenské a podkarpatské pohraničie.

Aj takoto formou sa chce Matica slovenská priblížiť k mládeži a nenútenou formou im objasňovať rôzne udalosti slovenských dejín.

Bc. Marko Gajdoš, Mgr. Slávia Jurková
Foto: Mgr. Júlia Palšová

PREŠOVSKÝ ARCIBISKUP

RASTISLAV PRIJAL DELEGÁCIU MATICE SLOVENSKEJ

Matica slovenská uzavrela sériu stretnutí s cirkvami v Prešove. Matičnú delegáciu prijal **pravoslávny arcibiskup Rastislav** v polovici marca. Okrem spoločných tém sa rozprávali o možnosti spolupráce medzi národnou ustanovizňou a Pravoslávnou cirkvou.

"Konkrétnie nás spája nielen cyrilo-metodská tradícia, ale aj spolupráca medzi slovanskými národmi. Pevne verím, že aj s pravoslávnymi veriacimi sa nám podarí zrealizovať či podporiť spoločné podujatia a aktivity tak, aby bola ešte viac zdôraznená dôležitosť národných, kresťanských a konzervatívnych hodnôt pre spoločnosť," povedal predseda Matice slovenskej Marián Gešper, s ktorým sa na stretnutí v rámci delegácie zúčastnila aj riaditeľka Domu MS Prešov Slávka Jurková a podpredsedníčka prešovskej Krajskej rady MS Mária Murdziková.

Arcebiskup prešovský **Rastislav** sa vyjadril, že v súčasnosti je čoraz dôležitejšie udržiavať rodinné a kresťanské hodnoty. Zároveň dodal, že Pravoslávna cirkev pôsobí stabilizačne a spája rušínsku, srbskú, bulharskú a ukrajinskú národnosť na Slovensku. Aj v tomto duchu sa bude uberať spolupráca medzi cirkvou a Maticou slovenskou.

SPOLUPRÁCA MATICE SLOVENSKEJ S ÚRADOM PRE SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V ZAHRANIČÍ

Novozvolený predseda Matice slovenskej Marián Gešper absolvoval prvú reprezentančnú návštavu na Úrade pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Delegáciu Matice slovenskej prial predsedova ÚSZZ Ján Varšo spoločne s podpredsedom ÚSZŽ Petrom Procháckom a odbornou pracovníčkou ÚSZZ Milinou Sklabinskou.

Cieľom stretnutia bolo presnejšie vymedzenie oblastí pôsobenia oboch inštitúcií na prospch Slovákom žijúcich v zahraničí, aby sa prepojila a prehĺbila budúca spolupráca. Od roku 2015 Matica slovenská svoje vzťahy s ÚSZZ skvalitnila. Nosným projektom je Medzinárodný letný tabor Matice slovenskej v spoločnej gescii oboch inštitúcií. Počas rokovania sa otvorila ďalšia možnosť vzájomnej spolupráce. Je hou Národný zraz Mladej Matice, na ktorý už tretí rok Matica slovenská pozýva mladých krajanov z okolitých štátov. Spolupráca ÚSZZ s Maticou slovenskou funguje aj v zmysle podpory poradných orgánov Matice slovenskej pre krajanskú problematiku, redakčnej rady zborníka Slováci v zahraničí a súťaže Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko.

Predsedovia sa zhodli, že snahy oboch inštitúcií je potrebné zamerať najmä na mladú generáciu krajanov, podporu škôl, folklórnych zoskupení a projektov s dlhodobou efektivitou podpory národného povedomia.

ÚSZZ si cení aktivity Matice slovenskej najmä v oblasti komunikácie a spolupráce s krajanmi a tiež spolupráce s maticami slovanských národov, oceňuje podporu podujatí krajanov osobnou účasťou, vedecko-výskumnú a publikáčnu činnosť Krajanského múzea MS, propagáciu kultúrneho dedičstva, života a diela krajanov cez informačné a mediálne kanály MS a prípravu podujatí súvisiacich s krajanskou problematikou na matičnej pôde.

Predsedova MS Marián Gešper informoval o svojej vízii spolupráce Matice slovenskej s krajanmi. Vymenoval aj nosné podujatia MS roku 2018, ktoré sa budú orientovať na pripomínanie si dôležitých dejinných medzníkov, pri ktorých si uvedomuje veľký prínos Slovákov žijúcich v zahraničí. Obaja predsedovia sa vzájomne pozvali na podujatia pripravované ich inštitúciami a vyzadili si vzájomnú podporu. Zuzana Pavelcová

25. ROČNÍK ŠALIANSKEHO MAŤKA BOL PLNÝ KVALITNÝCH PREDNESOV

Jubilejný 25. ročník literárnej súťaže Šalianský Maťko Jozefa Cígera Hronského sa niesol v znamení kvalitných prednesov žiakov a výberu originálnych textov. Za prípravou súťažiacich stáli samozrejme ich pedagógovia, ktorí nemalou mierou prispeli k ich úspechom. V prvom rade však rozhodoval ich talent a recitačné schopnosti, ktoré mohli predviesť v okresnom kole aj na samotných divadelných doskách v barokovom šate. Jedna z kategórií recitovala v sále Domu Matice slovenskej v Nitre, ktorá už bola pripravená na premiéru divadelného predstavenia Cisárove nové šaty Nového divadla, čo tu pôsobí. Takúto výnimočnú atmosféru mali možnosť zažiť súťažiaci pri slávnostnom otvorení, vyhlásenie výsledkov a žiaci najstaršej kategórie aj pri samotnom prednese.

Z pohľadu spoluorganizátora sme radi, že o túto jedinečnú literárnu súťaž v prednese slovenskej

povesti je stále záujem a že i kvalita recitácií sa z roka na rok zlepšuje. Vypovedá o tom aj fakt, že do tohtoročného okresného kola postúpilo sedemdesaťsedem žiakov, čo je viac v porovnaní s minulým rokom. Každá kategória mala zastúpenie dievčat aj chlapcov, a to i na prvých troch víťazných miestach. V najmladšej kategórii si prvé miesto obhájil svojou recitáciou povesti Bojazlivý paholok a smelý gazda Šimon Hladek z Piaristickej spojenej školy sv. J. Kalazanského v Nitre, v druhej kategórii to bola žiačka Základnej školy sv. Svorada a Benedikta v Nitre Júlia Vojtechová s povestou Vendelko a v najstaršej kategórii súťažiacich zvíťazil chlapec, žiak Základnej školy Na Hôrke v Nitre Ladislav Bánovský s povestou Nezbohatne nikda, komu šťastie chýba.

O tom, že bol tento ročník mimoriadne silný, svedčí aj fakt, že hodnotiaca porota spolu s predsedníčkou Annou Kuklovou udelila dve čestné

MLADÍ DIVADELNÍCI

ZO SRBSKÉHO PANČEVA NA NÁVŠTEVE V DOME MS V GALANTE

Dňa 23. mája sme sa od doobedia pripravovali na vzácnu návštevu. Očakávali sme vzácnych hostí, detských divadelníkov, našich krajanov z Dolnej Zeme, zo Srbska. Už ôsmy raz k nám zavítal víťaz festivalu **3 x Ď** zo srbskej Vojvodiny. Tentokrát to bola Detská divadelná skupina SKOS DETVAN Voljovica Pančeve SRBSKO. Členovia skupiny pricestovali popoludní, nasledovala príprava scény a ubytovanie, prechádzka mestom a oficiálne privítanie vo výstavnej sále, kde bola nachystaná technika na premietnutie krátkeho filmu o Galante a malé občerstvenie. To už bol čas na prezlečenie sa do kostýmov, maskovanie a prípravu vystúpenia. Vedľa 17. hodine sa hralo pre domáce publikum. Bola to hra **Game start** v režii Terezy Veber Oravcovej a Alisy Oravcovej. Medzi divákmi boli aj deti z Dobrodružného krúžku zo ZŠ Sládkovičovo a mladí

ceny. Porota pri hodnotení brala do úvahy recitačné kvality žiaka, jeho rétoriku, kontakt s publikom, ale aj vhodnosť a originalitu výberu literárneho textu. Zvlášť zaujal text z čerstvej publikácie od regionálneho historika Imricha Točku, ktorý autorsky pre potreby súťaže upravila pripravujúca pedagogička pre žiačku a víťazku J. Vojtechovú. Vráví sa, že kreativite sa medze nekladú, a platí to aj v tomto prípade, najmä ak ide o kvalitné spracovanie nevšednej, zaujímavej a novej literárnej predlohy.

Žiaci, ktorí sa umiestnili na prvých troch miestach v každej kategórii, si odnesli ceny vo forme hodnotných kníh. Najväčšou odmenou bol však pocit úspechu a pre víťazov prvých miest postup do jubilejného 25. ročníka celoslovenského kola, ktoré sa bude konáť tradične v meste zrodenia samotnej súťaže, a to v Šali – za účasti hlavného

organizátora, iniciátora a otca súťaže Šalianky Maťko Jozefa Cigera Hronského pána MUDr. Svetozára Hikkela.

Výsledky

I. kategória

1. miesto – Šimon Hladek
2. miesto – Lea Kálmánová
3. miesto - Sarah Gregorová

II. kategória

1. miesto – Júlia Vojtechová
2. miesto – Tamara Benčíková
3. miesto – Adam Majcher

III. kategória

1. miesto – Ladislav Bánovský
2. miesto – Valentína Patakyová
3. miesto – Tamara Lacsná

Nikola Rechtorisová

DETSKÁ LITERÁRNA TVORBA NA POČEST BÁSNIKA SAMA VOZÁRA

Rodiskom **Sama Vozára** - básnika, prekladateľa, národnovca a autora unikátnej cyklickej skladby „Ukojenie tóni“ je obec Hrachovo (okres Rimavská Sobota). Každoročne v máji v priestoroch Základnej školy s MŠ v Hrachove sa uskutočňuje literárna súťaž vlastnej tvorby poézie a prózy žiakov školy na počesť tohto štúrovského básnika. Spoluorganizátorom tejto literárnej súťaže je už niekolko rokov aj

Dom Matice slovenskej v Rimavskej Sobote.

Súťaž vlastnej tvorby poézie a prózy vznikla pred devätnásťimi rokmi pod názvom „O Vozárovo zlaté pero“ na počesť Sama Vozára, ktorý svoje základné vzdelanie získal v obci Hrachovo. Samo Vozár písal básnické cykly, lyricko-epické útvary a veršované drámy. Základná škola v Hrachove zriadila aj Pamätnú izbu, ktorú navštievujú žiaci a študenti celého okresu.

Samotná súťaž je rozdelená do dvoch kategórií – kategória poézie a kategória prózy. Jej cieľom je

zvýšiť záujem detí o písané a hovorové slovo, napomáhať rozvíjaniu talentovaných detí a prostredníctvom exponátov v Pamätnej izbe Sama Vozára zvýšiť záujem detí o našu slovenskú história a historické fakty z obdobia Slovenskej jari 1848-1849. Po triednych koláčach sa do školského kola prebojovalo tridsať žiakov. Súťažili žiaci tretieho až deviateho ročníka. V poézii dominovali osobné výpovede starších žiakov. Radost, smútok, vlastné zážitky i príbehy o zvieratách boli hlavnými tématami v kategórii próza. Veľké podakovanie patrí učiteľkám a porotkyniam zároveň, hlavne Mgr. Marcelie Račákovej, ktorá súťaž pripravila a viedla, ďalej Mgr. Renáte Kýpeťovej a Mgr. Renáte Stanovej.

PhDr. Ingrid Šulková

divadelníci z Galanty, ako aj starší obyvatelia Galanty pôvodom z bývalej Juhoslávie. Všetkých očarilo vystúpenie našich mladých krajanov. Úžasný tanec, spev, hra, všetko bolo premyslené do posledného detailu. A divákom sa hra páčila. Potom nasledovala hra Juro, ktorú predviedli mladí divadelníci z Galanty pod vedením pani Diany Hrabovskej a pracujú pri GOS. A priateľstvo mladých divadelníkov bolo spečatené. Keďže bolo už neskoro, naši srbskí priatelia išli na večeru a nasledovala prechádzka po meste a odpočinok.

Štvrtok 24. mája čakal mladých divadelníkov dlhý deň. Po raňajkách odchod do Šale, kde sa koná Celoslovenská prehliadka Detskej divadelnej tvorivosti Zlatá priadka. A aj keď sa srbským divadelníkom nepodarí dostať medzi hostí každý rok, dostanú sa na festival ako diváci. Môžu si porovnať svoju divadelnú tvorbu s ostatnými divadelníkmi z celého Slovenska, inšpirovať sa, potešiť sa. Cez prestávky sa zúčastnili aj na tvorivých dielniach a vyrobili si darčeky pre seba a svojich blízkych.

Po tomto dianí dobre padlo vykúpať sa vo vode termálneho kúpaliska v Horných Salibách. Štvorhodinový vstup postačuje aj na relax, aj na vyšantenie. Po dobrej večeri ich už čakali galantskí divadelníci, aby im ukázali mesto Galantu...

Piatok 25. mája naši krajania absolvovali so sprievodkyňou Barbarou návštevu Vlastivedného múzea v Galante, pozreli si bustu Karola Duchoňa, krásny mestský park, ale aj expozíciu v renesančnom kaštieli. Plní dojmov sa zastavili nakúpiť blízkym darčeky, lebo po obedze nasledovala krátká zastávka v Dome MS Galanta, rozlúčenie a dlhá cesta domov.

MO MS V KÁLNICI

ZACHRAŇUJE STARÉ ODRODY STROMOV

V obci Kálnica bolo ovocinárstvo v minulosti významným zdrojom obživy jej obyvateľov a ovocné sady i so sušiarňami ovocia, ktoré obec obklopovali, boli jej neodmysliteľou súčasťou. Znalosť ošetrovania ovocného stromu sa prenášala v rodinách i medzi pestovateľmi a mala dobrú úroveň. Časy sa zmenili a zvlášť mladí ľudia prestali byť odkázaní na tento druh príjmu. V zmysle hesla: Za peniaze všetko si ovocie zväčša nakupujú v supermarketoch, i keď v pochybnej kvalite.

Pre nezáujem sa strácajú do nenávratna i mnohé miestne odrody, ich vzácný genofond, prispôsobený miestnym podmienkam. Prichádzame tak nezodpovedne i o vzácné dedičstvo, ktoré

nám prenechali predchádzajúce generácie.

Nás MO Matice slovenskej sa popri iných aktivitách snaží už viac rokov nielen výskyt týchto starých miestnych odrôd pozisťovať, hľadať možnosť ich záchrany, ale venuje sa predovšetkým organizovaniu osvetovej ovocinárskej prednáškovej činnosti spojenej s konkrétnymi, praktickými ukázkami. Na nich svoje bohaté teoretické i praktické vedomosti nezískane doposiaľ odovzdával p. Tibor Valovič, známy včelár a chovateľ z Kálnice. Aj sobotu 3. marca sme zrealizovali ukážku jarného rezu ovocných drevín u Ing. Ondreja Ševčíka v jeho sade pri dome č. 295 v Kálnejci.

Ing. Miroslav Borcovan, Foto: Ján Valovič

MEMORANDUM O VZÁJOMNEJ SPOLUPRÁCI MEDZI MATICOU SLOVENSKOU A ZÁKLADNÝMI ŠKOLAMI

Nové logo **MATIČNEJ AKADEMIE SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO POVEDOMIA** graficky spracoval Jozef Makariv na pôde Domu Matice slovenskej v Snine. Pod týmto logom sa budú realizovať tvorivé výchovno-vzdelávacie aktivity zamerané na upevňovanie národného povedomia predovšetkým v našej mladej generácii. Zároveň sa bude rozvíjať užia spolupráca so základnými a strednými školami, ale aj knižnicami po celom Slovensku.

REJDOVSKÉ PRIADKY 2018

UDRŽIAVANIE ZVYKOV A TRADÍCIÍ V REJDOVEJ

Aj tento rok 17. marca obec Rejdová v spopruzári s folklórnu skupinou Hôra Rejdová pripravili pre priaznivcov folklóru a folklórnej skupiny Hôra krásnu akciu – už 12. ročník Rejdovských priadok.

Tento ročník Rejdovských priadok bol v slávnostnom šate. FSk Hôra oslavuje 65. výročie od jej založenia a ďalšou krásnou udalosťou je reedícia LP Rejdovská svadba, ktorá sa vyšla v digitálnej forme na CD nosiči.

FSk si pre svojich priaznivcov pripravila krásny program, ktorým si uctila aj všetkých bývalých vedúcich skupiny od jej založenia. Starostka obce podákovala všetkým vedúcim za prínos pri udržiavaní kultúrneho dedičstva obce Rejdová.

V prvom bloku sa predstavila krásnymi piesňami a tancami. V druhom bloku vystúpenia sme sa presunuli priamo na Rejdovskú svadbu, kde sme videli a počuli staršiu verziu svadby nahratu na

LP z roku 1968 doplnenú živým vystúpením členov folklórnej skupiny. Medzi prítomnými bolo aj niekoľko bývalých členiek súboru, ktoré sa na nahrávaní LP priamo zúčastnili. Starostka obce im podákovala za uchovávanie dedičstva kultúrnych zvykov a tradícií, a následne im odovzdala malé darčeky.

Tento rok sa odprezentoval aj novozaložený spevokol v obci, ktorý pracuje pod vedením p. Viery Tomášikovej. Spevokol nám zaspieval krásne piesne.

Akoby mohli byť priadky bez programu, ktorý zamestná aj naše bránice. O tento veselý program sa znova postarali členovia folklórnej skupiny. Tanecnými výkonnimi dievčat, žien a mužov sa ukončil 12. ročník Rejdovských priadok.

Už teraz sa tešíme na 13. ročník. Veríme, že priaznivci folklóru a folklórnej skupiny Hôra, ktorí sa zúčastnili na tejto krásnej akcii, budú mať krásne spomienky na tento večer. *Ivana Kolárová*

MARATÓN SLOVENSKÉHO FOLKLÓRU

MEDZI KRAJANMI NA HORNEJ ORAVE

Dni slovenskej kultúry v Malopoľsku odštartovali sériu víkendových podujatí 24. júna v Poľsku, v Podvilku. Krajania pod organizátorskou záštitou Spolku Slovákov v Poľsku, ktorý agilne manaže generálny tajomník Ľudomír Molitoris s manželkou, pripravili sériu podujatí, ktoré sa postupne počas leta uskutočnili v Krakove a Novej Belej.

Prvý slávnostný deň prinášal veľmi bohatý program. Za účasti generálneho konzula v Krakove Ivana Škorupu, pátra minoritov Tomáša Lesňáka, potomkov rodiny Bosákovcov, II. podpredsedu MS Mareka Nemca a riaditeľky KM MS Zuzany Pavlovovej sa odhalila pamätná tabuľa rodákovi z Pod-

vika – pátnovi Štefanovi Serafínovi Bosákovi.

Štefan Serafín Bosák sa narodil 11. 10. 1713 (Podvilk). Svoj život zasvätil kazateľstvu, ľudovej misii, učenectvu i písaniu náučných kníh, vďaka čomu ho pripodobňujú k Hugolínovi Gavlovičovi. Program venujúci sa jeho osobnosti pokračoval prezentáciou útlej, ale veľmi vzácnnej publikácie pátra Lesňáka, ktorá dokumentuje Bosákov život i dielo. V nedalekom kostole páter odslúžil slovenskú omšu zameranú na ľudské bytie, význam poznania minulosti a jej vplyvu na budúcnosť.

V poobedných hodinách dostal deň i napriek sychravému počasiu farby pestrosti vdaka speváckym zborom, tanecným zoskupeniam, mažo-

retkám a folklórnym skupinám nielen z Poľska, ale i zo Slovenska. V publiku viali matičné vlajky, ktoré priniesol MO MS Trstená. Do jeho bohatej činnosti patrí i spolupráca s našimi krajanmi v Chorvátsku aj Poľsku, za čo sa im Spolok Slovákov v Poľsku podčakoval i symbolicky. Do radov matičiarov venoval tri významné oceňenia. Striebornú medailu pre Dom MS v Liptovskom Mikuláši prebral jeho riaditeľ a tiež súčasný II. podpredseda MS Marek Nemec. Ďalšie medaily za významné zásluhy v oblasti krajanskej

spolupráce boli udelené MO MS v Trstenej a tiež matičiarovi Kamilovi Bednárovi. Podpredseda MS Marek Nemec vo svojom príhovore vyjadril nie len podčakovanie za svedomitú prácu krajanov

a matičiarov, ale pridal i recitačnú vysvuku z básne Jána Botta, Smrť Jánošíkova.

Po oceňovaní prišla na rad rozlúčka. Svoju činnosť medzi krajanmi ukončil generálny konzul Ivan Škorupa, ktorému SSP pripravil špeciálne vydanie časopisu mapujúceho jeho pôsobenie medzi Slovákm v Poľsku. Za jeho významný prínos, ľudský prístup i mnohorakú pomoc mu krajania venovali celý nedelňajší program.

Spolupráca MO MS s našimi krajanmi, ktorá dlhoročne prebieha na celom Slovensku, má aj osobný rozmer priateľstiev a podpory. I napriek tomu, že dnes matičiarov a krajanov delia štátne hranice, je citelné, že medzi nimi je silné spoločné národovecké puto premietajúce sa do nenahraditeľnej spolupráce.

ZASADAL HODOBNÝ ODBOR MS

BOLI PREROKOVANÉ ZÁKLADNÉ DOKUMENTY

Vo Zvolene v polovici marca 2018 rokoval výbor Hudobného odboru Matice slovenskej. Zasadnutie viedol jeho predseda prof. PaedDr. Milan Pazúrik, CSc. Členovia výboru a dozorného výboru prerokovali návrhy základných dokumentov. Spracovali a skompletizovali stanovy odboru, plán práce na rok 2018 a zhodnotili predchádzajúci rok. Schválili Valné zhromaždenie HuO MS, ktoré sa uskutoční 12. mája 2018 v sídle Matice slovenskej v Martine. Hlavným bodom bude schválenie Stanov HuO, ako i schválenie Plánu práce HuO na rok 2018, bude predložená aj správa o hospodárení HuO za predchádzajúce obdobie. Počas rokovania prvý podpredseda MS a tajomník HuO Mgr. Marek Hanuska informoval o príprave webovej stránky odboru, ktorá bude v rámci matičnej stránky. Tajomník MStLIC. Mgr. Viliam Komora, PhD., navrhoval, aby sa ústredné podujatia Hudobného odboru konali na jazykovo a národnostne zmiešaných územiac, čo bude podporou pre tam žijúcich Slovákov. Venoval sa aj aktuálnej mediálnej problematike MS a najmä našim SNIN, čo prítomných zvlášť zaujalo. Rok 2018 je Rokom zborového spevu, pre-

to aktivity HuO bude orientovaná aj na festivaly zborového spevu a prehliadky speváckych súborov a iných hudobných kolektívov. Potrebné je doplniť, že tento záujmový matičný odbor plnil aj v minulosti veľmi významnú úlohu v rámci celej našej najstaršej a najvýznamnejšej celonárodnej slovenskej ustanovizne.

Ján Šteuček

REGIONÁLNA SÚŤAŽ DETSKÉHO HODOBNÉHO FOLKLÓRU HUMENNÉ 2018

Dňa 13. apríla 2018 uskutočnilo Vihorlatské múzeum v Humennom v spolupráci so základnými a umeleckými školami v okresoch Humenné, Snina a Medzilaborce, Miestnym odborom Matice slovenskej v Humennom a Rusínskou obrodou na Slovensku regionálnu súťaž detského hudobného folklóru.

Na podujatiu sa zúčastnilo 76 detských spevákov – 12 z okresu Medzilaborce, 18 z okresu Sniny, 46 z okresu Humenné – z toho 14 chlapcov a 62 dievčat, a 2 spevácke skupiny. Do súťaže sa zapojilo 20 školských zariadení z troch okresov. Súťažiacich spevákov hodnotila odborná porota s porotcami: doc. Vladimír Marušín, ArtD. – vedúci Hudobnej katedry Prešovskej univerzity, PaedDr. Miroslav Kobelák, PhD. – odbor kultúry PSK a Gejza Lakatoš – hudobný pedagóg, ktorí vyberali účinkujúcich na krajskú súťaž detského hudobného folklóru (uskutoční sa v Ráslaviciach 29. 4. 2018) a na festivaly detských spevákov Spevy môjho rodu a Zo struny na strunu (uskutočnia sa na jeseň 2018).

Mgr. Miroslav Kerekanič

ŠALIANSKY MAŤKO

V DOME MS V SNINE

Dňa 29. 1. 2018 sa v Dome Matice slovenskej v Snine uskutočnilo okresné kolo súťaže v prednese slovenskej povesti Šalianky Maťko J. C. Hronského, ktorú každoročne organizuje CVČ v Snine v spolupráci s Domom Matice slovenskej v Snine. Známe i menej známe, slovenské povesti prišlo predstaviť sedemnásť súťažiacich, ktorí súťažili v troch vekových kategóriách. Celý priebeh súťaže pozorne sledovala odborná porota v zložení: Mgr. Ivana Kačurová, Mgr. Ivana Karasová a Mgr. Renáta Pargáčová. V krajskom kole budú nás okres reprezentovať víťazi jednotlivých kategórií, konkrétnie Tamara Telepčáková z CSŠ sv. Cyrila a Metoda v Snine, Júlia Lazorová zo ZŠ na Ul. Komenského v Snine a Vladimíra Gáborová zo ZŠ P. O. Hviezdoslava v Snine. Organizátori pripravili pre účastníkov súťaže krásne diplomy a zaujímavé ceny. Teší nás, že našu okresnú súťaž podporil aj predseda Matice slovenskej Marián Cešper, ktorý všetkým ocenénym deťom venoval knihu Turčianske povesti II. Jozef Makariv, Vlasta Ocetníková

ŠTUDENTI NA DEVÍNE

24. APRÍLA 2018

Približne sto študentov z rôznych slovenských miest sa stretlo na hrade Devín presne v deň pamätej vychádzky štúrovcov roku 1836. V tomto roku, vyhlásenom za Rok slovenskej štátnej, išli na hrad s Maticou slovenskou, ku ktorej sa ako spoluorganizátorka pridala Evanjelická cirkev.

Národná slávlosť na Devíne tak prestala byť masovým podujatím a nadviazala na štúrovskú tradíciu, ktorá je spojená so študentmi bratislavského lycea. Pred 182 rokmi sa v Devíne potajme zíšli študenti, aby pod vedením nášho najznámejšieho národovca Ľudovíta Štúra deklarovali právo na sebaurčenie slovenského národa. „Práve štúrovská generácia stála za kodifikáciou spisovnej slovenčiny i Slovenským povstaním. Výsledkom jej politických snáh je však aj vznik prvej Česko-slovenskej republiky. Štúrovci sú inšpiratívni viac, než by sa dnes zdalo, pretože svoje pôsobenie poňali naozaj komplexne. Týkalo sa nielen vtedajšej vedy a literatúry, ale aj politických prejavov, novín či samotnej kodifikácie slovenského jazyka. Toto všetko je obsiaľe dedičstvo, ktoré nasledujúca generácia už asi neprekonalá,“ povedal hlavný organizátor podujatia a zároveň prvý podpredseda Matice slovenskej Marek Hanuska.

Do programu slávnosti sa priamo zapojili študenti z Evanjelického gymnázia v Banskej Bystrici, Evanjelického lycea v Bratislave a Evanjelickej spojenej školy v Martine. Zaznel staroslovenský Otčenáš, štátna hymna a študenti si pripravili aj dramatické pásmo či veršované životopisy štúrovcov, ktoré predviedli v ľudovom odevu, prispôsobenom modernej dobe. Krátku ekumenickú liturgiu viedli bratislavskí predstaviteľia troch cirkví – staromestský grékokatolícky farár Rastislav Čížik, devínsky rímskokatolícky farár Marián Gavenda a dúbravský evanjelický farár Ján Hroboň.

Počas celej slávnosti bol zdôrazňovaný odkaz štúrovcov pre súčasnú mladú generáciu. „Pôsobenie štúrovcov v národe a spoločnosti sa začalo približne vo veku týchto stredoškolákov. Som nesmierne hrdý, že dnes je medzi nimi aj mnoho mladých matičiarov. Odkaz štúrovcov spočíva v ich priebojnosti, udržaní národného charakteru, pestovaní svojich dobrých vlastností, ktoré dali v prospech spoločnosti. Myslím si, že toto je aktuálne aj v súčasnosti, keď potrebujeme osobnosti, ktoré budú náš štát a spoločnosť posúvať vpred,“ uviedol predseda ustanovizne Marián Gešper a dodal, že v každej dobe je potrebné formovať národnopolitické a spoločensko-vedecké elity, ktoré sú rozhodujúcimi zložkami v modernizácii Slovenska aj Európy ako takej. Symbolicky to uviedol práve na Devíne, ktorý prítahuje pozornosť vlastencov už od čias Uhorska.

Tohtoročná vychádzka študentov na Devín nadviazala na národnodemancipačnú tradíciu slovenských študentov aj v súvislosti s 25. výročím vzniku samostatnej Slovenskej republiky a s ďalšími „osmičkovými“ výročiami. Program uzavrel kultúrno-zábavny program s hercom Michalom Kubovčíkom a prednáška o významných slovenských výročiach.

TRADIČNÉ ŽENSKÉ PÁRAČKY OŽIVILI TRADÍCIU PÁRANIA PERIA V OČOVEJ

Páračky v minulosti patrili k tradičným zimným – hlavne ženským prácam. Po dlhorocnej prestávke sa k nim vrátil aj **Miestny odbor Matice slovenskej v Očovej**, ktorý zorganizoval pod vedením predsedníčky p. Šimkovičovej Páračky v Očovej, pretože v súčasnosti perie už nahradili moderné materiály. Nechceme zabudnúť, pri akých udalostiach sa stretali naši predkovia cez dlhé zimné večery. Dôležitou činnosťou zien na dedinách boli stretnutia pri páraní peria. Také podujatie sa konalo 28. februára 2018 v Remeselnom dvore. Bolo všetko tak ako v minulosti: kopy jemného peria, šikovné ženské ruky, mládenci so šedinami aj s harmonikou, veselymi pesničkami a dobrou náladou, spomienky na detstvo či mladost. A nechýbala hľavne chut' pripomienuť si pekný slovenský zvyk, ktorý kedysi spájal susedov, rodiny, kamaráarov, celú dedinu. Na akcii sa zúčastnilo 26 žien, členiek Matice slovenskej, ale aj nečlenovia – sympatizanti. Prišli aj muži, ktorí počas párania peria ženy pozdravili a zaspievali im speváci Ondrej Pivoluska, pán Juhaniak a heligonkár Ján Iždinský zahral ľudové piesne. Ženy – členky speváckej skupiny – sa k nim pripojili. Páračky si začali rozkazovať

svoje oblúbené piesne. Vznikla veľmi príjemná atmosféra. A bolo veru veselo – samozrejme okrem šikovných rúk našich páračiek nechýbalo ani tradičné pohostenie, ktoré od rána pripravovali matičiarke – boli to chutné krapne a paní Debnárová so sestrou pripravili výborné, chutné pampúchy, ktoré sa podávali s čajom vylepšeným rumom. Okrem krapní, pampúchov a ovocného koláča od paní Skokanovej priniesla paní Šimkovičová špecialitu, ktorá sa robila na páračkách v jej rodnom regióne v Kokave nad Rimavicou, varenú osladenú kukuricu s makom a maslom. Ženám – páračkám to veľmi chutilo. Napárali veľký vankúš peria. Napárané perie z akcie nepôjde do perín a vankúšov nevesty ako kedyk, ale poteší klientov v domoch sociálnych služieb v okrese Zvolen a Detva. Po skončení akcie sa ženičky spokojne pobrali domov s vedomím, že sa pobavili na spoločnej akcii a urobili popri zábave aj užitočnú prácu. Verím, že táto úžasná akcia pritiahe aj mladú generáciu. Záverom chcem všetkým podakovať, ktorí prispejeli k zdarnému priebehu akcie.

Viera Šimkovičová

MATIČIARI NA SPOMIENKOVEJ AKCII

73. VÝROČIE OSLOBODENIA OBCE VYŠNÁ OLŠAVA

Obecný úrad Vyšná Olšava (okres Stropkov), protifašistickí bojovníci (ZO SZPB Vyšná Olšava), Klub Českého pohraničia, **matičiari z MO MS Hencovce** a občania obce sa nedeľu 21. 1. 2018 o 11.30 stretli pri pamätej tabuli pri príležitosti 73. výročia oslobodenia obce Červenou armádou.

Sprievod priviedol duchovný otec Vansáč po ukončení služby božej. Po zaznení štátnej hymny a položení vencu k pamätej tabuli osloboditeľom obce prítomných privítal starosta obce Juraj Kasarda, a to podpredseda Oblastného výboru SZPB Svidník Ing. Uhríka, tajomníka Obl. výboru SZPB Vranov nad Topľou p. Čumu, predsedov ZO SZPB Svidník, Stropkov, Giraltovce, Petrovce (okres Vranov), historika Bohmera, predsedu VZDOR – Strana práce Ing. Martina Zeleňaka, vedúceho OP MS p. Kaščáka, predsedníčku MO MS Vyšná Olšava p. Škulovú, predsedu Únie žien Andreu Kasardovú. Kladenie vencov, čestnú stráž zabezpečili matičiari z MO MS Hencovce pod vedením Mgr. Miroslava Gešpera obliečení v dobových uniformách. Za prítomnosti asi 100 účastníkov spomienky duchovný otec odslužil panachýdu za padlých v druhej svetovej vojne.

Spomienková akcia pokračovala kultúrnym pro-

gramom. Zaujal akt povýšovania matičiarov v dobových uniformách, dramatické pásmo matičiarov vo forme ukážky prebiehajúcich bojov z posledných dní partizánskeho zväzku Čapajev.

Protifašistickí bojovníci ocenili pamätníkov 2. svetovej vojny, Obecný úrad, Základnú školu, FS Olšavan a členov MO MS Hencovce. Mgr. Peter Kasarda

MATIČIARI Z PARTIZÁNSKEHO HODNOTILI SVOJU ČINNOSŤ

Vdnešných turbulentných časoch Miestny odbor Matice slovenskej v Partizánskom uskutočnil 20. marca 2018 v 3D kine hodnotiacu schôdzku. Rokovanie otvorila Spevácko-dramatická skupina JESEŇ poéziou a lahodnými melódiami vyjadrujúcimi lásku k ľubozvučnej slovenčine, k svojej rodnej zemi, a tak navodili správnu atmosféru.

Rokovanie viedla podpredsedníčka Mária Kováčová. Privítala prítomných matičiarov a osobitne hostí, primátora mesta doc. Jozefa Božika a Evu Kucharovičovú, predsedníčku Oblastnej rady MS pre Prievidzu a Partizánske.

Slova sa ujala predsedníčka MO MS Eva Nahálková, ktorá najskôr oboznámila prítomných s významným výročím republiky. Spomenula aj národnovcov, ktorých výročie narodenia alebo smrti si pripomíname roku 2018 a ktorí svoju prácou

Auditóriu bol predložený aj plán činnosti na rok 2018, ktorý bol schválený.

Rokovanie matičiarov pozdravil primátor Jozef Božík, ktorý je zanietený matičiar, pracuje vo výbore MS a je predsedom Spoločnosti M. R. Štefánika. Podľačoval sa predsedníčke Eve Nahálkovej za prácu v matičnom hnutí, ale aj za výbornú spoluprácu v mestských aktivitách. Ďakoval za dôveru a hlasy od obyvateľov v župných voľbách, ktoré ho posunuli do pozície podpredsedu TSK.

Z titulu svojich pozícii by chcel zorganizovať celoslovenskú Spomienkovú slávnosť na M. R. Štefánika na Bradle a priopomienku významnej udalosti slovenského národa – 170. výročie zasadnutia prvej Slovenskej národnej rady na Myjave (19. septembra 1848).

Miestnemu odboru MS venoval sponzorský dar 100 eur a neskrýval radost, že naše mestečko zbúraním výškovej budovy nadobudne nový vzhľad zodpovedajúci pôvodnému architektonickému zámeru. Program pokračoval prednesením správy revíznej komisie a prednesením správy o hospodárení za rok 2017.

V diskusii vystúpil JUDr. Marián Grman, ktorý sa zúčastnil s predsedníčkou MO MS na Valnom zhromaždení Matice slovenskej, ktoré sa konalo 10. a 11. novembra 2017 v Martine. Kritizoval slovenské médiá, že o tejto dôležitej udalosti verejnosť bola minimálne informovaná, a nabádal matičiarov k čítaniu Slovenských národných novín, pretože prinášajú výborne informácie. Podaním správy návrhovej komisie a schválením uznesenia bola hodnotiaca schôdza ukončená hymnicou piesňou Kto za pravdu horí.

Na margo diskusného príspevku sa ponúka otázka: Kto vlastní najpredávanejšie printové médiá a najsledovanejšie televízne kanály? Kto teda

a zanietením prispeli k povzneseniu slovenského národa. Okrem iných to boli Andrej Kmet, Jozef Škultéty, Pavol Dobšínsky, Jozef Miloslav Hurban, Martin Kukučín, Maša Haľamová, Milan Rúfus, Hana Gregorová, Ester Plicková a mnoho ďalších. Nezabudla ani na 100. výročie od podpisania Pittsburgskej dohody a 50 rokov od prijatia zákona o Matici slovenskej.

Stručne vyhodnotila činnosť MO MS, ktorého výbor zasadá minimálne raz mesačne a svoju prácu štvrtročne vyhodnocuje. V stručnosti načrta plán práce na rok 2018.

Určité úskalia v matičnom snažení vidí v minimálnom záujme zapájania sa mládeže, ale aj starších členov do aktivít MO MS odboru.

Podrobnejšie vyhodnotenie činnosti MO MS za rok 2017 bolo predložené v samostatnej časti. Medzi najzaujímavejšie akcie patrili: návšteva Mačovských Gazdovských dvorov, prehliadka trnavských kostolov, pamätiachodností, futbalového štadióna Spartaka Trnava, ďalej návšteva zámkov na Morave (Valtice – Lednice), Národných matičných slávností v Trnave, kde nás súbor JESEŇ ako kolektívny člen reprezentoval svojím vystúpením, návšteva divadelných predstavení a práca s deťmi a mládežou.

ovplyvňuje našu mienku? V odpovedi na tieto otázky premkne človeka až pocit bôlu a hnevú. V súvislosti s týmito okolnosťami je opodstatnenosť Matice slovenskej nesporaná. M. Dominová

PITTSBURSKÁ DOHODA

SEMINÁR V DOME J. C. HRONSKÉHO V MARTINE

Osudové tzv. osmičkové roky 20. storočia (1918, 1938, 1948, 1968) vo vzťahu k česko-slovenskej a slovenskej histórii a štátnosti sa stávajú predmetom činností a prezentácií viacerých kultúrnych a pamäťových inštitúcií na Slovensku i v Čechách. Nie inak je to v prípade Matice slovenskej (ďalej MS), ktorá pripravila viacero kvalitných vedeckých podujatí a výstupov, venovaných dejinným osmičkovým milníkom na Slovensku. Ostatnou akciou v tomto smere bol vedecký seminár realizovaný 6. júna 2018 v Dome J. C. Hronského v Martine pri príležitosti 100. výročia podpisania Pittsburgskej dohody.

Seminár zorganizovalo agilné Krajské múzeum MS a otvorila ho jeho riaditeľka Dr. Zuzana Pavelcová. Prítomných účastníkov pozdravil so slávnostným príhovorom prvý podpredseda MS Mgr. Marek Hanuska a predseda Svetového združenia Slovákov v zahraničí Mgr. Vladimír Skalský.

V úvodnom príspevku Dr. Ferdinand Vrábel, pracovník Ústavu politických vied SAV, sprvu kritizoval súveké slovenské médiá, ktoré vo všeobecnosti nevenujú pozornosť dejinným udalostiam a osobnostiam, a to ani pri významných výročiach a jubileánoch, akým je storočnica Pittsburgskej dohody. Potom sa sústredil na spoluprácu Slovákov a Čechov v USA, pričom podrobne analyzoval a komparoval Clevelandskú dohodu z r. 1915 a Pittsburgskú dohodu z r. 1918 ako dva osnovné historické a štátoprávne dokumenty prvoradého významu. V nadvæznosti na toto vystúpenie Dr. Peter Mulík, vedecký pracovník Historického ústavu MS, zameral sa na problematiku terminológie v národnostných koncepcích a dokumentoch Čechov a Slovákov na začiatku 20. storočia vrátane Pittsburgskej dohody. Ing. Martin Bosák, profesor Podnikovo-hospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Košiciach (zastúpený Mgr. Gabrielou Hamranovou) priblížil osudy charizmatickej osobnosti legendárneho finančníka Michala Bosáka, ktorá sa výrazne zapísal do slovenských, amerikánsko-slovenských a amerických dejín v oblasti hospodárskeho, finančného a politického života. V tomto smere sa Michal Bosák ako aktívny účastník prvého zahraničného odbaja výrazne podielal na vzniku česko-slovenskej štátnosti a prijatí Pittsburgskej dohody. Emeritný vládny splnomocnenec pre zahraničných Slovákov a bývalý vedecký pracovník Krajského múzea MS Dr. Claude Baláž (zastúpený Mgr. Dušanom Mikolajom) sa zaoberal problematikou rozličných aspektov politického života medzi Slovákm na Slovensku a Slovákm v Amerike, ako aj vznikom Československej republiky r. 1918 v širšom kontexte podpisania a platnosti Pittsburgskej dohody. Súčasne osvetlil pracovnú cestu matičnej delegácie na čele s Jozefom Cígerom Hronským v r. 1935 a 1936 v USA a Kanade, ale komentoval aj pamätnú návštenu delegácie Slovenskej ligy v Amerike vedenej jej predsedom Petrom Pavlom Hletkom na Slovensku počas studeného leta r. 1938, ktorá tu prvýkrát priniesla pri príležitosti 20. výročia originál Pittsburgskej dohody. Seminár moderoval a dejepisnými vsuvkami erudované dopĺňoval doc. Ivan Mrva, riaditeľ Historického odboru MS. Ostáva len veriť, že podľa slov a slibu Dr. Pavelcovej sa z tohto vedeckého seminára podarí knižne výdať zborník, ktorý určite pomôže poznaniu našich národných dejín a osobitne Pittsburgskej dohody i ďalších historických súvislostí mimoriadne dôležitých pre česko-slovenskú a slovenskú minulosť i prítomnosť. Pavel Parenička

JOZEFÍNA MAREČKOVÁ

1. 3. 1880 – 25. 2. 1953

V tomto roku si nielen matičari v meste Holíč, ale aj obec Petrova Ves pripomínajú šesťdesiate piate výročie úmrtia Jozefíny Marečkovej, ktorá celý svoj život žila a obetovala pre národnú myšlienku, dvíhala jeho mravnú, informačnú a národnú úroveň. Bola to žena s veľkým srdcom.

Obyvatelia Petrovej Vsi môžu byť právom hrdí na viacerých významných ľudí, ktorí sa zapísali do širokého povedomia. Jednou z nich je bezpochyby Puella Classica vlastným menom Jozefína Marečková, redaktorka, vydavatelka, kolportérka, spisovateľka, podporovateľka ekumenického hnutia, ale predovšetkým roduverná Slovenka.

Jozefína Marečková sa narodila 1. 3. 1880 v Petrovej Vsi. Okrem vlastného mena používala i niekoľko pseudonymov: Katarína Petróveská, Puella Classica, Slovenská pozorovateľka, Tetička Inka.

Literárna činnosť Jozefíny Marečkovej bola rozsiahla a mnohostranná. Písala beletristické práce s nábožensko-výchovnou tematikou s moralizátoriskou tendenciou: Gabriel (1913), Báchorky (1917), Történet a hét városról (1918), Plavá Emma (1919), Poslední budú prvými (1919), Pozde (1919), Posledná skúsenosť (1920), Jeden pánsky človek (1920), Peštiansky ideál (1920), Koniec egoizmu (1922), publicistické práce: The Splendid Isolation (1917), Zu spät (1917), Modloslužba a bohoslužba (1918), Kto vládne na Slovensku? (1921), Kultúrna práca v Bratislave (1922), ale aj aforizmy, bájkky, reportáže po nemčky, maďarsky, anglicky, v esperante, česky a slovensky. Vrcholom jej diela bola dvojzväzková práca Duchovné prúdy v našej republike.

Na základe vlastného výskumu, výskumu domáciach a zahraničných prameňov i medzi krajanmi v zahraničí spracovala rozsiahle dielo, v ktorom podala abecedný prehľad všetkých cirkevných organizácií a náboženských spoločností v 1. ČSR. Bolo to priekopnícke dielo, prvé tohto zamerania na Slovensku.

Zomrela zabudnutá v Domove dôchodcov v Holíči 25. februára 1953 a je pochovaná na holíčskom cintoríne, kde jej roku 2008 Miestny odbor Matice slovenskej odhalil pamätnú dosku.

Roku 2017 jej vedenie rodnej obce Petrova Ves odhalilo na námestí pomník. Pavel Miháľ

OKRESNÉ KOLO VANSOVEJ LOMNIČKY V DOME MATICE SLOVENSKEJ V SNINE

Už tradične sa v Dome MS v Snine uskutočňuje okresné kolo celoslovenskej súťaže v umeleckom prednese poézie a prózy Vansovej Lomnička. Podujatie tohto roku vstupuje do svojho 51. ročníka. Účastníkov okresného kola sme mali možnosť privítať v Dome MS v Snine 13. marca 2018. Súťaž už tradične zorganizovali Okresná a mestská organizácia Únie žien Slovenska a Dom MS v Snine.

Je chvályhodné, že aj v dnešnej dynamickej dobe sa ešte stále darí držať túto tradičnú súťaž pri živote aj vďaka mladšej generácii súťažiacich. Všetci účastníci okresného kola dostali pamätný list a do krajského kola postupila Viktoriá Obšatníková. Všetci prítomní poslucháči, ale aj súťažiaci sa rozchádzali obohatení o nový kultúrny zájaztok.

Jozef Makariv

FOLKLÓRNY SÚBOR ZÁHORČAN 10 ROKOV VZNIKU

„Folklórny súbor Záhorčan našpival už druhé CD, žeby zachoval cholem daco z toho, co dostal do daru od svojich predkoch. Tyž zato, žeby generacie, ktoré prídu po nás nezabudli na svoju korene. Ale hlavne pre pocechu šerca tých, co to budú sluchať.“

Takýmito krásnymi slovami opísal Folklórny spevácky súbor Záhorčan, ktorý pôsobí pri Miestnom odbore Matice slovenskej Záhor, ako aj jeho aktivity bývalý prezident Klubu Zemplíňčanov v Košiciach a krstný otec ich prvého CD z roku 2013 doc. Ján Poprenda... Dňa 17. júna 2018 sa v obci Záhor opäť rozozneli krásne piesne, ktorými v kultúrnom dome o 15. hodine potešili všetkých prítomných členovia FSS Záhorčan už zo svojho druhého CD s názvom Náš rodný valalik. Lupeňčanmi ruží ich uviedol do života starosta obce Milan Šabak, Jozef Čermak a Kveta Šebejová. Všetkých prítomných privítal a milými slovami sa prihovoril vedúci FSS Miroslav Pandošák. Podujatie obohatila bášhou o rodnej obci Mária Bobančová, pekným slovom nás pozdravila a s historiou obce nás oboznámila aj Margita Kováčová.

Veľkej cti sa dostalo súboru, keď pozvanie prijal a osobne pozdravil všetkých prítomných predsedu Matice slovenskej JUDr. Marián Gešper

a riaditeľka Domu Matice slovenskej v Michalovciach PhDr. Karina Obšatníková. Predseda MS Marián Gešper k 10. výročiu FSS Záhorčan odovzdal ocenenie v mene Spolku francúzsko-slovenského priateľstva, ktoré udelilo pamätnú medailu už nebohých manželov, presvedčených slovenských folkloristov Christíny a Vladu Tabáčikovcov za zachovanie tradícií a odkazu našich predkov, čo bolo pre všetkých milým prekvapením a mnohých to dojalo k slzám. Predseda MS vyzdvihol činnosť miestnych odborov Matice slovenskej na Zemplíne v oblasti neustáleho posilňovania národných tradícií a udržiavania slovenskej ľudovej kultúry. Ocenil aj zanietenie matičiarov na poli duchovného bohatstva, ktoré je v prirodzenej opozícii k všeadeprítomnej komercii a materializmu. Práve k popredným miestnym odborom s národnými aktivitami v zemplínskej oblasti patrí MO MS Záhor pod vedením predsedu J. Baloga.

Veselými piesňami podujatie obohatil a zábaloželať matičnému FSS Záhorčan na Zemplíne k vydaniu ich druhého CD prišiel aj host' podujatia súbor Pavlovčan. Podujatie zavŕšilo slávnostné pohostenie. Všetci prítomní si mohli pochutnať na dobrotách tradičnej kuchyne charakteristickej pre obec Záhor. Karin Obšatníková

FESTIVAL SLOVENSKEJ

NÁRODNEJ PIESNE

je dôkazom úprimného a prirodzeného vlastenectva

Devínska Nová Ves bola 19. a 20. mája dejiskom 25. ročníka Festivalu slovenskej národnej piesne, ktorý tu už tradične organizujú miestni matičiai v spolupráci s mestskou časťou a farou. V centre pozornosti bola predovšetkým ľudová pieseň, no nechýbal ani tanec a sprievodné podujatia. Opernú verziu známych ľudových piesní famózne predviedol sólista opery SND Miroslav Dvorský, ktorý bol zlatým klincom programu.

„Je obdivuhodné, že aj aktivity, ktoré sú na plesach dobrovoľníkov, dokážu v Matici pretrvať celé štvrtstoročie a byť veľkolepé a na úrovni celoslovenských podujatí,“ povedal na adresu organizátorov

pieseň je základom kultúry slovenského národa. Na nej boli odchované generácie a vďaka tomu je slovenská duša citlivá a krásna,“ vyjadril sa jeden z našich najznámejších operných spevákov. V jeho interpretácii zneli ľudové piesne ako famózne skladby z operných predstavení. Aj toto podujatie ukázalo, že nás národný poklad v podobe piesne môžeme hrdo prezentovať doma i v zahraničí.

Podujatie sa začalo už sobotu v Múzeu kultúry Chorvátov na Slovensku spomienkou na významného slovenského spisovateľa a rodáka z Devínskej Novej Vsi Rudolfa Slobodu, a to pri príležitosti jeho nedožitých 80-tich rokov. Nedelu mali návštěvníci mož-

i účastníkov festivalu prvý podpredseda Matice slovenskej Marek Hanuska. Predstavitelia ustanovizne zároveň využili jubilejný ročník na to, aby riaditeľa podujatia Petra Kruga ocenili za zásluhy za zachovávanie tradície a odkazu našich predkov. Jedno z najvyšších matičných ocenení Cenu Matice slovenskej mu odovzdal predseda MS Marián Gešper. Ten označil formu vlastenectva, ktorá sa prejavuje kultúrou, slovesnosťou, folklórom a dedí sa z generácie na generáciu, za úprimnú a prirodzenú. Peter Krug vyjadril podstatu svojich celoživotných snáh v oblasti folklóru jednou veta: „Celý život tým žijem, teším sa a som rád, že môžem dať to, čo som získal od svojich predkov.“

Aj samotný operný spevák Miroslav Dvorský potvrdil, že národná pieseň neodmysliteľne patrí k slovenskej kultúre. „Slovenský národ je veľmi muzikálny, miluje hudbu a je veľmi citlivý. Pieseň je základom slovenskej rodiny, ja sám si pamätam, ako nám mama doma stále spievala piesne. Preto si myslím, že slovenská ľudová

nosť prezriet si výstavu historických vozidiel. Poobede sa konal hlavný program s vystúpeniami detských folklórnych súborov Slniečko a Kobylka, speváckej skupiny Kytica, speváckych zborov Rodokmeň a Bystričan, ale aj miestnych žiakov. Jedinečné umenie predviedol husľový virtuóz Miroslav Dudík s ľudovou hudbou Dudíci. Predseda MO MS v Devínskej Novej Vsi Juraj Strempek verí, že v budúcich rokoch sa festival podarí rozšíriť o ďalšie sprievodné podujatia a vystúpia na ňom ďalší sólisti a súbory, najmä tie, ktoré pôsobia pri Matici slovenskej.

Veronika Matušková

POZITÍVNE STRETNUTIE

S POZITÍVNÝM PRÍNOSOM
NADVIAZANIA SPOLUPRÁCE MEDZI
MATICOU SLOVENSKOU
A NÁRODNÝM OSVETOVÝM CENTROM

Nadviazanie spolupráce medzi Maticou slovenskou (MS) a Národným osvetovým centrom (NOC) pri usporadúvaní kultúrnych podujatí bolo hlavným motívom prvého neformálneho stretnutia zástupcov týchto významných celonárodných inštitúcií. Prioritou novozvoleného predsedu MS Mariána Gešpera je totiž okrem skvalitnenia samotnej činnosti Matice aj podpora a rozvoj umeleckých kolektívov, ochotníckeho divadla či tradičnej slovenskej ľudovej kultúry a folklóru. Piateľské stretnutie sprostredkovali riaditeľ Domu MS v Liptovskom Mikuláši a v súčasnosti aj podpredseda MS Marek Nemec spoločne s predsedom Divadelného odboru MS Mariánom Lackom. Nezanedbateľná časť diskusie, ktorá sa niesla v priateľskej atmosfére, sa venovala najmä dvom celoštátnym festivalom presahujúcim hranice Slovenska – organizovaným pod hliadkou NOC. Prvým je najstarší a najväčší folklórny festival na

Slovensku vo Východnej. Druhým je najstarší festival ochotníckeho divadla s názvom Scénická žatva. Práve MS ako naša najstaršia kultúrna inštitúcia, by v budúcnosti mohla participovať pri ich organizácii. Predseda MS Marián Gešper vyjadril slová podpory a zo strany Matice prisľúbil pomoc. Podľa jeho slov je morálou povinnosťou MS prispieť pri usporadúvaní takých významných podujatí. Charakter festivalu vo Východnej priblížil vedeniu MS vedúci oddelenia celoštátnych festivalov NOC Pavel Nuňuk. Scénickú žatvu zas predstavila jej hlavná organizátorka Martina Majerníková Koval. Súčasťou tohto divadelného festivalu sa neraz stávajú aj súbory našich krajanov v zahraničí. Veľkým prínosom Matice by boli práve slovenské zahraničné súbory a starostlivosť o ich pôsobenie v Martine počas konania festivalu.

Zadosťučinením by bolo aj poskytnutie priestorov a zázemia MS na účely Scénickej žatvy, ktoréj dejiskom je práve mesto Martin. Predseda Divadelného odboru MS Marián Lacko otvoril aj tému aktuálne nepracujúceho Zdravenia divadelných ochotníkov Slovenska (ZDOS), pri ktorom kedysi stala MS. V súčasnosti sa objavuje potreba znovuoživenia združenia, ktoré zoskupovalo všetky ochotnícke súbory na Slovensku. Témam, ktoré boli na stretnutí prednesené a prediskutované len okrajovo, sa treba venovať a postupne ich napínať. Veľkým krokom vpred je ale samotné nadviazanie spolupráce medzi MS a NOC. Predseda MS Marián Gešper, ale aj podpredsedovia MS Marek Hanuska a Marek Nemec prisľúbili operatívnosť a pomocnú ruku počas ďalších – už konkrétnych koordinačných stretnutí venovaných spoluorganizácii podujatí. Prvé neformálne stretnutie sa tak stalo symbolom pozitívneho nastolenia kurzu v Matici slovenskej.

SLOVENSKÝ ORNAMENT

MAJSTRA KOSTELNÍČKA V KAŠTIELI V SMIŽANOCH

Dňa 30. 5. 2018 sa v Kaštieli v Smižanoch, ktorý je sídlom Obecného kultúrneho centra (OKC), uskutočnili naraz dve vernisáže. Obidve boli venované slovenskému ornamentu. Bola to vernisáž putovnej výstavy SLOVENSKÝ ORNAMENT MAJSTRA KOSTELNÍČKA a 22 ocenených výtvarných prác 1. ročníka súťaže SLOVENSKÝ ORNAMENT OČAMI SPIŠIAKOV. Do súťaže sa v štyroch kategóriách zapojilo 20 škôl a školských zariadení s 224 prácami. Podujatie moderovala PaedDr. Viera Skoumalová zo Spoločného školského úradu v Smižanoch. Privítala, predstavila a dala slovo hostom: MUDr. Antónii Stavnej z Popradu, krstnej dcere Štefana Leonarda Kostelníčka PhDr. Gabriele Čiasnohovej za Súkromné etnografické múzeum HUMNO v Košiciach a Záujmový odbor regionalistiky Matice slovenskej a predsedovi odbornej poroty 1. ročníka súťaže Mgr. Martinovi Olejníkovi. Menovaní potomodovzdávali diplomy a vecné odmeny 22 oceneným. Prítomní si vypočuli spev víťazky celoslovenskej súťaže Niny Bazárovej s akordeónovým spievodom Mgr. Marcella Maniakovej a neskôr hru na hudobných nástrojoch so spevom detskej folklórnej skupiny Oriešok (vedúci Šimon Hanzely, DiS. art). Akcia pokračovala prehliadkou 15 vystavených obrazov so 144 ukázkami z Kostelníckovej tvorby a ocenených výtvarných súťažných prác. Domáci podávali na záver malé občerstvenie. Všetkým záujemcom tak umožnili milé posedenie a družnú debatu na tému slovenského ornamentu.

Z organizátorov boli prítomné zástupkyne Národopisného múzea v Smižanoch: Mária Kočišová a Mária Staňová-Mihalková. Za OKC sa na dianí aktívne podielali zamestnanci: riaditeľka

PaedDr. Mária Šofranko, Mgr. Daniel Fabian (na inštalovaní obidve výstavy, urobil vkusnú pozvánku, plagát aj diplomy), Mária Převor a Magdaléna Džubáková.

Tvorivú dielňu ŠKOLA ORNAMENTU podľa Š. L. Kostelníčka viedla PhDr. G. Čiasnohová o 14. hod. Zúčastnili sa nej učiteľky základných škôl, členky klubov dôchodcov, spolku Živena a riadička OKC PaedDr. Mária Šofranko. Účastníčky si v teoretickej časti pozreli DVD s medalónom umelca Š. L. Kostelníčka a komentovanú 1. časť Slovenskej ornamentiky ornamentalistu z roku 1927. V praktickej časti vyfarbovali písma dekorované rastlinným ornamentom umelca. Na záver tvorili vlastný ornament Gabrieľa Čiasnohová

PREŠOVSKÁ VÍTANKA

25. VÝROČIE VZNIKU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Dňa 8. februára 2018 sa v Knižnici P. O. Hviezdoslavu v Prešove uskutočnilo spomienkové podujatie k 25. výročiu vzniku Slovenskej republiky. Pripravili ho tamojší MO MS a DMS. Hlavným zámerom organizátorov podujatia bolo matičiarom Prešova a okolia i širšej kultúrnej verejnosti pripomenúť a zdôrazniť veľký význam tohto výročia jednak pre naše národné dejiny a zároveň aj pre dejiny matičného hnutia v Prešove. Pred dvadsiatimi piatimi rokmi sa totiž Prešov – najmä zásluhou vtedajšieho vedenia mestného matičného odboru – zaradil k tým mestám a obciam na Slovensku, ktoré vznik suveréennej Slovenskej republiky už v momente jej zrodu, teda od prevej minúty Nového roka 1993, privítali skutočne dôstojným spôsobom a na najvyššej úrovni. Terajšia pripomienka tejto udalosti sa ukázala ako

že prešovský MO MS ako jeden z nemnohých na Slovensku neprerušil svoju činnosť ani v nežičlivých rokoch normalizácie a práve najmä zásluhou tých, čo matičnú štafetu niesli ďalej aj v tých rokoch (stredoškolský profesor Ferdinand Vokáľ s priateľmi), v nových podmienkach okamžite začal vyvíjať úsilie čo najskôr nadviazať na situáciu z roku 1968, keď Prešov sa stal jednou z najväčších bášt obnovujúceho sa matičného hnutia na Slovensku. Vďaka pochopeniu nového vedenia mesta a ochote kultúrnych inštitúcií spolupracovať podarilo sa mu zorganizať značné množstvo podujatí mestného i celoslovenského významu (takým bola napríklad organizácia snemu Kongresu slovenskej inteligencie, pripomienka 200. výročia založenia pobočného stánku Slovenského učeného tovarišstva v Solivare s odhalením

aktuálnej a potrebná aj preto, že o nej vtedy, z dosiaľ nezistených príčin, hlavné matičné periodikum Slovenské národné noviny neuverejnilo nijakú správu.

Podujatie sa začalo slovenskou štátou hymnou. Po nej sa ujal slova a celý program moderoval predseda Miestneho odboru Matice slovenskej v Prešove Ing. Pavol Kleban. Po jeho otváracom príhovore a privítaní prítomných miestnych matičiarov aj pozvaných hostí program svojím pekným spevom najmä šarišských ľudových piesní výrazne obohatila folklórna skupina Javorina z Malého Šariša, ktorú na akordeóne sprevádzal Dr. Igor Kréta.

V úvode samotného spomienkového programu podujatia vystúpil doc. PhDr. Ladislav Bartko, CSc. V časovom úseku, keď sa rodila a zrodila suverénna Slovenská republika, bol podpredsedom výboru tunajšieho MO MS (predsedom bol vtedy jeho blízky priateľ a kolega na vysokoškolskom pracovisku doc. PhDr. Imrich Vaško, CSc.). Potrebu dôstojnej slávnosti uvítania tohto zrodu vtedy inicioval a zároveň aj koordinoval prácu skupinky nadšencov – zástupcov viacerých miestnych kultúrnych inštitúcií – zloženej na prípravu a uskutočnenie tejto slávnosti (vítanky). Má na ňu teda bohatú zásobu autentických spomienok. S mnohými z nich sa podelil s účastníkmi stretnutia. Urobil to na širšom základe poznámok o celkových kultúrno-spoločenských pomeroch v Prešove hned po Novembri '89. Bližšie objasnil najmä situáciu v matičnom hnutí. Zdôraznil,

pamätnej tabule na jednej z tamojších škôl). Podarilo sa mu obnoviť miestnu členskú základňu MS. Výbor MO MS svojimi (publikovanými) stanoviskami vyjadroval podporu prešovských matičiarov všetkým krokom vedúcim k prijatiu Deklarácie o zvrchovanosti Slovenskej republiky aj Ústavy Slovenskej republiky, a tak celkom prirodzene dospel aj k rozhodnutiu zorganizať dôstojné uvítanie zrodu nášho suverénného štátu na jeho samom prahu – na prelome rokov 1992 a 1993. V spolupráci s vedením mesta, viacerými kultúrnymi inštitúciami (Divadlo Jonáša Záborského, Okresná knižnica, Vlastivedné múzeum a ī.) a politickými stranami (SNS, HZDS) sa podarilo pripraviť slávnosť, ktorej účastníci mohli vyjadriť, a aj vyjadriť, svoju radosť z naplnenia túžby mnohých generácií našich národomcov po vlastnej štátnosti. Na Námestí legionárov (pred DJZ) sa rečnilo, spievalo, hralo a tancovalo, slovom oslavovalo.

Po tomto vystúpení doc. L. Bartka moderátor podujatia Ing. Kleban ponúkol priestor aj na diskusiu. Svojimi spomienkami na pripomínanú udalosť spred dvadsiatich piatich rokov do programu prispeli a jej obraz doplnili M. Murdziková, členka DV MS a predsedníčka MO MS Ličartovce, F. Námešpetra, člen MO MS Prešov, PhDr. L. Matisko, čestný predseda Krajskej rady MS PSK, PaedDr. Eva Barnová, členka MO MS Prešov, a ďalší. Spomienkové stretnutie sa ukončilo matičnou hymnou Kto za pravdu horí.

Mgr. Slávia Jurková, foto: Bc. Marko Gajdoš

SLOVENSKÍ REBELI

A DRAMATICKÝ KRÚŽOK V KOMÁRNE VYDALI ĎALŠIE CD ALBUMY

Slovenskí rebeli a Dramatický krúžok Gymnázia Ľ. J. Šuleka v Komárne plánujú na leto 2018 vycestovať za divákmami, a to úplne zadarmo. Podarilo sa im získať sponzora, ktorý im uhradí cestovné náklady na nevyhnutnú dopravu techniky, ale aj na autobus s päťdesiatkou účinkujúcich.

Folklórom inšpirovaný súbor Slovenskí rebeli minulý rok oslavil 5. výročie svojho vzniku. Pôvodne v súbore začínalo len pári tínedžerov, nadšencov folklóru, zväčša z Dramatáku, ktorí v tom čase už mal osem rokov. Na výročnom

organizátor musel zabezpečiť len divadelnú sál, techniku a dopravu. Teraz máme to šťastie, že aj dopravu máme vyriešenú. Takže ak má obec nejaký kultúráčik, radi prídu,” vysvetľuje Janka Pipíšková, ktorá obom súborom zabezpečuje produkciu predstavení. Rebelom práve vychádza album, živá nahrávka ich predstavenia Život, na ktorej sa podieľal aj **Robo Roth**.

Práve v týchto dňoch vychádza album aj Dramatickému krúžku. Ide o skladby z muzikálu Čaj o piatej. Príbeh muzikálu je inšpirovaný skutočnými príbehmi starých rodičov členov krúžku.

programe sa dnes podieľa bezmála päťdesiatka ľudí. Program nazvali *Na rováš!* Okrem tancov z rôznych regiónov Slovenska divákom vo veselom príbehu o richtárovi, čo nevedel dcéru vydať, predstavujú aj inú rozmanitosť našich tradícii. Modlitby, ľudové „povedačky“, ale aj archaické nadávky. V programe divák môže počuť aj známeho slovenského herca Lukáša Latináka, ktorý Rebelom nahovoril sprievodné slovo. Aktuálne sa súboristi pripravujú na prezentáciu našej kultúry na svetovom festivale v Turecku. V lete by však radi navštívili aj mestá a obce v Nitrianskom kraji. Podporovateľov súboru ich program zaujal natoľko, že sú ochotní uhradiť aj náklady na cestu za divákmi. „My hráme vždy zadarmo, takže

Odohráva sa v kaviarni na podujatí Čaj o piatej. Kedže sa príbeh jemne dotýka udalostí z augusta 1968, Dramaťák pri tejto príležitosti plánuje turné s muzikálom.

„Ak všetko pôjde tak, ako dúfame, pokúsime sa v auguste o veľkolepú vec. Radi by sme odohrali počas letného víkendu štyri naše predstavenia v amfiteátri: Život a Na rováš! v podaní Rebelov a muzikály Čaj o piatej a Popolušku v podaní Dramaťáku,“ vysvetľuje Pipíšková. Ide o mimoriadne náročný projekt, pretože každé jedno predstavenie má veľkú výpravu, kulisy a najmä veľká časť účinkujúcich je nejak angažovaná v každom projekte. „Ak sa to aspoň trochu podarí, bude to pre divákov ozajstný zážitok,“ dodáva Jozef Černek, režisér

MATICA SLOVENSKÁ

V PLNENÍ POTRIEB KRAJANOV

Stanovami Matice slovenskej deklarovaný najvyšší poradný orgán MS pre krajanskú problematiku Rada pre Slovákov žijúcich v zahraničí pri MS zasadá na matičnej pôde spravidla raz ročne. Z ostatného rokovania (jeseň 2017) bola prijatá takmer desiatka záverov, ktoré i napriek tomu, že majú odporúčací charakter, Matica slovenská počas roka postupne napĺňa. Jedným zo spoločne prijatých záverov bol aj bod, že zástupcovia z ôsmich krajín sveta a predsedu SZSZ odporučili Matici slovenskej, aby oslovia slovenské univerzity s požiadavkou realizácie výskumov Ako ďalej, Slováci...

Krajanské múzeum MS poslalo na slovenské univerzity návrhový list, na ktorý zareagovali tri univerzity a jedna akadémia (PU PO, TU KE, UMB BB a Akadémia umení v BB), ktoré prejavili záujem a vyžiadali si spresňujúcejšie informácie. Ústredným problémom spustenia realizácie výskumov sú finančie, ktoré sa MS snaží získať z dostupných relevantných zdrojov.

Matica preto iniciovala stretnutie na MZVaEZ SR. Delegácia MS bola prijatá 18. 4. 2018 riaditeľom kancelárie štátneho tajomníka Lukáša Parízka, Ladislavom Ballekom a podpredsedom ÚSZZ Petrom Procháckom. Správca MS, Maroš Smolec, informoval o činnosti MS smerom ku krajanom. Tá stojí najmä na vedeckej práci (ročenka Slováci v zahraničí, príprava odborných seminárov, účasť na medzinárodných konferenciach, lektorské posudky, príprava výstav), prevádzkovanie dokumentačného strediska a na poskytovaní bádateľských a výpožičných služieb (knižnica a archívy KM MS), na osvetovej a stykovej činnosti (publikovanie článkov MS v krajanských periodikách, obojstranne návštevy a stykové podujatia) a tiež na plnení záverov RSZZ pri MS. Na rokovanie bolo definované, s akými požiadavkami krajanov sa MS stretáva a akým spôsobom sa ich snaží v rámci svojich možností napĺňať. Diskusia smerovala aj k možnosti čerpania grantov MZVaEZ SR práve na účel realizácie výskumov univerzít krajanskej problematiky.

Práv návšteva MS na pôde MZVaEZ SR sa pretavila do pozvania Matice slovenskej na zasadanie Rady vlády pre krajanské otázky (RVKO). Vznik RVKO roku 2016 iniciovali minister zahraničných vecí, Miroslav Lajčák a predsedu ÚSZZ Ján Varšo. Jej úlohou je strategické usmerňovanie výkonu štátnej politiky smerom ku krajanom. Má medzirezortný rozmer. Je to stály poradný a koordinačný výbor vlády v oblasti krajanskej problematiky. Jej členmi sú štátne tajomníci MZV, MK, MŠ, MV, MF a predsedu a podpredseda ÚSZZ. Na svoje 4. rokovanie RVKO prvýkrát pozvala aj hostí: predsedu Matice slovenskej Mariána Gešpera a riaditeľu KM MS Zuzanu Pavelcovú. RVKO sa zaoberala grantovým systémom ÚSZZ a jeho navýšením pre krajanské potreby, osvedčeniami Slovákov žijúcich v zahraničí, rozdeľovaním dotácií krajanom roku 2018 a pripravovaným podujatiam v oblasti krajanskej problematiky. V závere rokovania predsedu MS Marián Gešper informoval RVKO o činnosti MS smerom ku krajanom a víziach budúcej práce MS v prospech Slovákov žijúcich v zahraničí. Rokovanie RVKO viedol štátny tajomník, L. Parízek, ktorý uviedol: „Oceňujem záujem nového vedenia Matice slovenskej o úzku spoluprácu v oblasti starostlivosti o našich krajanov“. Zuzana Pavelcová

HRDINOVIA

NÁRODNÉHO DUCHA

Krásne a slnečné pondelkové popoludnie bolo v Knižnici P. O. Hviezdoslava v Prešove venované novej knihe Apoštoli národného ducha, ktorú stvoril predseda Matice slovenskej JUDr. Marián Gešper. Beseda, ktorá sa konala 9. apríla 2018 v Centre regionálnych dokumentov, bola vďaka Mgr. A. Sivaničovej, ktorá sa s pánom predsedom zhovárala naozaj veľmi príjemnou a zaujímavou diskusiou na témy, resp. osobnosti, ktoré JUDr. M. Gešper v knihe opísal. Venoval sa osobnostiam známym i menej známym, priam zabudnutým, o ktorých by sa malo hovoriť, pretože boli pre slovenský národ a naše dejiny prínosnými osobnosťami. Predseda MS sa o každej z osobností uvedených v publikácii v diskusii zmienil. Spolu s Mgr. A. Sivaničovou sa dostali aj k prepojeniu týchto „velikánov“. JUDr. M. Gešper uviedol aj svoje vzory medzi osobnosťami, napr. Matúš Dula, M. C. Daxner, M. R. Štefánik a mnoho ďalších, ktorí ho svoju cielavedomosťou i hrdos-

ťou a bránením našej vlasti naozaj chytili za srdce. Beseda sa niesla vo veľmi príjemnom duchu, keď aj prítomní boli vyzvaní, aby položili predsedovi a autorovi v jednej osobe otázky, ktoré ich zaujímali. Prihlásilo sa viacero zvedavcov, ktorým predseda MS odpovedal naozaj vyčerpávajúco.

V závere sa prítomným a najmä Mgr. A. Sivaničovej a vedeniu Knižnice POH v Prešove podávala riaditeľka Domu MS v Prešove Mgr. Slávia Jurková za spoluprácu a neprestávajúcu ústrednosť pri podujatiach a vyslovila potešenie za prítomnosť vzácných hostí – predsedu ROS Ing. M. Karaša spolu s ďalšími Rusími, predsedov MO MS z okresu Prešov aj širokej verejnosti.

Mgr. Slávia Jurková, Foto: Bc. Marko Gajdoš

DIVADELNÉ PREDSTAVENIE

NÁVRAT K NAŠIM KOREŇOM

„Čuj, celá milá Občina, príbeh sa práve začína, do časov dávnych sa vrátim pre múdrost, ktorá vždy platí. Nuž pozor dajte!“

Matica slovenská roku 2018 svojimi hlavnými aktivitami prináša skutočne rad zaujímavých podujatí. V rámci pripomienutia si dôležitých historických udalostí nášho národa sa venuje aj najstaršej časti našich dejín. Práve symbolicky v Nitre podporila ochotnícku divadelnú činnosť a tým širokej verejnosti priblížila staroslovenskú kultúru.

Uvedenie premiéry popularizačného divadelného predstavenia na motív povesti O troch prútoch pod názvom Návrat k našim koreňom zožalo u divákov mimoriadny úspech. Autorom scenára a hudobného spracovania je Róbert Žilík. Režisér Rudolf Jurenka spracoval známu povest o Svätoplukovi a jeho troch synoch, ktorá

pochádza už z obdobia 10. storočia. Do dnešného dňa existuje mnoho prevedení tejto témy – literárnych, dokumentárnych, filmových, ale aj divadelných – a azda neexistuje nikto spomedzi nás, kto by ju nepoznal. Matica slovenská, Odbor Mladej Matice Nitry a Dom Matice slovenskej v Nitre sa podujali na zinscenovanie tohto námetu, ktorý predstavili v rámci hlavných aktivít Matice slovenskej na rok 2018.

V spolupráci s manželmi Žilíkovcami a Tomášom Blažekom z hudobného združenia RODOL'UBERT IGRIC, so Starým divadlom Karola Spišáka v Nitre, hercom Romanom Valkovičom, tanecníkmi a spevákmi z FS Sečkár, so šermiar-skym zoskupením Bojar Nitra a speváckou skupinou Nevädza vytvorili jedinečné divadelné predstavenie. Celým príbehom divákov prevedla tradičná bábka – javajka, ktorá predstavova-

la starca rozprávajúceho starodávny príbeh mladému dievčaťu. Hlavným cieľom celého projektu bolo poukázať na dôležitosť hľadania vlastných koreňov od najstarších čias ako neoddeliteľnej súčasti národnej kultúry a budovania pozitívneho vzťahu k nej s dôrazom na mladú generáciu. Široký záber predstavenia sa odrazil na pestrosti palety prichádzajúcich divákov. Stretli sa tu všetky vekové kategórie od najmladšej až po tú najstaršiu.

Jednou z častí podujatia boli aj remeselné trhy, na ktorých si návštěvníci mohli zakúpiť výrobky z dreva, kože, ľanu, konope, prútie či iných materiálov alebo knihy a obrazy prezentujúce slovanskú a ľudovú tematiku. Neoddeliteľnou

súčasťou bolo pohostenie, ktoré tvorili čerstvo upečené cibuľové koláče, domáci žitný chlieb či voda z okolitých prameňov a mnohé iné. Návštěvníci si mohli prezrieť filatelistický exponát predsedu Klubu filatelistov 52-51 Nitra Milana Šajgalíka a výstavu Š. L. Kostelničáka doplnenú o diela detí z MŠ Alexyho Nitra inšpirované slovenským ornamentom.

Organizátori ďakujú za spoluprácu, podporu a pomoc partnerom a dobrovoľníkom. Sú to: Matica slovenská, Odbor Mladej Matice Nitry, Miestny odbor MS Nitra-Klokočina, Miestny odbor MS Močenok, RODOL'UBERT IGRIC, Staré divadlo K. Spišáka v Nitre, Roman Valkovič, FS Sečkár, Bojar Nitra, SS Nevädza, rodina Jurenková, FSound, MVDr. Milan Šajgalík, MŠ Alexyho, OZ Slavica, Kovlad, Alatyr, Blanka Ružičková... *Nikola Rechtorisová*

ŽIADOSTI SLOVENSKÉHO NÁRODA

170. VÝROČIE TEJTO DEJINNEJ UDALOSTI

V slovenskej spoločnosti rezonuje významná udalosť v jej dejinách, a to vyhlásenie Žiadostí slovenského národa. Tohto roku si pripomíname významné 170. výročie tejto dejinnej udalosti. Zabúda sa však na jednu udalosť, ktorá tejto mikulášskej udalosti predchádzala.

V Liptovskom Mikuláši pôsobí občianske združenie Živé námestie a práve toto združenie v spolupráci s mestom, Múzeom Janka Kráľa a Maticou slovenskou rozhodlo sa po prvý raz usporiadať na Námestí osloboditeľov v Liptovskom Mikuláši rekonštrukciu významnej historickej udalosti. Táto udalosť vstúpila do história pod názvom Liptovské žiadosti. Dňa 27. marca 1848 sa na mikulášskej fare, pri Michalovi Miloslavovi Hodžovi, stretli významní slovenskí národnovci: Š. M. Daxner, S. Štefanovič, J. Francisci, S. B. Hroboň, L. Klein a iní. Radili sa o nových pomeroch a krokoch, ktoré podniknú v záujme presadenia a zabezpečenia slovenských národných práv. Keď sa prítomní dozvedeli, že sa v župnom sídle pripravuje zhromaždenie ľudu zo širokého okolia Liptova, rozhodli sa vypracovať petíciu a tlmočiť na tomto zhromaždení slovenské národné požiadavky. Petícia okrem vyjadrenia vdáky kráľovi a tým, ktorí sa v krajinie pričinili o presadenie konstitúcie a nových slobôd, zahŕňala tieto požiadavky: a) zabezpečiť skutočnú účasť ľudu v zastupiteľských orgánoch slovenského kraja a zaviesť v týchto orgánoch slovenčinu ako rokovaciu reč; b) v úradoch a súdoch na Slovensku

ná vrchnosť nechcela petíciu úradne akceptovať. Ľud toto vyjadrenie pobúrilo. Opatrníky sa zachoval aj M. M. Hodža, ktorý v snahe utišiť dav pred župným domom netrval na okamžitom splnení požiadaviek.

Dňa 28. marca 1848 sa na autentických miestach zišli žiaci a študenti mikulášskych základných a stredných škôl, ako aj obyvatelia mesta, aby si pripomenuli túto významnú udalosť. Dobovú atmosféru sprítomnili stánky s remeselníkmi na mikulášskom námestí. Pri stánkoch na verklíku vyhrala verklíkárka. Medzi prítomnými sa prechádzali sedliaci a sedliačky v dobových krojoch. Z historickej miestnosti, kde sa v minulosti konali stoličné zasadnutia, vystúpili na balkón župného domu vzáci hostia. Boli to Rudolf Urbanovič, štátny tajomník Ministerstva vnútra SR, Lenka Mitrenková, prednosta okresného úradu, Ján Blcháč, primátor mesta Liptovský Mikuláš, Marek Nemec, podpredseda MS, Milan Repa, predseda občianskeho združenia Živé námestie, potom zástupcovia slávneho rodu Pongrácovcov, ktorí zastávali významné posty v stoličnej správe, a Jaroslav Hric, riaditeľ Múzea Janka Kráľa. Na začiatok zahral na husliach slávny rómsky primáš Jožko Piťo, ktorého stvárnil Matúš Mravec. Podujatie v dobovom kostýme moderoval Pavol Mráz. Hybského notára Kleina stvárnil autor scenára Peter Vrlík. Na úvod sa prítomným prihovoril primátor mesta Ján Blcháč. Historický príhovor o udalostiach, ktoré predchádzad-

používať slovenčinu a po slovensky vydávať tak snemové, ako aj župné nariadenia a oznamy; c) v školách na Slovensku vyučovať po slovensky, d) zabezpečiť také opatrenia, aby národ a ľud slovenský mohol mať primerané zastúpenie v uhorskom sneme; e) zabezpečiť „aby právo našej slovenskej národnosti, ktoré sa my odriecť nechceme, ani nesmieme, nám v politickom a spoločenskom živote sväté, poistené bolo a zachránené a nedotknuté na večné časy ostalo“; f) zachytiť tieto požiadavky do úradnej zápisnice. Na stoličnom zhromaždení prečítal petíciu hybský notár Ľudovít Klein. Ľud ju nadšene prijal. Stolič-

zali udalosti, prečítať Pavol Mráz. Samotné liptovské žiadosti v pôvodnom origináli (uveřejnili ich Slovenské národné noviny roku 1848) prečítať Peter Vrlík. Po prečítaní sa začal ľud pod balkónom búriť a museli zasahovať drábi na čele s liptovským podžupanom. Rekonštrukcia udalosti bola dokonalá. Ocenili to aj prítomní matičiari z Dubnice nad Váhom. Všetci sa zhodli na tom, že takto približovaná história má význam najmä pre mládež. Liptovskí matičiari vo svojom úsilí nebudú poľaňovať a verejnosť sa už teraz teší, s čím prídu pri oslavách Žiadostí slovenského národa, ktoré sa budú konať v máji tohto roku.

KAROL DUCHOŇ

SPOMIENKOVÝ KONCERT V GALANTE

19. ročník koncertu sa uskutočnil 20. apríla 2018 podvečer v MsKS Galanta. Hlavným organizátorom podujatia bol Dom Matice slovenskej, podujatie finančne podporilo Mesto Galanta a spoločnosť Autoprofit Galanta, ďalej Reštaurácia Gazdovský dvor, Pekáreň Bagetka Horné Saliby a Kaderníctvo Sandy z Domu MS Galanta.

Musíme skonštatovať, že Kantiléna v Galante – spomienkový koncert na Karola Duchoňa, nášho

slávneho rodáka – bol jedným z najočakávanejších. Hlavným moderátorom večera bol Karolov priateľ Peter Fahn, z hľadiska moderovala Anna Kivarothová, hudobná produkcia Janette Vargová, spevákov sprevaďadla kapela 4motion.

Osem spevákov v prvom kole tradične zaspievalo Duchoňovo pieseň a v druhom kole pieseň podľa vlastného výberu. Za sprevodou kapely si diváci koncert užívali a veríme, že aj speváci. Tento rok účinkovali Michal Domonko, Viktória Stachová, Adrián Turičík, Petra Sabová, Natália Kóšová, Igor Šimek, Miroslav Budáč a Monika Drgáňová.

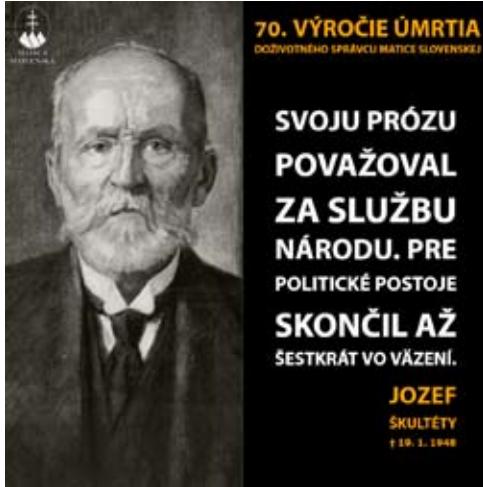
Diváci hlasovaním po preve časti programu výbrali, ktorá Duchoňova pieseň sa im najviac páčila. Po vystúpení hlavného hosta večera Berca Balogha nasledovalo udelenie ocenenia Laureát Kantilény 2018, udelený Domom Matice slovenskej za prínos do slovenskej populárnej hudby. Tento rok ocenenie získal Berco Balogh a za viacnásobné účinkovanie na Kantiléne získali ocenenie Laureát Kantilény 2018 aj Petra Sabová, Viktória Stachová a Miroslav Budáč.

Na základe diváckeho výberu Cenu Karola Duchoňa za rok 2018 Dom MS Galanta udelil spevákovi Miroslavovi Budáčovi.

Pozorne som počúvala cez prestávku divákov aj v kuloároch. Započula som, že koncerty by mali byť aspoň dva, lebo mnohí nedostali lístky na koncert. Niektorí prirovňali Kantilénu k Bratislavskej Zlatej lyre, čo je pre nás ako hlavného organizátora veľká pocta. Chváli všetkých spevákov a hovorili, že za posledné roky je aj ďalšie vybrať najlepšieho, lebo všetci sú skvelí...

Ďakujem za Dom MS Galanta všetkým, ktorí podporili spomienkový koncert na nášho galantského rodáka, všetkým, ktorí sa spolupodieľali na príprave a realizácii koncertu, a dúfam, že to tak bude aj pri príprave jubilejného 20. ročníka Kantilény 2019, ktorý sa uskutoční v čase Karolových narodenín v apríli 2019.

Zlatica Gažová

STAROBYLÁ NITRA

OLEJOMAĽBY VOJTECHA KERTÉSZA

Dňa 16. apríla 2018 sa v Dome Maticy slovenskej konala vernisáž k výstave olejomalieb autora Vojtech Kertésza Starobylá Nitra. Otvorenie sa uskutočnilo vďaka iniciatíve Miestneho odboru Matice slovenskej Nitra-Chrenová. Jeho súčasťou bol pestrý kultúrny program pozostávajúci z recitácie Dušana Danka, slova o Nitre Márie Dankovej a vystúpenia Folklórnej skupiny Senior-Matičiar Nitra. Za svojho otca sa návštěvníkom prihovoril syn Vojtech Kertész.

Vojtech Kertész pracoval celý život v staveb-

nictve, vykonával hlavný stavebný dozor nad mnohými dôležitými nitrianskymi stavbami: vtedajší Prior (Tesco – v centre), Slovenská polnohospodárska univerzita v Nitre, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre či sídlisko Chrenová. Maľovaniu sa začal venovať, až keď nastúpil do penzie. Tento rok oslaví krásnych 84 rokov. Maľuje podľa dobových predlôh, ale Nitriansky hrad pozná tak dôverne, že ho dokáže namaľovať spomäti. Mnohé z vystavených obrazov sú zapožičané z nitrianskych reštaurácií. Napriek skromnosti V. Kertésza sa tešíme, že sme mohli zorganizovať jeho prvé výstavu a sprístupniť tak jeho maľby verejnosti. Výstava v priestoroch Domu MS v Nitre trvala do 2. mája 2018.

Veronika Bilicová

FAŠIANGY, TURICE, VEĽKÁ NOC IDE

FAŠIANGOVÁ SOBOTA V DUBINNOVOM

Ďalej túto známu fašiangovú pieseň určite každý pozná. Ani chladnejšie počasie poslednú fašiangovú sobotu v Dubinnom nezabránilo, aby sa konal 5. ročník zabíjačkových hodov, karnevalový sprievod dedinou a zábavu pri živej hudbe. Už od skorého popoludnia členovia Miestneho odboru Matice slovenskej v Dubinnom v rôznych maskách prechádzali obcou, pri každom dome zaspievali, zatancovali a pozvali domáčich na zabíjačkové hody a zábavu. Tí ich štredo pohostili, dali niečo na zahriatie a pridali niečo aj na hudbu. V kultúrnom dome sa zišlo okolo 150 ľudí všetkých vekových kategórií a pochutnali si na zabíjačkovej kapustnici, hurkách, klobáskach, tlačenke, škvarkoch, ale dobre padol aj chlieb s mastou a cibuľou. No a aby jedlo nesadlo na žalúdok, zapíjalo sa podľa chuti čajom, kávou, vareným vínom, ale aj niečím ostrejším. Masky všetkých vekových kategórií sa veselo zabávali, tancovali a porota mala ďažkú úlohu vybrať tú najlepšiu. Tanec sa striedal s oblúbenými súťažami (stoličkový tanec) a tiež s vtipným hovoreným slovom

nášho ľudového rozprávača Piťa alias Františka Hanča. Vtipmi a trefnými hláškami o niektorých prítomných pobavil všetkých. Zábava počala až do rána a určite k tomu prispela aj hudba v podaní skupiny Čerkoše pod vedením Mareka Žoltáka.

Táto oblúbená akcia splnila svoj cieľ, čo bolo vidieť na väčšom počte ľudí, ktorí sa spoločne úprimne zabávali a tešili sa z prítomnosti. Tak nejako by to malo vyzeráť v rodine, ktorou naša obec Dubinné je, a to pod vedením starostu Ing. Milana Hudáka. Právom mu patrí podakovanie za prípravu tejto akcie, čo by ale určite nezvládol sám, preto podakovanie patrí aj poslancom obecného zastupiteľstva, členom DFSk Dubinčan, našim matičiarom, dôchodcom, telovýchovnej jednote, dobrovoľným hasičom a samozrejme aj maskám, ktoré vniesli veselosť a šťastie do našich životov a sŕdc. Nech nám dobrá nálada, ktorú sme nasali počas 5. ročníka zabíjačkových hodov, vydrží až do budúceho roka, na čo sa už teraz všetci tešíme. Ján Tomčo

TRAJA SOKOLI

HOJ TRAJA SOKOLI! ČI VÁM ŽIAĽ ZA SVETOM?

ZA SVETOM NIE, ALE ZA SLOBODNÝM LETOM.

HOJ TRAJA SOKOLI! ŽIAĽ VÁM ZA ŽIVOTOM?

**ŽIAĽ, ŽE SA NESKONČIL
V BLEŠKU A S RACHOTOM.**

HOJ TRAJA SOKOLI! ČI VÁS SMRŤ NEDESÍ?

NEDESÍ, NEDESÍ, ALE SA NÁM HNUŠÍ.

LEPŠIE BY NÁM BOLO A KRAJŠIE PRISTALO

MRIEŤ V BOJI ZA

VLONOSŤ, ALE NÁS SKLAMALO.

HOJ TRAJA SOKOLI! ČI VÁS HRÓB HLBOKY?

NIE JE TAK HLBOKY, AKO JE VYSOKÝ.

HOJ TRAJA SOKOLI! KTOŽE OPLAČE VÁS?

PŘIVAL SA ZACEDI, TEN BÚDE PLAKAT NÁS.

HOJ TRAJA SOKOLI! KTO VÁM BÚDE SPIEVAT?

VÍCHOR BÚDE SKUCAT A ŽIALE ROZVIEVAT.

HOJ TRAJA SOKOLI! KTOŽE VÁS POCHRÁNI?

VRANY S VETROM,

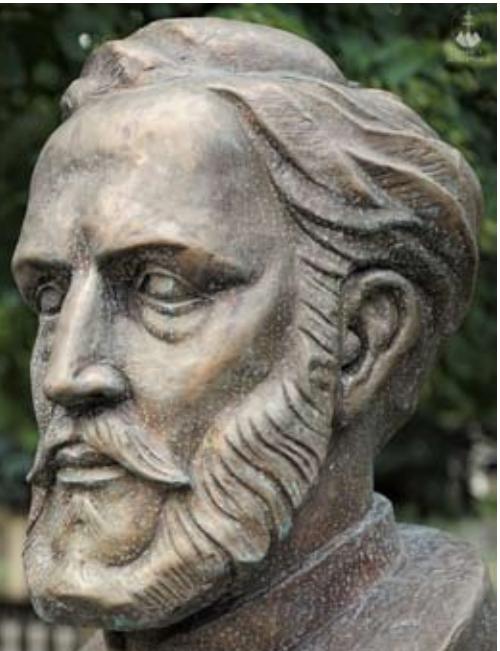
KEĎ NÁS ROZNOSIA PO STRÁNI.

HOJ TRAJA SOKOLI! KTO POMSTÍ SMRT VASU?

SVEDOMIE A PÁN BOH, ČO ZNA

KRIVDU NAŠU.

Jan František

95. VÝROČIE MIESTNEHO ODBORU

MATICE SLOVENSKEJ V TRNAVE

Rok 2018 je rokom mnohých výročí. Pripomíname si 1 150. výročie prijatia staroslovenčiny za štvrtý liturgický jazyk, 1. januára – 25. výročie SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 3. marca – 95. výročie MO MS v Trnave, v máji – 60. výročie úmrtia národného umelca M. Schneidera – Trnavského, predsedu MO MS Trnava od r. 1947, v júli – 160. výročie narodenia Ferka Urbánka, významného slovenského dramatika, prvého predsedu MO MS Trnava roku 1923, v auguste – 155. výročie vzniku MS, v septembri – 780. výročie založenia nášho slobodného kráľovského mesta TRNAVY, v októbri – 100. výročie prvej ČSR.

MO MS si svoje výročie pripomenuť na slávnostnej členskej schôdzi vo štvrtok 1. marca 2018 v Zrkadlovej sieni Divadla Jána Palárika v Trnave.

Naše pozvanie prijali významní hostia: Mgr. Jozef Viskupič, župan TTSK, Mesto Trnava zastupoval Ing. Pavol Tomašovič z kancelárie primátora, predsedka MS JUDr. Marián Gešper, predsedníčka KR MSTK Dr. Libuša Klučková, riaditeľ DJP Mgr. Emil Nedielka, riaditeľka KJF Mgr. Lívia Koleková a mnohí ďalší.

V úvode sme si spolu s RS BRADLAN zaspievali slovenskú hymnu a vypočuli si báseň Jonáša Záborškého SLOVÁCI. Potom bolo slávnostné publikum oboznámené s národnými dejinami, dozvedelo sa o tom, že prvé slovenské divadelné predstavenie bolo odohrané v prvom kamennom divadle v Uhorsku v Trnave už roku 1869, Trnavou prechádzali

takmer všetci národovci, počnúc Štúrom, Hurbanom, Hodžom, Radlinským, Tamašovičom, Palárikom, neskôr F. Urbánkom, M. Urbanom, Tajovským, Jilemnickým či významnými umelcami, akými boli J. Koniarek, M. Schneider-Trnavský.

Hodžova dcéra Božena sa vydala do Trnavy za advokáta a veľkého národovca Vendelína Kutlíka. Mali dcérę Elenu. Tá sa vydala za Dr. Milana Ivanku, ktorý z balkóna radnice v Trnave v októbri 1918 vyhlásil vznik prvej ČSR. Elena bola literátka, vydala aj knihu noviel V krinolíne, v ktorej tieto udalosti v Trnave opisuje a verí, že jej matka Božena Hodžová by bola pyšná na svojho zaťa.

Z pera F. Urbánka (krátené):

„1. januára 1919 bola slávnostne prinavrátená skonfiškovaná budova Matice slovenskej a toho istého roku 5. augusta pod protektorátom pána prezidenta T. G. Masaryka v prítomnosti ministrov Československej republiky a pri veľkej účasti najprednejších slovenských a českých dejateľov oživotvorila sa Matica slovenská. 3. III. 1923 na valnom zhromaždení SNJ dp. Dr. Pavel Žiška, podpredseda, predstrel návrh o pretvorení Slovenskej Národnej Jednoty na Odbor Matice slovenskej v Trnave, návrh bol jednoznačne prijatý. Slovenská Národná Jednota pretvorila sa na Odbor Matice slovenskej.“

PhDr. Adriena Horváthová

PRIJATIE MATIČNEJ DELEGÁCIE 22. JÚNA 2018 V PREŠOVE U ARCIBISKUPA JÁNA BABJAKA – METROPOLITU GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI NA SLOVENSKU

PRVÝ PREDSEDA
MATICE SLOVENSKEJ

NA MLÁDEŽI
**SVET
STOJÍ.**

DR. ŠTEFAN
MOYES
1797 - 1869

MESTO POPRAD

A MATICA SLOVENSKÁ
NADVIAŽU STÁLU SPOLUPRÁCU

Matica slovenská a mesto Poprad nadviažu stálu spoluprácu v oblasti vzdelávania a zamejrajú sa na propagáciu slovenských národných osobností a udalostí v školách. Dohodol to predseda ustanovizne Marián Gešper s popradským primátorom Jozefom Švagerkom, ktorý rokoval aj za účasti riaditeľa DMS v Spišskej Novej Vsi Rastislava Zachera a podpredsedu Mladej Matice Martina Hajnika.

Zo strany Matice má ísť predovšetkým o nový prístup Matice slovenskej v spolupráci so základnými a strednými školami, ktoré by mali o vzájomnom dohodu o spolupráci záujem. Matica slovenská pripravuje projekt, ktorý by zahŕňal pravidelné spoločné náučné podujatia pre študentov, poskytovanie banerov do škôl z dejín Slovákov, knihy z rôznorodou temati-

kou pre žiakov, ale i učiteľov, ako aj zaujímavé prednášky i dramatické scénky zo slovenských dejín k významným výročiam. Rok 2018 je na to ideálny, keďže nás čakajú minimálne výročia: -100 rokov od oslobodenia Slovenska od Rakúska - Uhorska, vzniku Česko-Slovenska, ale aj 160 rokov od Slovenskej revolúcie 1848/1949.

Ustanovizeň sa tým chce zapojiť do výchovno-vzdelávacieho procesu a zároveň propagovať aj menej známe slovenské osobnosti, ktoré boli aktívne v rámci národnno-emancipačných snáh Slovákov, čo by prispelo k pozitívemu formovaniu slovenskej mládeže a atraktívnej formou priblížilo národnú ideu... v Roku slovenskej štátnosti pri-márne pôjde práve o osobnosti a udalosti takzvaných osmičkových rokov.

Text a foto: IÚ MS

JARNÉ ZVYKY VO VAŽCI

VÝSTAVA ROK NA DEDINE OTVÁRANIE STUDNIČIEK

V prekrásnej podtatranskej dedinke Važec sa konali tradičné obecné slávnosti Jar vo Važci – Otváranie studničiek, ktoré organizuje Obec Važec a MO MS Važec. A tak ako už tradične slávnosti sa začali otvorením výstavy Rok na Dedine insinnej maliarky z Padiny nedaleko Kovačice Anny Kotvašovej a Rapotanky od Jána Hálu, samozrejme v Dome Jána Hálu. Sprievodné slovo patrilo predsedníčke MO MS Margite Hybenovej a riaditeľke Liptovskej galérie P. M. Bohúňa v Liptovskom Mikuláši. A spev žien z Važca bol úžasný. Nasledoval Chorovod Omilienci, ktorý je unikátnym jarným

zvykom obce Važec. Je to starodávny obrad súvisiaci s vitaním a oslavou jari. Oslava zbližovania a ľudskej vzájomnosti, slávnosť vyjadrená v pestrosti krojov, spevov, tancov či zvyklostí. Sprievod pripomína podkovu. Ženy spievajú pieseň „Omilienci chodia, za ruky sa vodia, grajciare skvadajú, o mňa nič nedabajú“. Po sprievode nasledoval program, ktorý si pripravili na pódiu pod dreveným prístreškom ozdobený vetvičkami a stužkami. Program otvorila Margita Hybenová a všetkých prítomných privítala. Slovo odovzdala aj pánoni starostovi Ing. Milanovi Lištiakovi a podpredsedovi Matice slovenskej a zároveň aj riaditeľovi Domu Matice slovenskej v Liptovskom Mikuláši Bc. Marekovi Nemcoví. A keďže to bola

slávnosť otvárania studničiek, pani Hybenová ju otvorila tradičným veršom, namočila prútik do symbolickej drevenej studničky a poľala vodou ľudí okolo, aby boli zdraví. Program bol nádherný. Na pódiu sa predstavili deti z DFS Podkriváň a DFS Majerán z Liptovského Hrádku, svoje umenie nám predvedol FZ Stráne. Gemer zastupovala FSK Genšenky s jarným zvykom vyháňania dobytka na pašu a Ľudová hudba Mariána Molnára Drienka. Program bol plný história. Histórie tej najšej, slovenskej – spod Tatier alebo z Gemera. Záver už tradične patrí piesni Kopala studienku, ktorú si zaspievali všetci účinkujúci a aj diváci. Ďakujeme za krásne prežitý deň radosti a pokoja.

Tatiana Tomková

MO MS STROPKOV OSLAVOVAL 50 ROKOV PODDUKLIAŃSKÉJ MATICE

Na jar pamätného roku 1968 sa v rámci dubčekovského celospoločenského obrodenia prebudovala z dvadsaťročného spánku aj Matica slovenská. Po celom Slovensku, ba dokonca Česko-Slovensku, spontánne vznikali kluby priateľov Matice slovenskej a matičné hnutie sa rozširovalo nebývalým tempom. Slovenský národ si žiadal, aby jeho najstaršia a najznámejšia národná ustanovizeň začala aktívne vykonávať svoju činnosť.

Nebolo to inak ani v podduklianskom regióne, teda v kraji, kde dovtedy Matica vôbec neexistovala, resp. jej krátke a nevýznamné pôsobenie počas vojnových rokov bolo prakticky zanedbateľné. Jej úlohu čiastočne suplovala Slovenská liga, Živena a iné spolky. V tom búrlivom období však obyvatelia podduklianského regiónu a najmä bývalého stropkovského okresu prejavili svoje slovenské zmýšľanie a spontánne založili klub priateľov Matice slovenskej v Stropkove. Vo veľmi krátkom čase začali aj v okolitých dedinách vznikať podobné kluby, čiže predchadcovia dnešných miestnych odborov MS. Národné hnutie aktivizovalo prakticky celý podduklianský región – Mestisko, Ladomírovú, Svidník, Duplín, Tisinec, Breznicu, Miňovce, Nižné Olšavy, Turany nad Ondavou, Baňu, Giralovce a ďalšie obce a mestá.

Od tých čias uplynulo presne päťdesiat rokov a toto okrúhle výročie sa rozhodli stropkovskí matičiari v zastúpení celého regiónu pripomenúť si veľkolepými oslavami nedeľu 27. mája 2018. Tie sa začali slávnostnou svätou omšou v rímskokatolíckej diecéznej svätyni najsv. Tela Pána v Stropkove, kde dekan vsdp. Mgr. Peter Kyšela privítal vzácnych hostí – predsedu MS JUDr. Mariána Gešpera, tajomníka MS ThLIC. Viliala Komoru, PhD., riaditeľom DMS zo Sniny (Ing. Jozef Makariv) a z Prešova (Mgr. Slávia Jurková), ako aj členku Dozorného výboru MS Máriu Murdzíkovú a veľmi dojímavo kázať o úlohe matičného hnutia a jeho zjednocovacom prvku v slovenskom národe.

Popoludní otvorili členovia Výtvarného klubu pri MOMS Stropkov výstavu svojich umeleckých diel. Výstavu aj následný galaprogram zastrešilo svojimi elegantnými priestormi Mestské kultúrne stredisko v Stropkove.

V úvode galaprogramu po tradičných hymnických piesňach a básnickom recitáli študentov stropkovského gymnázia Norberta Čabala a Sofie Klebanovej vyčerpávajúco zrekapituloval predseda MOMS Stropkov Ing. Slavomír Cichý celú päťdesiatročnicu matičného hnutia v Stropkove a vlastne v celom podduklianskom regióne. Hovoril o veľkých nádejach roku 1968 aj o tom, ako dopadli matičiari v tvrdých rokoch „normalizácie“. Prešiel cez obno-

venie Matice v rokoch deväťdesiatych aj cez jej rozvoj v prvých dvoch desaťročiach nového tisícročia. Vyzdvihol výšiny aj pády, ktoré Maticu a jej členov postihli. Po ňom vystúpil primátor mesta Stropkov JUDr. Ondrej Brendza, ktorého mimoriadne inšpirujúci príhovor ocenili všetci prítomní oduševneným potleskom. Na nich nadviazal svojím povzbudzujúcim príhovorom predsedu MS JUDr. Marián Gešper, ktorý upozornil na to, že je nevyhnutné sformovať novú národnopolitickú a spoločensko-vedeckú elitu slovenského národa. V tomto zmysle Matica slovenská spustila projekt systematickej spolupráce so školami a knižnicami s cieľom národné podchýtiť

slovenskú mládež. Súčasne vyzval prítomných, ako aj predstaviteľov štátnej správy a samosprávy na celkovú podporu národnnej činnosti v oblasti kultúry. Doba sa ukázala rovnako rozporuplná ako tie minulé. Slovenský národ si nemôže dovoliť podceníť otázku novej nastupujúcej slovenskej inteligencie. Varovaním je v súčasnosti slabá vedomosť študentov v oblasti historických a iných národných reálí.

V rámci galaprogramu boli udelené pamätné listy všetkým matičiarom, ktorí prejavili svojho národného ducha ešte roku 1968 a napriek velkému utrpeniu nezradili Maticu a národek, „normalizácie“. Celkovo bolo ocenených štrnásť osôb, ktoré si prevzali pamätné listy a hodnotné dary.

Kultúrnou časťou galaprogramu bolo vystúpenie miešaného speváckeho zboru Karmel, ktorý kedysi začínať ako matičný spevokol pri MO MS Stropkov, folklórnych súborov Olšavan pri MO MS Vyšná Olšava a Stropkovčan pri MO MS Stropkov, ako aj folklórnej skupiny Stropkovani a ďalších folklórnych telies, ktoré predviedli zvyky a tradície z celého podduklianskeho a hornozemplínskeho regiónu.

Záverečnou časťou osláv bola slávnostná recepcia v spoločenskej sále mestského kultúrneho strediska, počas ktorej predsedu MO MS Stropkov pripil v rámci slávnostného prípitku na ďalších 50 rokov úspejnej činnosti MS v podduklianskom regióne.

Lukáš Kaščák

Hviezdoslavov Kubín – 64. ročník

LUČENEC 10. A 11. APRÍL 2018

Simona Šimová

V Dome Matice slovenskej v Lučenci ožil svet príbehov a ich hlavných hrdinov zo slovenských kníh. Aj tento rok sa tu 10. a 11. apríla 2018 konala regionálna súťaž v umeleckom prednese poézie a prózy Hviezdoslavov Kubín. Riaditeľka Domu MS Simona Šimová a riaditeľka Novohradského osvetového strediska Mária Ambrušová privítali prítomných, súťažiacim zaželali veľa šťastia a predstavili odbornú porotu. Množstvo detí a mládeže zo základných, stredných škôl a gymnázií potešilo porotu aj organizátorov podujatia. Podľa veku boli súťažiaci rozdelení do štyroch kategórií. Deti, víťazi obvodných kôl, predviedli svoj talent a umenie prednesu odbornej porote pozostávajúcej z predsedu Ľubomíra Šárika a členov Arpáda Szabóa a Dušana Krnáča, ktorého na druhý deň vystriedala porotkyňa Jarmila Siváková. Súťažiaci zaviedli porotu aj poslucháčov svo-

jím prednesom do veselých, vážnych či zaľúbených príbehov v slovenských dielach. Novinkou bolo tento rok udeľovanie zlatého, strieborného a bronzového páisma, pričom v každom zlatom páisme vybrala porota troch najlepších recitátorov z každej kategórie. Víťazi automaticky získali postup na Sládkovičovu Radyň. O tom, že aj tento rok súťažilo množstvo šikovných a nadaných detí, svedčí aj fakt, že porota neudelila nikomu z prítomných súťažiacich bronzové pásmo. Všetci dostali diplom z rúk predsedu odbornej poroty a víťazi prvých troch miest v zlatom páisme aj knihu od riaditeľky Domu Matice slovenskej. Na záver sa riaditeľka Domu MS a riaditeľka NOS súťažiacim podakovali za účasť, do krajského kola popriali postupujúcim veľa šťastia, málo trémy a tiež poukázali na dôležitosť toho, aby sa pedagógovia venovali deťom a ich príprave aj naďalej.

„URÁNOVÝ KRÁĽ“

ŠTEFAN BOLESLAV ROMAN

predseda a zakladateľ Svetového
kongresu Slovákov

verný príslušník gréckokatolíckej cirkvi

výnimočný roduverný Slovák
s organizačným talentom, dobrý manažér,
právny poradca R. M. Nixona

dal postaviť Katedrálu Premenia pána
– repliku kostola z Nového Ruskova
v kanadskom Unionville, ktorú v septembri
1984 posvätil pápež Ján Pavol II.

nositel viacerých významných
vyznamenaní

† 23. marec 1988, Toronto, Kanada

ECHO HELIGÓNKY

OBEC VALČA 2018

Organizátori 6. ročníka, ktorý sa uskutočnil dňa 5. mája 2018, Obec Valča, MO Matice slovenskej vo Valči, Hudobný odbor Matice slovenskej v Martine a Turčianske kultúrne stredivisko v Martine v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja pozvali tento rok zväčša takých heligonkárov, ktorí sa predstavili vo Valči prvýkrát. Boli tu heligonkári z regiónov Kysúc, Terchovej, Považia, od Bratislavky, Liptova, Oravy a Turca.

Tohoročné podujatie bolo tematicky zamierané všeobecne na vodstvo – na piesne o riebach, prameňoch, studniach, rybníkoch a rybárstve. Tomu bola primerane upravená výzdoba pódia, ako aj väčšina piesní v podaní účinkujúcich. Návštěvníkov zvlášť zaujali vystúpenia skupín Heligonkári spod Klaku z Rajeckej Lesnej, Bystrická kasňa zo Starej Bystrice, Ľudová hudba Jasmínky Vallovej z Terchovej, ale aj ostatní jednotlivci prispeli k vynikajúcej atmosfére a nálade. Po spoľačnom záverečnom vystúpení účinkujúcich si všetci popriali opäťovné stretnutie v ďalšom roku.

Ján Lučan

MÁJOVÉ STRETNUTIE

MATIČNEJ MLÁDEŽE
11. ROČNÍK

K zvykom, ktoré sa v mnohých obciach dodržiavajú dodnes, patrí stavanie májov, praktizované v noci z 30. apríla na 1. mája. Oddávna sa verilo, že posledné aprílové a prvé májové hodiny sa prebúdzajú živly: zem, oheň, voda a vzduch. Slávenie sviatku 1. mája siaha hlboko do pradávnej minulosti ľudstva.

Tradične (jedenástykrát) 30. apríla mladí matičari z **OMM Hencovce** na rozhraní chotárov obcí Hencovce a Vranovské Dlhé organizovali stretnutie matičiarov pri tradičnej prvomájovej vatre. Každoročne si uchovávajú túto tradíciu, ktorá je vzdialeným odkazom na cyklus ročných období a na prastaré slovanské tradície, čo sa zachovali do súčasnosti. Treba ich uchovať pre budúcu mladú generáciu. Je to miesto so silnou historickou tradíciou. Zišli sa tu nielen matičari, ale aj široká verejnosť. Program začal o 17. hodine. V spolupráci s OP MS Vranov nad Topľou po zapálení tradičnej vatre samotným predsedom OMM Adamom Gešperom nasledovala beseda k pohnutým regionálnym dejinám vranovského regiónu s odkazom aj na širšie celoslovenské historické súvislosti. Išlo aj o propagáciu matičnej myšlienky medzi verejnosťou, a to predovšetkým medzi mládežou. Nechýbali ani zástupcovia MO MS Hencovce, OMM vo Vranove n. T., MO MS z Kamennej Poruby, zo Závadky, Strážskeho a iných obcí. Popri besede bola príležitosť pri matičnej vatre poopekať klobásu či slaninku. Nechýbalo vystúpenie umeleckých telies, ktoré vytvárali svojím spevom a hudbou dobrú náladu počas celej akcie. Svojim vystúpením zaujali aj hencovskí divadelníci, ktorí zahrali scénku z obdobia 2. sv. vojny. Tento projekt sa uskutočnil s finančnou podporou Matice slovenskej.

Mgr. Jana Smoligová

NA RATKE SA ROKOVALO AJ KRÁSNE ZABÁVALO

Matičiai z Fiľakova a okolitých obcí si sobotu 10. februára pripomenuli ľudové tradície rozlúčky zo zimou kultúrnym programom pod názvom Pochovávanie basy. Členovia Dfs Jánošík z Fiľakova, ktorí sa zamaskovali do množstva postáv z terajšieho života, predviedli „bursovanie“

po domoch za sprievodu známych heligonárov z okolia Detvy. Tento sprievod predchádzal pracovnému stretnutiu predstaviteľov tunajších samospráv, zástupcov miestneho odboru MS vo Fiľakove a MS v Lučenci s delegátmi z Ústredia MS v Martine, ktorú viedol nový predseda Matice slovenskej JUDr. Marián Gešper. Stretnutie sa konalo na podnet starostov obcí z okolia a zúčastnil sa na ňom aj fiľakovský primátor Mgr. Attila Agócs, hostiteľ ratčiansky starosta Ing. Milan Spodniak...

Všetci vyššie spomínaní aj desiatky matičiarov a súboristov očakávali od stretnutia dôležité vyriešenie situácie V Dome Matice slovenskej vo Fiľakove a jej ďalšieho fungovania. Predseda MS Marián Gešper sa vo svojom vyhlásení pre všetkých účastníkov pracovnej porady a hlavne pre matičiarov vyjadril, že v ich záujme je určite zabezpečiť aj ďalej fungovanie matičných stánkov tak vo Fiľakove, ako

aj v Lučenci a momentálne je poverená vedením oboch matičných domov pracovníčka DMS v Lučenci Ing. Simona Šimová.

Napriek týmto nepriaznivým skutočnostiam si plná sála v kultúrnom dome užila krásny fašiangový program v podaní detí z DFS Jánošík a žiakov zo ZŠ Š. Koháriho z Fiľakova.

M. Podhorová

VZDALI ÚCTU HRDINOM MALEJ VOJNY MICHALOVCE A PAVLOVCE NAD UHOM

V tomto roku je nemálo dôvodov a príležitostí pripomínať si významné výročia, udalosti a medzníky našej história. Uplynie stosedemdesať rokov od Slovenského povstania rokov 1848/1949, pripomienime si storčnicu vzniku Česko-Slovenska, osemesať rokov od vyhlásenia slovenskej autonómie 1938, nezabúdame na február 1948. Fatálne osmičkové roky premostuje aj osemesať rokov od Viedenskej arbitráže a začiatku ozbrojených útokov horthyovských polovojenských oddielov na slovenské a podkarpatské pohraničie. Aj keď si verejnosť spája Malú vojnu s marcom a aprílom 1939, v skutočnosti sa začala už v októbri 1938.

Dlhoby sme vyratúvali krvavé prepady, pohričné provokácie aj konkrétné ozbrojené ataky z tohto obdobia. Spomeňme iba niektoré. Pri Rimavskej Seči v októbri 1938 madarské jednotky uskutočnili nevyprovokovaný prepad slovenskej

hranice. O pár dní neskôr regulárne maďarské pohričné vojská zaútočili na most pri Štúrove. Boje prepukli aj v okolí Ladomírovej pri Snine. Ozbrojené akcie sa stupňovali. Pribúdali excesy horthyovcov v slovenských obciach v okolí Košíc a Michaloviec. Ten najväčší sa odohral 19. decembra 1938, keď vyše tristo plne vyzbrojených príslušníkov maďarského regulárneho vojska obsadiло Slanec a zaútočilo aj na ďalšie dediny pri Trebišove.

ZÁKERNÝ POSTUP

Maďarsko bez vyhlásenia vojny zaútočilo 15. marca 1939 na Podkarpatskú Rus, ktorá v ten istý deň v meste Chust vyhlásila pod názvom Karpatská Ukrajina nezávislosť. Napriek odporu česko-slovenskej divízie generála Leva Prchalú, odrezanej od zvyšku republiky, ktorá vlastne už neexistovala, do troch dní Podkarpatská Rus padla. Vzápäť po preskupení síl maďarský VIII. armádny zbor strategicky obišiel obranu južných hraníc Slovenska a po koordinácii s poľskou vládou 23. marca 1939 prekvapujúco zaútočil na mladý štát cez nové východné hranice... Obranou bol poverený jeden z mála dôstojníkov slovenskej národnosti podplukovník Augustín Malár.

Práve tieto udalosti si Matica slovenská pripomína mnohovrstvovým podujatím v Michalovciach a Pavlovciach nad Uhom 20. a 21. apríla tohto roka. Podujatie sa uskutočnilo na výročie narodenia jedného z hrdinov Malej vojny poddôstojníka Štefana Butku, ktorý sa narodil 20. apríla 1914 práve v Pavlovciach nad Uhom. Podujatie sa začalo prednáškami pre stredné školy v Michalovciach 20. apríla 2018. Hlavný program pokračoval 21. apríla 2018 v Pavlovciach n. U., a to položením vencov na miestnom cintoríne, kde je nielen hrob poddôstojníka Štefana Butku, ale aj náhrobky umučeného národovca Jána Mattu a bojového pilota Gustáva Pažického.

PADLÝM A UMUČENÝM

S príhovormi na pietnej spomienkovej slávnosti vystúpili predseda MS Marián Gešper a za obec Pavlovce n. U. Milan Zolota. Podujatie pokračovalo modlitbami a svätou omšou v rímskokatolíckom Chráme sv. Jána Krstiteľa za Slovákov, ktorí padli pri obrane slovenskej vlasti alebo boli umučení, ako aj za tých, ktorí sa na Malej vojne zúčastnili, ale nedozíli sa konca druhej svetovej vojny, a to bez ohľadu na to, či bojovali v česko-slovenských, alebo slovenských uniformách.

V sále obecného úradu potom pokračoval pripravený program, ktorý uviedla prednáška Pavla Mičianika o udalostiach roka 1938 a ich širších súvislostiach. Po referáte historika vystúpil cirkevný zbor Sokoly a dychová hudba s vojenskými pochodmi. Verejnosť zaujalo aj divadelné predstavenie Hrdinovia Malej vojny umeleckého kolektívu mladých matičiarov, v ktorom excelovali Peter Schvantner a Peter Čeledinský. Memorálne stretnutie

vyvrchilo odhalením pamätníka hrdinovi Malej vojny Štefanovi Butkovi v centre jeho rodnej obce. Vyhotovenie tabule a pamätník zabezpečila Matica slovenská, inštaláciu a osadenie realizoval obecný úrad. Pre verejnosť sa na záver akcie v blízkom parku uskutočnila vojenská rekonštrukcia udalostí, v ktorej účinkovali členovia Klubu vojenskej histórie Trnavská posádka.

Text a foto: IUMS

STAVANIE MÁJA V KOMARANOCH

TOHTO ROKU V NOVOM ŠATE

Po minulé roky bolo u nás v obci Komáran vžjom, že sme sa občania stretli v parčíku pri kostole, no tohto roku sme stavaniu mája dali „nový šat“ a realizovali sme ho v spolupráci s matičarmi. Pri tejto príležitosti prijal naše pozvanie aj predseda Matice slovenskej Marián Gešper.

Po úvodnom slove starostky obce, vystúpili s roztomilým programom deti z miestnej materskej školy. Posledný veršík ich novej pesničky znel:

„Chceme behať, chceme skákať. Ved'nám pofúkate rany... Chceme behať, chceme skákať. Milujeme Komárany!“

Následne vystúpila LIPKA, naša Komáran ská ľudová spevácka skupina, ktorá je pre nás už neodmysliteľným folklórnym prvkom pri takýchto akciach. Opäť obohatili svoj repertoár – tentokrát aktuálne k tradíciam aj k našej nádhernej obci a vlasti. Zúčastnených zaujal svojím príhovorom aj pán Gešper, ktorý okrem iného

spomenul niekoľko zaujímavých a významných historických momentov týkajúcich sa priamo našej obce, a to starého slovanského osídlenia obce už v dávnych dobách a účasť Komárančanov vo Východoslovenskom roľníckom povstaní roku 1831.

Stavanie mája symbolizuje predovšetkým vyjadrenie radosti z toho, že prichádza jar a symbolizuje víťazstvo nad zimou, dokonca víťazstvo dobra nad zlom... Je to vlastne oslava života, ale aj prírody. No a keď sa oslavuje – nemal by chýbať spev, tanec a ani pohostenie. Pripravili sme chlieb s mastou a cibuľou, domáce koláče a veľkým prekvapením (nielen pre pána predsedu) bola torta s erbom obce a znakom Matice slovenskej. Zlatým klincom programu bol presun ozdobeného mája na voze tahanom koňmi... Koníky

bez problémov odviezli máj, LIPKU aj niekoľko nadšených detí k miestnemu parčíku, kde sme následne máj postavili a ešte sa trochu pohostili a zaspievali si... Aj „nebo nám bolo naklonené“ nádherným počasím a preto veríme, že každý, kto prišiel, neolútoval. Veľmi dôležité je, že väčšinu účastníkov podujatia tvorili práve mladé slovenské rodiny s deťmi, ktorých v posledných troch rokoch oproti minulej dobe zásadne pribudlo, čo je veľké pozitívum do budúcnosti. Ved' naše deti sú zárukou, že Slováci na Zemplín patria.

Na záver členovia LIPKY so starostkou obce Janou Kráľovou pozvali predsedu Matice slovenskej do priestorov pri obecnom úrade, aby mu ukázali, kde sa stretávajú pri nacvičovaní spevu a kde pripravujú svoje vystúpenia. Diskutovalo sa aj o spoločných plánoch do budúcnosti v prospech obce Komáran, o spoločných aktivitách, ktorými budeme zachovávať kultúrne dedičstvo, zveľaďovať obec a dôstojným spôsobom priopomínať dôležité historické udalosti.

Jana Kráľová

NAŠE TALENTY 2018

PREHĽIADKA UMELECKEJ TVORIVOSTI ŽIAKOV V ŽILINE

Piatok 18. mája 2018 sa v Bábkovom divadle v Žiline už po deviatykrát uskutočnila prehľiadka školskej a mimoškolskej umeleckej tvorivosti žiakov základných škôl Naše talenty 2018.

Na úvod privítali účinkujúcich, ich učiteľov aj hostí riaditeľka DMS v Žiline pani Ing. Katarína Kalánská a predseda MO MS v Žiline pán Ing. Stanislav Kučera.

Potom sa už sála rozozvučala tónmi ľudových piesní z východného Slovenska a javisko zaplnili žiaci ZŠ na Školskej ulici v Žiline a zatancovali rezký Východniansky čardáš, ktorý s nimi nacvičil ich vedúci pan Štefan Mucha.

Po nich uviedli svoje divadelné predstavenie Perníková chalúpka žiaci ZUŠ z Kysuckého Lieskovca, na ktorom predstavili svoju prácu žiaci všetkých umeleckých odborov: divadelného, hudobného, speváckeho i výtvarného.

Žiaci 3. ročníka zo ZŠ na Karpatskej ulici v Žiline si pripravili tančeno-spevácke pásmo Hraj že mi, muzička, ktoré s nimi nacvičili pani vychovávateľky

Katarína Mališová a Miroslava Šoltészová. V pásmi si na konci chlapci veselo zaspievali a zatancovali na pieseň Hej, sokoly.

Dalším rozprávkovým príbehom Koza odráta a jež sa predstavili žiaci 4. B triedy zo ZŠ vo Varíne, ktorí s nimi nacvičila pani učiteľka Mgr. Anna Synáková. Vo výbornom divadelno-speváckom podaní nám pripomenuli dôležitosť vzájomnej pomoci a pravidlosti.

Žiačky druhého stupňa zo ZŠ v Turzovke pod vedením pani učiteľky PhDr. Evy Dodekovej a pani Danice Janišovej porozprávali vo svojej dramatizácii spojenej s bábkoherným prejavom o Životnej ceste Milana Rastislava Štefánika a pripomenuli nám tak 100. výročie vzniku prvej Československej republiky, ku ktorému tato vynikajúca osobnosť prispela nemalým dielom.

Žiaci ZŠ v Kolároviciach, členovia DFS Kolárik, ktorí vedie pani Elena Schmutzová M. A., vo svojom tančeno-speváckom pásmi Bol on v meste Žiline zaviedli divákov do okolia Terchovej.

Na záver sa predstavil školský orchester ZUŠ Ferka Špániho zo Žiliny, ktorý vedie pani Mgr. Anna Brezáňová, a so svojimi speváckmi uviedol zhudobnenú báseň Milana Rúfusa Zlatá muzika a piesne známeho slovenského hudobného skladateľa Mikuláša Schneidera-Trnavského Večerná modlitba a Drotárik.

Svoj talent účinkujúci predviedli na javisku. Bez tých, ktorí s nimi tieňo krásne vystúpenia nacvičili, by to nebolo možné. Organizátori sa im za prácu podčakovali na záver prehľadky kvetmi a krásnymi ďakovnými diplomami a účinkujúcim žiakom malými vecnými cenami. Prehľadku zaznamenávali aj dve médiá: TV Raj a TV Matica.

Na konci sa so všetkými rozlúčila moderátorka prehľadky pani Elena Schmutzová. Ing. K. Kalánská

KULTÚRNE UMELECKÉ SLÁVNOSTI V KOŠICIACH MAJÚ PRVÝCH VÍŤAZOV

Nultý ročník Kultúrnych uměleckých slávností v staromestkej radnici v Košiciach sa koncom februára niesol v znamení folklóru, divadla i tanca. Možnosť prezentovať sa pod záštitou Matice slovenskej dostali hudobné aj dramatické kolektívy, a to dokonca v rámci jej hlavných aktivít roku 2018.

Na príprave zaujímavého a rôznorodého programu spolupracoval Mestský úrad Košice - Staré mesto a OZ KošAb. Do súťažnej prezentácie sa napokon zapojilo jedenásť telies.

Porota, v ktorej nechýbala Katarína Strojná,

z Plechotíc, Konvalinky z Košíc, Matičiarok z Košíc, Ozveny z Čane, Sociálneho divadielka Hopi hope z Košíc, Šťastnej ženy z Košíc, ako aj sólo vystúpenie pána Halapina z Plechotíc. Nesúťažne sa predstavil svojou krásou hrou na fujare pán Tomko z Plechotíc. „Vystúpenia boli naozaj nádherné a radosť z tohto kultúrneho podujatia bola v publiku zjavná. Porota mala neľahkú úlohu zhodnotiť a vybrať iba troch, no nakoniec sa im predsa len podarilo rozhodnúť sa. Divadelko Hopi hope, ktorého účinkujúci boli prevažne chlapci s Downovým syndrómom na čele so

22. JUBILEJNÝ ROČNÍK

CELOSLOVENSKEJ LITERÁRNEJ SÚŤAŽE V TRNAVE

Tohtoročná súťaž mala prílastok 22. jubilejného ročníka. Máme v živej pamäti, ako sme chystali zborník k 10. výročiu súťaže **O CENU SLOVENSKÉHO UČENÉHO TOVARÍŠTVA**, lebo roku 2008 sme si pripomínali aj 20. výročie vzniku Literárneho klubu BERNOLÁK (LKB) ako hlavného vyhlasovateľa a gestora súťaže. To znamená, že Literárny klub Bernolák má svoje 30. výročie!

Tak ako každoročne súťažný poriadok bol uvarený v septembri 2017, aj v januári 2018 v dvojtýždenníku **KULTÚRA**, v SNN, niekedy v mestskom periodiku Novinky z radnice (NzR), na webovej stránke MO MS Trnava, ako aj na facebooku.

V tomto roku poslalo svoje práce 110 autorov z celého Slovenska, ba aj autori z Čiech, Poľska a Švajčiarska. Záslužnú prácu na poli výchovy mládeže k poézii a próze vykonávajú pedagógovia. Boli z týchto škôl: Gymnázium Janka Kráľa, Ul. SNP 3, Zlaté Moravce, Obchodná akadémia, Kapušianska 2, Michalovce, ZŠ Povýšenia Sv. Kríža, Smreková 38, Smižany, ZŠ Komenského 307/22, Svidník, ZŠ, Za vodou 14, Stará Ľubovňa, ZUŠ J. Melkoviča, Stará Ľubovňa, Gymnázium, Štúrova 23, Turzovka, ZŠ s MŠ Školská 1575, Hriňová, Katalické gymnázium Š. Moysesa, Hurbanova 9, B. Bystrica a Gymnázium, Ul. 17. novembra 1180, Topoľčany. Vďaka nim nám vyrastajú schopní a talentovaní autori.

Odborná porota pracovala v zložení PhDr. Ján Gallik, PhD., PhDr. Jozef Brunclík, PhD., z UKF Nitra a Mgr. Eva Jarábková z Trnavy. Podľa propozícií porota okrem mimoriadnych ocenení hodnotila práce v 1., 2. a 3. kategórii v poézii a v 1. 2. a 3. kategórii v próze takto:

MIMORIADNE OCENENIA

LAUREÁT SÚŤAŽE

CENA PREDSEDU TRNAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

JOZEF TOMÁŠIK-PRITRNAVSKÝ (Bratislava)

CENA PRIMÁTORA MESTA TRNAVA

PETRA POLNIŠEROVÁ (Nová Baňa)

CENA PREDSEDU MATICE SLOVENSKEJ

MAREK SOPKO (Nitra)

CENA LITERÁRNEHO KLUBU BERNOLÁK TRNAVA

ELIŠKA KOHLÍČKOVÁ (Příbram)

(Krátené) PhDr. Adriena Horváthová

známa moderátorka tanečnej, speváckej a zvykoslovnej relácie Kapura, dôsledne hodnotila výkony súťažiacich.

Povedala: „Všetkým účinkujúcim chcem vyjadriť veľkú vdakú za to, že prezentovaním svojich talentov sprítomnili tradície a kultúru našich predkov.“ Zároveň ich povzbudila k radosti z prezentovania krásy umenia, ktorá by mala prevážiť nad súťaživostou. Košické publikum si pozrelo vystúpenia Prešovských heligonkárov z Prešova, Živeny z Moldavy nad Bodvou, folklórnej skupiny mužov a žien Studzenka

svojím ergoterapeutom pánom Joskóm, dostaťo špeciálnu cenu poroty.“ Tretiu priečku získaли Prešovskí heligonkári, na druhom mieste sa umiestnili muži z folklórnej skupiny Studzenka a absolútnym víťazom nultého ročníka sa stala folklórna skupina Živena.

Aj vďaka tomuto podujatiu ožila kultúra a folklór Abova, Zemplína a Šariša. Kultúrne umělecké slávnosti v Košiciach mali pozitívny ohlas verejnosti, ktorá sa teší na ich početovanie.

ThLic. Martina Hockicková
Foto: Mgr. Katarína Strojná

ROZPRÁVKOVÝ KOLOVRÁTOK

V ŽILINE UŽ 13. ROK

Podnecovanie úcty ku kultúrnym a národným hodnotám je jedným z hlavných cieľov výchovy a vzdelávania. Práve na zachovanie regionálnych zvykov a tradícií našich predkov je zameraný projekt regionálnej výchovy v materských školách KOLOVRÁTOK. V tomto roku projekt Kolovrátok oslavuje svoje okrúhle jubileum – 15. výročie. V priebehu pätnásť rokov sa do projektu regionálnej výchovy zapojilo množstvo nadšených a obetavých paní učiteľiek materských škôl regiónu Žilina, pomáhalo mnohí priaznivci slovenskej ľudovej kultúry, externé inštitúcie, no najmä rodičia účinkujúcich detí. Pódiové vystúpenia detí materských škôl v projekte KOLOVRÁTOK (ďalej MŠ) sa zúčastnilo veľa lektorov, hostí aj návštěvníkov.

V súčasnosti spolupracujú v projekte Kolovrátok pod vedením PaedDr. Renaty Balkovej vidiecke i mestské materské školy. Paní učiteľky týchto

Aký bol ježko. Sledovaním hier z tejto rozprávky nás zabavili skákajúce žabky z MŠ Trnové. Deti z MŠ Turie nám predviedli tanček s hrnčekom i vareškovú vyčítanku v rozprávke O divotvornom hrnčíku. Potom nasledovali bonusové premiérové vystúpenia dvoch mestských MŠ. MŠ Hôrky nám priblížila atmosféru aktuálnej slnečnej jari v programe o Jarných hráčach na lúkach. Deti z MŠ, Nám. Borodáča 6 zabavili a rozosmiali divákov ľudovou rozprávkou O kozliatkach. Programom ROZPRÁVKOVÉHO KOLOVRÁTKA sprevádzala účinkujúcich hrou na akordeóne paní učiteľka Ľubica Kučerová z MŠ Strečno. V závere vystúpil host DFS Cipovička pod vedením Bc. Janky Alexandry Veseléj a svojím vystúpením si získal veľkých aj malých divákov.

Dakujeme všetkým za kultúrne, hodnotné a inšpiratívne pódiové vystúpenia, ktoré sú prezentáciou predprimárneho vzdelávania,

materských škôl k 15. výročiu pripravili spolu s deťmi pódiové vystúpenia na tému slovenské ľudové rozprávky, ktoré obohatili o piesne, hry či rečňovanky. 20. apríla 2018 sa potom všetci účinkujúci stretli vyobliekaní do krásnych ľudových krojov v Aule Gymnázia sv. Františka z Assisi v Žiline a spoľočne roztočili ROZPRÁVKOVÝ KOLOVRÁTOK. Deti – moderátori z MŠ Jarná – v úvodnom rozhvore so Starou mamou predstavili jednotlivé rozprávky, ktoré potom zahrali a zaspievali kamaráti z materských škôl z regiónu Žilina. O hrášku a rozprávku o Jankovi Hraškovi nám zaspievali, zahrali a zatancovali deti z MŠ Rajecká Lesná. Citlivu uplatnili humorné situácie; napríklad premenu Janka Hraška na veľkého chlapa. MŠ Lietavská Svinná sa predstavila zaujímavo spracovanou rozprávkou Kozliatka s využitím motívov detských ľudových piesní a vlastnej tvorby. Vyčítankami a ľudovými hrami o zvieratkách v porubskom nárečí uviedli deti z Kamennej Poruby rozprávku Kubov zajac. V rozprávke o Jankovi a Marienke, v ktorej nechýbala ani ježibaba či voňavé medovníčky, sa predstavili deti z MŠ Zádubnie. Rozprávku O sliepočke a kohútikovi predviedli deti z MŠ Brezany. Za sliepočkou a kohútikom poslušne v podrepe cupkali kuriatka, ktoré ohrozoval jastrab. Zábavnými prekáračkami chlapcov s dievčatami a tancom s valaškami zaujali obecenstvo deti z MŠ Suvorovova. Pozorne sme počúvali aj ďalšiu rozprávku v trnovskom nárečí

ako aj profilácie jednotlivých materských škôl regiónu Žilina. Dakujeme pedagógom zúčastnených materských škôl, ktorí odborne spracovali a pripravili slovenské ľudové rozprávky na pódiové vystúpenie: PaedDr. Renáta Balková, Ľubica Betinská, Jana Kašubová, Jarmila Kasáková, Mgr. Andrea Hrtánková, Vincencia Dietrichová, Mgr. Jozefína Záňová, Mgr. Denisa Kurňavová, Mgr. Jana Strelíčková, Zdenka Martoníková, Luža Badurová, Ing. Ingrid Rašková, Mgr. Miriam Ďurneková, Dana Magočová, Perla Boldová, Petra Afanasová, Bc. Zuzana Chládeková, Mgr. Marta Pobeňová. Plynulý priebeh organizačne zabezpečovali paní učiteľky: Martina Berníková, Katarína Polková, Dana Sárköziarová, Viera Mrmusová, Ivana Kucháriková. Podávanie patrí aj organizátorom projektu KOLOVRÁTOK, ktorími sú: Spoločnosť pre predškolskú výchovu – región Žilina a Dom Matice slovenskej. Dakujeme primátorovi mesta Ing. Igorovi Chomovi za finančnú podporu projektu. Dakujeme ŽSK, Únii žien, Spolku Živena, vydavateľstvu Artis Omnis, Yes Chips, Gymnáziu sv. Františka z Assisi, študentkám Petronele Balkovej a Alexandre Veseléj z Pedagogickej a sociálnej akadémie v Turčianskych Tepliciach, ako aj ďalším obetavým priaznivcom tohto projektu. Mediálne projekt KOLOVRÁTOK podporili: odborno-metodický časopis Predškolská výchova, Mesto Žilina, Žilinský Večerník, www.jankohrasko.sk.

Mgr. Marta Pobeňová
PaedDr. Renáta Balková

NEZVYČAJNÉ 99. VÝROČIE

ÚMRTIA M. R. ŠTEFÁNIKA SI PRIPOMENULI ŠTUDENTI V SEČOVCIACH

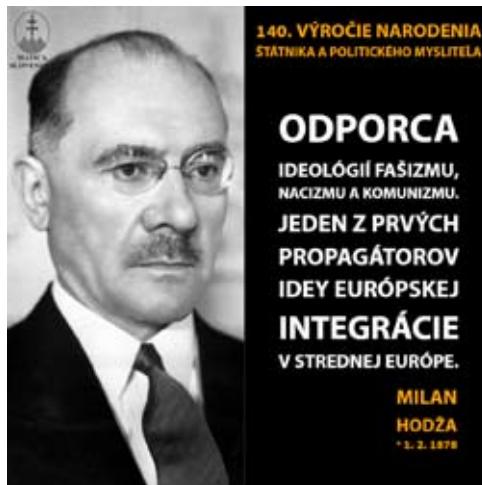
Deň 4. mája 1919 je dňom smrti generála Milana Rastislava Štefánika. Študenti, ktorí sú členovia Matice slovenskej v odbore mladých matičiarov, sa rozhodli pripomenúť si toto výročie netradične – prednáškou v podaní zaujímavej osobnosti. Využili svoje kontakty a pozvali pri tejto príležitosti na Gymnázium v Sečovciach na Kollárovej ulici predsedu Matice slovenskej JUDr. Mariána Gešpera, ktorého poznali ako predsedu Mladej Matice spred roka 2016. Počas prednášky priniesol nové zaujímavé poznatky o Milanovi Rastislavovi Štefánikovi a o vzniku prvej Česko-

Slovenskej republiky. Bohatý bol aj fotografický materiál a krátke videá s legionárm a M. R. Štefánikom. Prednáška trvala približne dve hodiny, no žiaci gymnázia a historického krúžku nestrácali pozornosť ani na chvíľu. Študentom sa páčila najmä forma. Boli neustále zapojení do národných dejov, cez dataprojekciu sa mohli vcítiť do udalostí a nahliadnuť na storočné dejiny z úplne iného uhla pohľadu. Neustále dostávali rôzne otázky a tí, ktorí vedeli najlepšie odpovedať, boli ocenení knihami.

Veľmi potešujúce je, že na gymnáziu pôsobia aktívni mladí matičiaři združení v Odbore Mladej Matice Sečovce. Za posledné tri roky sa zúčastnili na mnohých podujatiach a sú aktívni aj v celoslovenských štruktúrach Mladej Matice. V závere si najaktívnejší odniesli knihy s historickou tematikou. Z tejto prednášky každý odišiel spokojný, s novými poznatkami, a to nielen so zaujímavosťami zo života M. R. Štefánika a vzniku Česko-Slovenska. Študenti sa zhodli, že je potrebné národné dejiny podávať zaujímavejšou formou ako v súčasnosti, veď slovenské dejiny sú rovako zaujímavé a dobrodružné ako tie svetové. Škoda, že svetovým sa dáva oveľa väčší priestor a národná história sa učí menej hodín a takpovediac suchopárne.

Veronika Ferenčíková

V MARTINE ZASADAL

VÝBOR MLADEJ MATICE

Mladá Matica aj v tomto funkčnom období pokračuje v úspešnom rozvíjaní národných aktivít pre slovenskú mládež i širšiu verejnosť vo všetkých krajoch Slovenska. V súčasnosti je tak jedinou fungujúcou národnou a mládežníckou organizáciou, ktorá vyvíja reálnu vlasteneckú činnosť a má početnejšiu členskú základňu so zastúpením svojich odborov po celej krajine. Mladí matičari sa čoraz intenzívnejšie sústredujú na konkrétné úlohy. Ich zámerom je modernými metódami zodpovedajúcimi 21. storočiu osloviť súčasnú generáciu slovenskej mládeže, v rámci svojich možností tiež prispieť k obnove kolektívnej historickej pamäte slovenského národa a pozdvihovať v dobe silnejúcej globalizácie.

cie a materializmu hrdosť na dejinné a kultúrne dedičstvo Slovákov. A v tomto zmysle aj nepresťajne národné pripravovať novú matičnú generáciu, odovzdávať jej skúsenosti, a tým udržať generačnú kontinuitu najstaršej národnej a kultúrnej ustanovizne Slovákov, ktorou Matica slovenská jednoznačne je.

Výbor MM ďalej rokoval o pláne svojej rôzno-rodej práce a aktivít. Rovnako sa zaoberal zvýšenou propagáciou mladomatčného hnutia vo vzťahu k verejnosti, pričom dospel k jasným cieľom a postupom na zlepšenie propagácie a rozšíreniu svojej členskej základne.

Kedže práve rok 2018 je rokom takzvaných osmičkových výročí, medzi mladými matičiami sa rozprávala dlhá diskusia o príprave a realizácii Národného zrazu Mladej Matice, ktorý už dlhodobo patrí medzi ich hlavné a tradičné podujatia. IUMS

95. VÝROČIE ZALOŽENIA MO MS VALASKÁ AJ ZA ÚČASTI PREDSEDU MS MARIÁNA GEŠPERA

18. februára 2018 zavítali do našej obce predsedu MS JUDr. Gešper, prvý podpredseda MS Mgr. Hanuska, člen výboru MS Mgr. Hájnik, ktorých privítali dievčatá v krojoch (Saška Vrbovská, Zuzka Blahútová) tradičným slovenským spôsobom – chlebom a soľou. Následne ich privítal predseda MO MS PaedDr. Magera a zároveň poprosil členky výboru Ing. Fischerovú a p. Havrilovú, aby vzácnym hostom predstavili našu pamätnú izbu a osobnosť našej obce. Prítomný bol aj starosta obce. Potom sme sa presunuli do priestorov novej výborovne MO MS vo Valaskej.

O 16. hodine začal kultúrny program básňou moderátorky p. Kurekovej a potom hymnou MS v podaní spevokolu Lipka pri MO MS vo Valaskej. O ďalší kultúrny zážitok sa postarali učitelia a veľmi talentovaní žiaci zo ZUŠ vo Valaskej. Pozvanie prijal aj spevák Martin Vetrák, ktorý krásnymi slovenskými piesňami roztieskal prítomných a na záver programu vystúpil spevokol Lipka.

Slávnosť obohatilo aj odovzdávanie cien. Cenu MS – striebornú medailu MS, ktorú príšiel odovzdať osobne predseda MS predsedovi nášho MO MS PaedDr. Magerovi. Za aktívnu činnosť dostala vecný dar aj dlhoročná predsedníčka MO MS Ing. Fischerová. Obecný úrad si veľmi váži prácu mati-

čiarov v našej obci, a preto udelil starosta obce Ing. Uhrín pamätnú plaketu za pomoc pri organizovaní kultúrnych akcií a za zachovávanie kultúrneho dedičstva obce počas 95 rokov aktívnej činnosti. Veľmi milou časťou programu bola prezentácia publikácie Slovník nárečových výrazov obce Valaská, ktorej autorkou je Ing. Fischerová, krstným otcom sa stal predseda MS. Krstilo sa vodom z Hrona.

Poslednou časťou programu bola slávnostná recepcia v priestoroch výstavnej siene KD vo Valaskej. Na začiatku predseda MO MS udelil pamätné listy 13 aktívnych členom MO MS. Starosta obce Ing. Uhrín im podával formou kvetinového daru. Naše pozvanie prijali aj bývalí predsedovia MO MS vo Valaskej, a to Ing. Oravec, Ing. Minárik, p. Jenča. Medzi hostami nechýbali ani zástupcovia z radov regionálnej MS, a to okresná predsedníčka MS MUDr. Bučková, dlhoročná predsedníčka p. Macuľová, p. Horáčková, doc. Tužinský, zamestnanci Obecného úradu Valaská, poslanci Obecného zastupiteľstva vo Valaskej, ako aj ďalší podporovatelia a sympatizanti MO MS vo Valaskej.

Chceme sa veľmi pekne POĎAKOVAŤ všetkým, ktorí sa akoukoľvek formou pričinili o obohatenie, spestrenie našej milej slávnosti. ĎAKUJEME vedeniu OÚ vo Valaskej za finančnú pomoc, ako aj Matici slovenskej. PaedDr. Matúš Magera

OBRANCA SLOVENSKÝCH
NÁRODNÝCH PRÁV

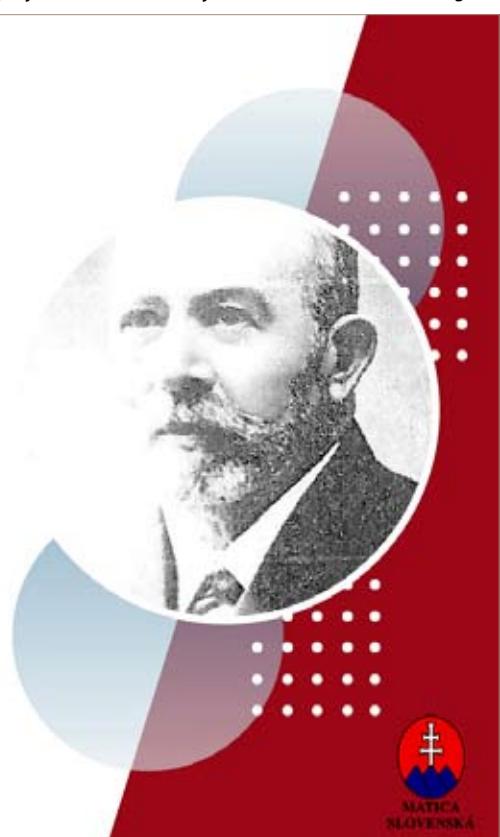
SAMUEL JAROSLAV ZACHEJ

zástanca myšlienky
všeslovanskej vzájomnosti

zakladateľ novodobých
slovensko-bulharských vzťahov

podporovateľ povstania a bojov za
slobodu slovanských národov na
Balkáne

† 4. február 1918, Sofia

MATICA
SLOVENSKÁ

ZÁKLADNÁ ŠKOLA M.R.ŠTEFÁNIKA

V BUDIMÍRE IDE PRÍKLADOM

Základná škola M. R. Štefánika s materskou školou v obci Budimír pri Košiciach ide svojím prístupom príkladom. Základná škola nesie meno národnovca a vlastenca M. R. Štefánika a celé jej prostredie dýcha slovenskou históriou. Pri vchode návštěvníkov, ale aj najmä žiakov privítava obraz M. R. Štefánika so známym heslom: „Ja sa prebijem, lebo sa prebiť chcem.“ Steny chodby školy sú lemované historickými mapami vývoja územia dnešného Slovenska a mnohými ďalšími vzdelávacími obrazmi. Práve tento prístup k vzdelávaniu a aktivity riaditeľky ZŠ Jany Bavorové a ostatných pedagógov vyzdvihol predsedu Matice slovenskej Marián Gešper, ktorý pondelok 26. 3. 2018 túto základnú školu navštívil. Spolu

však zahŕňa aj mnoho osobností, pričom jednou z najvýznamnejších bol práve M. R. Štefánik. Predseda MS Marián Gešper podal o M. R. Štefánikovi základné informácie týkajúce sa jeho mladosti, štúdií, vedeckej, ale napokon najmä vojenskej a politickej kariéry. Zdôraznil Štefánikov prínos pre vznik tzv. 1. ČSR, ale zdôraznil aj jeho pôsobenie a postavenie v našej histórii ako inšpiratívnej a vplyvnej osobnosti, ktorá zanechala výzavnú stopu v našich národných dejinách. Jeho životný príbeh obsahuje inšpiráciu pre mladých ľudí, ktorá môže vyústiť do motivácie pracovať pre národ a národného ducha. Plody jeho práce sú zreteľné dodnes, a teda jeho vplyv na dnešnú mládež, ale aj na Slovákov

s predsedom Matice slovenskej sa na návštive zúčastnil aj pán riaditeľ Domu Matice slovenskej Michal Matečka, riaditeľ sekretariátu predsedu a správca Matice slovenskej Peter Schvantner a mladý matičiar zo Sečoviec Dávid Serbinčík.

HLAVNÝ CIEL návštevy spočíval v podaní historických súvislostí vzniku Česko-Slovenskej republiky roku 1918 formou prednášky predsedu MS Mariána Gešpera. Žiaci najprv privítali predsedu Matice slovenskej svoju školskou hymnu a potom sa začala prednáška, ktorá sa niesla v interaktívnom duchu. Žiaci veľmi dobre reagovali na otázky predsedu MS. Prednáška obsahovala základné informácie, fakty a súvislosti vzniku Česko-Slovenskej republiky. Táto téma

je stále značný. Záver prednášky sa niesol v diskusnom duchu. Žiaci si svojou aktivitou vyslúžili pochvalu, ale aj odmenu v podobe rôznych kníh s národnou tematikou. Predseda MS Marián Gešper sa na záver ešte podakoval riaditeľke ZŠ a ostatným pedagógom, ale najmä zúčastneným žiakom, ktorí ho svojou aktivitou milo prekvapili. Školy, akou je práve ZŠ M. R. Štefánika v Budimíre, sú dôkazom toho, že sú stále pedagógovia a aktívni ľudia, ktorým osud nášho národa nie je ľahostajný. Podpora takýchto škôl patrí medzi priority vedenia Matice slovenskej, a preto aktivity spojené s prezentáciou národných dejín a národných dejateľov budú pokračovať aj na iných školách.

Text a foto: Mgr. Peter Schvantner

ROKOVANIE SZPB A MS

SO ZÁSTUPCAMI VEĽVYSLANECTVA RF

Velvyslanectvo Ruskej federácie na Slovensku, Ruská historická spoločnosť a Múzeum SNP prednedávnom organizovali vedeckú konferenciu Mnichovská dohoda z roku 1938 – Historické ponaučenie v kinosále Múzea SNP v Banskej Bystrici. Mnohí významní predstavitelia z predstavenstva Ruskej historickej spoločnosti, Federálnej archívnej agentúry, Múzea SNP, Ruského štátneho vojenského archívu a mnohí ďalší prednášali o významnej udalosti našich dejín. Priblížili nám otázky o historických osudoch a politickej situácii Československa roku 1938, odbojových

reflexiách sovietskeho postoja k československej otázke v Mnichove 1938, zabratí severných území Slovenska v tom istom roku a mnohé iné témy. Na konferencii bolo i zastúpenie Matice slovenskej. So svojím prednesom vystúpil predseda MS a priblížil otázku Matice slovenskej roku 1938.

Zástupcovia SZPB Vranov nad Topľou, predsedníčka obl. výboru Darina Packová, obl. tajomník Pavol Čuma, člen výboru SZPB a člen výboru MS Miroslav Gešper odovzdali zástupcom Ruskej historickej spoločnosti maketu pamätníka, ktorý

bude tohto roku po vzájomnej spolupráci SZ PB, obcou Nižný Hrušov, Ruskej historickej spoločnosti postavený a osadený v obci Nižný Hrušov. Bude venovaný výročiu oslobodenia obce a pamiatke Janka Jurovčáka z Nižného Hrušova, ktorý pochádzal z tejto obce. Ako štvrťstoročný v 2. svetovej vojne pomohol pri záchrane siedmich sovietskych partizánov. Tento pamätník bude veľkým mementom, na ktorom budú vypísané mená padlých vojakov počas vojny pri obrane dediny a spomienkou na to neľahké obdobie v našich dejinách. Mgr. Jana Smoligová

GYMNAZISTI BESEDOVALI

25 ROKOV ÚSTAVY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Dňa 22. mája k nám do **Domu MS v Galante** zavítali študenti Gymnázia J. Matušku. Na tému 25 rokov Ústavy SR prednášala štátnej radkyňa Parlamentného inštitútu Kancelárie Národnej rady SR paní Natália Petranská.

Perfektná prezentácia a pútavé rozprávanie zaujalo budúcich maturantov, ktorí s veľkým záujmom počúvali. Vedeli zodpovedať všetky otázky lektorky, ktorá bola milo prekvapená. Po ukončení prednášky sme sa presunuli na výstavu 170 rokov Žiadostí slovenského národa, kedže táto téma od základov súvisí s Ústavou SR, kde sme užitočne strávené do obedie uzavreli.

Podečer 22. mája sa v rovnakej spoločenskej miestnosti konala beseda MO MS Galanta na tému 100 rokov od narodenia Karola L. Zachara. Zíšli sa na ňu členovia MO MS, aby si vypočuli zaujímavé rozprávanie vysokoškolského pedagóga z VŠMU v Bratislave pána Miškovica. Taká významná osobnosť, herec, režisér, ako bol Karol L. Zachar, si to určite zaslúži.

ODBORNÝ SEMINÁR

VZNIK ČESKO-SLOVENSKA ROKU 1918

Štvrtok 31. mája 2018 sa v **Zlatých Moravciach** konal odborný seminár, ktorý sa zaoberal tému vzniku Česko-Slovenska. Seminár sa podarilo zorganizovať v spolupráci s mestom Zlaté Moravce, Mestským strediskom kultúry a športu a Miestnym odborom MS Zlaté Moravce. Prednášajúci sa venovali historickým udalostiam z roku 1918, Česko-Slovenskej republike a takym významným dokumentom, akými boli Clevelandská dohoda, Pittsburgská dohoda a Martinská deklarácia. Dátum mal symbolicky pripomínať aj dátum podpisania Pittsburgskej dohody z roku 1918, ktorá sice vznikla už 30. mája, ale podpísaná bola až o deň neskôr.

Poslucháčov za MO MS Zlaté Moravce privítal jeho bývalý predseda Emil Valent. Hostí oboznámil s programom seminára, ktorý bol obohodený o kvízové otázky z hlavného referátu. Po ich zodpovedaní a zložovaní boli traja výhercovia odmenení hodnotnými knihami. Na prednáške bola prítomná aj Simona Holubová, novozvolená predsedníčka MO MS Zlaté Moravce a zároveň riaditeľka Mestského strediska kultúry a športu Zlaté Moravce, Veronika Bilicová, riaditeľka Domu MS v Nitre, a študenti miestneho gymnázia.

Odbornú diskusiu na tému vzniku Česko-Slovenska v súvislosti so slovenskými dejinami viedol PhDr. Peter Mulík, PhD., z Historického ústavu Matice slovenskej a zazneli aj dva koreferáty. Prednášajúci sa dotkli aj tému slovenského vysľahovalectva či československých légií a dozvedeli sme sa zaujímavosti z oblasti Zlatých Moraviec. Záujem o história bol citeľný aj v publiku, v diskusii sa vyjadrili viacerí so zaujímavými sprostredkovanými skúsenosťami z rozprávania ich vlastných rodičov a známych. So zabezpečením prednášateľa pomáhal odbor Dom MS v Nitre, pričom sa obaja organizátori dohodli na ďalšej spolupráci v organizovaní pravidelných historických prednášok. Najbližšou naplánovanou prednáškou je téma Cyrilovo-metodská tradícia s dôrazom na okres Zlaté Moravce, ktorá sa uskutoční 6. júla.

Mgr. Nikola Rechtorisová

VEDENIE MATICE SLOVENSKEJ NAVŠTÍVILO MATICU SRBSKÚ

Po návštive matičnej delegácie v Matici chorvátskej koncom januára sa vedenie ustanovizne 19. a 20. februára stretlo aj so sesterskou Maticou srbskou v Novom Sade. V rámci bilatéralného stretnutia navštívili matičari aj slovenských krajanov v Báčkom Petrovci. Témami boli spolupráca oboch Matíc a podpora našich Slovákov v Srbsku.

Prvý deň návštavy sa delegácia zúčastnila na oficiálnom stretnutí s predstaviteľmi Matice slovenskej a Matice srbskej za prítomnosti delegácie Spolku slovenských spisovateľov vedenej M. Bielikom. Bola to súčasne prvá oficiálna zahraničná cesta novozvoleného predsedu Matice slovenskej M. Gešpera. Predseda MS M. Gešper prednesol návrhy prienikov spolupráce dvoch starobylných slovanských Matíc. Predseda Matice srbskej prof. Dragan Stanič informoval účastníkov stretnutia o súčasnom vývoji v Matici srbskej. Vzájomne sa zhodli, že chcú aktívne spolupracovať aj so spolkami spisovateľov na Slovensku a v Srbsku.

Konkrétnym výstupom rokovania bol zámer vydať spoločný vedecký zborník, príprava stretnutia zástupcov vedeckých pracovísk, vzá-

jomné mládežnícke podujatia a zo slovenskej strany poskytnutie skúsenosti pri podchytenej mladej srbskej matičnej generácii. Následne navštívila slovenská delegácia v Novom Sade Národnostnú radu slovenskej národnej menšiny v Srbsku, ktorú reprezentovala Anna Tománová-Makanová za prítomnosti generálneho konzula Slovenskej republiky v Békešskej Čabe I. Furdíka. Neskôr slovenská delegácia navštívila galériu Matice srbskej.

Druhý deň navštívili matičari krajanskú Kovačicu, pričom ich sprevádzal predseda Matice slovenskej v Srbsku Ján Brtka. V Kovačici sa delegácia zúčastnila na slávnostnom podujatí a zasadnutí Miestneho odboru Matice slovenskej v Srbsku v Kovačici pri príležitosti Medzinárodného dňa materinského jazyka za účasti velyvyslankyne Slovenskej republiky v Srbsku Dagmar Repčekovej. Napokon navštívili aj MS v Srbsku so sídlom v Báčkom Petrovci, kde sa stretli aj s jej čestným predsedom Rastislavom Surovým. Záver patril návštive pamätnej izby zaslúžilého národovca Michala Speváka. V delegácii boli: M. Gešper, predseda MS, Š. Martinkovič, predseda DV MS, Martin Hajník, podpredseda MM a pracovník ČU MS, Michal Tkáč, člen Výboru Mladej Matice. IUMS

BANSKÉ – ROZTOKY 2018

27. ROČNÍK OKRESNEJ SÚŤAŽE HODOBNÉHO FOLKLÓRU DOSPELÝCH

Nedeľu 10. júna 2018 sa už 27. raz reálizovala na Hornom Zemplíne v obci Banské okresná súťaž hudobného folklóru dospelých Roztoky 2018, ktorá vytvára priestor na prezentáciu, vzájomnú konfrontáciu a inšpiráciu neprofesionálnych speváckych skupín, sólistov spevákov a ľudových hudieb. Pre súťažiacich je takáto pozitívna konfrontácia veľmi dôležitá. Každá obec má svoje vlastné ľudové zvyky, tradície v spievaní a odievaní. Pre objektívne hodnotenie súťažiacich zostavilo Hornozemplínske osvetové stredisko vo Vranove n. T. odbornú porotu v zložení: PaedDr. Jozef Hrušovský, PhD., PaedDr. Darina Hrušovská, DiS. art., Anton Kónya. Traja znalci ľudovej piesne a hudby

hodnotili 16 speváckych skupín, 9 sólistov spevákov a 2 ľudové hudby. Neoddeliteľnou súčasťou podujatia bola vzdelávacia časť s rozborovým seminárom. Vedúci kolektívov si tak mohli vypočuť cenné rady na napredovanie skupín v silnom konkurenčnom prostredí. Spestrením podujatia bolo vystúpenie Šarišanov. Už 27. ročník ukázal, že slovenské folklórne tradície sú mimoriadne silné a prenášajú sa aj na ďalšie generácie – a to je asi najdôležitejšie posланie akcie. Podujatie rovnako ako po minulé roky bolo realizované s finančným príspevkom Matice Slovenskej za aktívnej spoluúčasti Miestneho odboru MS v Banskej.

Mgr. Martina Jurčová

Finančná komisia Matice slovenskej roku 1943 pri zakladaní **Neografie** ako účastinnej spoločnosti. Vpredu zľava: Dr. Ján Marták, Jozef Cíger Hronský, J. Trnovec, J. Hlavaj. Druhý rad zľava: B. Roll, V. Mišík, K. Geraldini, Alexander Lilge, J. Kobella, A. Ondruš, Dr. J. Petrikovič

MATIČNÁ JÁNSKA VATRA

TURČIANSKE JASENO

Pravidelné každoročné podujatie MO MS Turčianske Jaseno venované deťom a rodine sa uskutočnilo koncom školského roka (23. júna) na dolnom konci obce. Usporiadatelia pripravili množstvo všakovávokých, zábavných a zaujímavých atrakcií nielen pre deti, ale aj pre dospelých tak, aby sa zabavili a na svoje si prišla celá rodina. Aj tohto roku najmä deti najviac zaujalo maľovanie na tvár či na ruku. Súťaž streľby zo vzduchovky vo viacerých kategóriach pripravil starosta obce Rastislav Jesenský a matičný dlhorčný spolupracovník Milan Kožuch, pra-pra-prasynovec národnovca Ďurka Langsfelda. Ďalšími najzaujímavejšími a najvtipnejšími súťažami bolo hádzanie polenom či zatíkanie klinca do kláta s čo najmenším počtom úderov. Najmä rodičia a starší si zalistovali a domov odniesli matičnú tlač, nevynímajúc Slovenské národné noviny, Slovenské pohľady či časopis Slo-

vensko. Všetci prítomní sa posilnili vynikajúcim gulášom, ktorý pomáhal variť aj starostu obce. Osvieženie ponúkli chutné nápoje a mladším urobili radosť najmä sladkosti. Naštastie len chvíľkové prehánky neprekvapili, keďže hasiči zabezpečili stany, kam sa dalo schovať pred daždom, no počasie vlastne prialo. Zábava podujatia bola zameraná aj na zlepšenie medziľudských vzťahov a spolupatričnosti, takže celkový rozmer je širší a vyšší. Usporiadateľmi boli už tradične okrem matičného miestneho odboru, Obecný úrad Turčianske Jaseno a Dobrovoľný hasičský zbor Turčianske Jaseno. V neškorších hodinách po zotmení pokračovalo podujatie zapálením Jánskej vatry. Keďže celé popoludnie, ako aj podvečer boli veľmi príjemné a veselé, zábava najmä dospelých pokračovala tanečnou zábavou takmer do samého rána.

Viliam Komora
Foto: Lujza Komorová

PAVOL DOBŠINSKÝ

190. VÝROČIE NARODENIA

„Duch a reč ľudu nášho naozaj vyniká i čo do mnohosti, i čo do jakvosti hlboko báječných, krásne básnických a mravne bezúhonnéhov povestí.“

Pavol Dobšinský – pedagóg, spisovateľ, zberateľ a vydavateľ ľudových rozprávok, prekladateľ, publicista, redaktor, kritik, folklorista, básnik, literárny historik. V tomto roku si pripomíname 190. výročie jeho narodenia.

Práve jemu môžu deti vďačiť za najkrajšie slovenské rozprávky, piesne, príslovia, porekadlá, obyčaje či povery a príbehy. Zapisoval si všetko, čo od obyčajných ľudí počul. Aj vďaka tomu vzniklo jeho najväčšie dielo, ktoré vydal v závere svojho života – Prostnárodné slovenské povesti. Táto najväčšia zbierka obsahuje až 90 slovenských rozprávok. Mnohí k nim siahali ako k dôležitému prameňu poznania života a kultúry slovenského ľudu. Do zbierky zaradil aj väčšinu rozprávok zo zbierky J. Rimavského a v pozmenenej podobe aj niektoré ľudové rozprávky Slovenských pohádok a povestí od B. Němcovej, napríklad Soľ nad zlatom, O dvanásťich mesiačikoch a iné.

Martinský publicista a spisovateľ Igor Válek 24. mája

zavítal do Dunajskej Stredy medzi žiakov ZŠ na Jilemnického ulici a ZŠ v časti Dunajskej Stredy Smetanov Háj. Spisovateľ, básnik, autor literatúry pre deti, zberateľ a autor povestí, upravovateľ ľudových rozprávok, publicista, editor, redaktor, organizátor kultúrneho, najmä literárneho života – **Igor Válek** sa dlhodobo zaoberá slovenskou literárnu klasikou a medzi najhodnotnejšie poklady z tejto truhlice patria, samozrejme, naše ľudové rozprávky a povestí. Pravdaže, aj tie, ktoré zozbieraná a vydala Pavol Dobšinský a pári jeho priateľov. Jeho dvojzväzkové Najkrajšie slovenské národné rozprávky sú určené úplne všetkým, čo už vedia čítať, dokážu vnímať a chcú nielen v sebe, ale i okolo seba šíriť mnoho mûdreho a poučného z odkazu „našich starých“, ako sa vyjadril klasik. Všetky povesti, rozprávky, príbehy sú prerozprávané či adaptované tak, aby vyzneli ako posolstvo. Spisovateľ spoločne so žiakmi nachádzal morálne ponaučenia rozprávok a povestí: Urobil si zle, budeš svoj čin ľutovať. Urobil si dobre, dobro sa ti vráti, raz určite. Zrkadlo v sebe nerobzbieť. Mlyny melú pomaly, ale isto. Žiaci počúvali so záujmom, uvádzali, ktoré rozprávky, povesti poznajú, ktoré sfilmované diela Dobšinského videli. V závere besedy si prezreli knihy spisovateľa. Beseda bola pripravená v spolupráci s Žitnoostrovskou knižnicou v Dunajskej Stredze.

Libuša Klučková

MATIČIARI V HUMENNOM SI PRIPOMENULI VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI SLOVENSKÝCH DEJÍN

Dňa 10. mája 2018 sa v Humennom uskutočnili dve zaujímavé súťažné podujatia, ktoré niesli mená pre slovenský národ významných osobností – **Štefánikov beh o Putovný pohár** pre žiakov základných škôl z Humenného a okolia, tradíciu ktorého založil už nebohý bývalý predseda MO MS v Humennom a riaditeľ ZŠ, Hrnčiarska, Humenné Mgr. Rudolf Klikušovský, a regionálna súťaž v rétorike – **Štúrov Zvolen**.

Tohoročný Štefánikov beh zorganizovala ZŠ, Hrnčiarska, Humenné v spolupráci s MO Matice slovenskej v Humennom, 1. atletickým klubom v Humennom a mestom Humenné. Bežecká súťaž prebehla v dopoludňajších hodinách na Námestí slobody a prílahlom priestore mestského parku.

Podujatie sa začalo spomienkovou slávnosťou pri buste Milana Rastislava Štefánika na Námestí slobody v Humennom slovenskou a matičnou hymnou, pripomnenutím si významu osobnosti M. R. Štefánika pre vznik Slovenského štátu a krátkym kultúrnym programom.

Organizačný tím v zložení Mgr. Jarmila Oravcová – riaditeľka ZŠ, Hrnčiarska, Humenné, Mgr. Marek Lučka – riaditeľ pretekov, Mgr. Viera Hovancová – tajomníčka, a Mgr. Vladimír Mandula – rozhodca, zaregistrovali 300 detských pretekárov, ktorí súťažili v 4 vekových kategóriach pre chlapcov a dievčatá. Vítazmi sa stali: I. kategória chlapci (500 m – Jakub Besler ZŠ Ohradzany, 1. kategória dievčatá (500 m) – Sabina Bardzáková ZŠ, Pugačevova, Humen-

né, 2. kategória chlapci (700 m) – Adam Baláž ZŠ, Jána Švermu, Humenné, 2. kategória dievčatá (700 m) – Barbora Mandulová ZŠ, Hrnčiarska, Humenné, 3. kategória chlapci (800 m) – Sebastian Minich ZŠ, Pugačevova, Humenné, 3. kategória dievčatá (800 m) – Ema Borščová ZŠ, Kudlovská, Humenné, 4. kategória chlapci (1500 m) – Samuel Lopanič ZŠ, Hrnčiarska, Humenné a 4. kategória dievčatá (1 000 m) – Petra Frivaldská ZŠ, Hrnčiarska, Humenné. Súčasne so Štefánikovým behom prebiehala v priestoroch Vihorlatského múzea v Humennom postupová regionálna súťaž v rétorike Štúrov Zvolen, na ktorej sa zúčastnilo dvadsať súťažiacich zo základných a stredných škôl. Organizátorom podujatia bolo Vihorlatské múzeum v Humennom.

Odborná porota v zložení Mgr. Pavol Ďugo – predseda MO MS v Humennom, PhDr. Eva Jacevičová – učiteľka ZUŠ Humenné a Mgr. Alexandra Harvanová – novinárka vybrali na celoslovenskú súťaž vo Zvolene týchto súťažiacich: I. kategória – Nina Bodnárová – ZŠ „Dargovských hrdinov“ Humenné, II. kategória – Branislav Blich – ZŠ s MŠ Topoľovka a III. kategória – Lenka Baratová – Cirkevná spojená škola, Humenné.

Obe podujatia mali patričnú umeleckú, športovú, ale i spoločenskú úroveň a pripomienuli mladej generácii, ale i širokej zúčastnenej verejnosti prínos Ľudovíta Štúra a Milana Rastislava Štefánika k 100. výročiu vzniku 1. Československej republiky a k formovaniu moderného súčasného Slovenska.

Mgr. Miroslav Kerekanič

NÁRODNÝ ZRAZ MLADEJ MATICE V JÚLI 2018 VO VARÍNE PRI ŽILINE

S BATOHOM CEZ POLONINY

VÝSTAVA V DOME MS V SNINE V SPOLUPRÁCI
S NÁRODNÝM PARKOM POLONINY

V mesiaci máj a jún bola vo výstavnej sieni Domu Matice slovenskej v Snine inštalovaná výstava pod názvom S BATOHOM CEZ POLONINY, ktorá bola realizovaná v spolupráci s Národným parkom Poloniny a tematicky bola venovaná ochrane prírody v Sninskem regióne. Výstavu tvorili fotografie

z Národného parku Poloniny a detské výtvarné práce s tematikou ochrany prírody doplnené aj o poetické stvárnenie v básnach. Zároveň pracovníčka NP Poloniny **Iveta Buraliová** organizovala hľavé prednášky pre žiakov základných škôl o tajomstvách v živej prírode.

Jozef Makariv

VEĽKÝ TALENT
SLOVENSKÉHO
DIVADELNÍCTVA

FERDINAND HOFFMANN

tajomník Ústredia divadelných
ochotníkov na Slovensku v Martine

angažoval sa v aktivitách Slovenského
spevokolu, najskôr ako herec, zakrátko
ako režisér a dramaturg

roku 1938 viedol Východoslovenské
národné divadlo v Košiciach, ktoré
však po Mníchove

a Viedenskej arbitráži zaniklo

* 14. február 1908, Žilina

90. VÝROČIE ZALOŽENIA

DYCHOVEJ HUDBY V MEDZILABORCIACH

Dňa 23. júna 2018 si vedenie mesta Medzilaborce, Vihorlatského múzea v Humennom, Matice slovenskej a MO Rusínskej obrody na Slovensku v rámci 56. ročníka Festivalu kultúry a športu v Medzilaborciach za prítomnosti členov súčasných i bývalých dychových hudieb Horného Zemplína pripomenuli 90. výročie vzniku dychovej

hudby v Medzilaborciach, ktorá bola prvou a najstaršou dychovou houbou v našom regióne.

Na slávnostnej akadémii v priestoroch CVČ sa zúčastnili primátor mesta Medzilaborce Ing. Vladislav Višňovský s manželkou, predsedu MO Rusínskej obrody v Medzilaborciach Vladimír Protivnák, členovia MO Rusínskej obrody Ing. Alexander Bober, Ing. Vladimír Bejda, Viera Dusíková, člen VV Matice slovenskej a odborný pracovník Vihorlatského múzea v Humennom Mgr. Miroslav Kerekaníč, členovia poslednej dychovej hudby našom regióne – Mestského dychového orchestra Chemlon Humenné, ako i poslední ešte žijúci členovia dychových orchestrov v Medzilaborciach.

Podujatie zorganizoval a zároveň moderoval Vladimír Protivnák. Stručnú história dychového hnutia v Medzilaborciach pripomenal Mgr. Mi-

Mgr. Miroslav Kerekaníč

roslav Kerekaníč. Účastníkov podujatia pozdravil primátor mesta Medzilaborce Ing. Vladislav Višňovský, ktorý sa podčakoval všetkým zúčastneným, ocenil ich prínos k rozvoju kultúry Medzilaboriec aj celého horného Zemplína a odovzdal ocenením členom dychových hudieb dákované listy.

Mesto Medzilaborce, Rusínska obroda na Slovensku, Vihorlatské múzeum v Humennom a Matice slovenská pri príležitosti 90. výročia založenia dychovej hudby v Medzilaborciach ocenili tieto osobnosti dychového hnutia: Vasiľa Savku, Jozefa Bycka, Juraja Beleja, Ľubomíra Onačílu, Ing. Vasiľa Prejsu, Mikuláša Prokipčáka, Mgr. art. Rastislava Kašuba a Ivana Mihaliča ml. z dychových hudieb v Medzilaborciach, Tibora Theisa, Lukáša Bodnára a Ing. Michala Dorčáka z dychovej hudby Selánka Helcmanovce a Michala Čelovského, Martina Šudika, Jána Bidovského, Jána Dzvoníka a Petra Behúna z Mestského dychového orchestra Chemlon Humenné. Všetkým oceneným blahoželáme!

ZÁCHRANA GYMNÁZIA

ZANIKNE NÁSTUPCA JEDNÉHO Z PRVÝCH TROCH SLOVENSKÝCH GYMNÁZIÍ?

Ked' naši predkovia roku 1869 zakladali v neľahkých podmienkach v Kláštore pod Znievom jedno z prvých troch slovenských gymnázií, verili, že bude poskytovať možnosť vzdelania aj pre deti z chudobnejších slovenských rodín. Počas rokov 1869 až 1874 sa v jeho laviciach vystriedalo vyše 669 žiakov z celého Slovenska. Dôsledkom tvrdej maďarizácie boli všetky tri gymnázia roku 1874 zatvorené. Neskôr opäť ožili a našli svojich nástupcov v Martine, v Revúcej a štafetu gymnázia v Kláštore prevzalo roku 1959 gymnázium v Turčianskych Tepliciach. Toľko hovoria historici. Dnes gymnázium neohrozenie maďarizácia, ale rozhodnutie slovenských orgánov. Súčasná spoločnosť sa hrdí titulom vzdelanostná. Paradoxne však sa práve teraz štátne orgány zaoberajú možnosťou ukončiť vzdelávanie v rámci 8-ročného štúdia na Gymnáziu Mikuláša Galandu v Turčianskych Tepliciach. Spomeňme, že toto kúpeľné mesto, ako aj obce celého okresu majú záujem o zachovanie štúdia, podporu tomu vyjadrila aj Matica slovenská

a osobitne jej predseda JUDr. Marián Gešper. S primátorom Turčianskych Tepíc Mgr. Igorom Husom sme sa porozprávali o aktuálnom dianí a možnostiam záchrany a zachovania existencie gymnázia.

Predsedu MS podporil úsilie mesta Turčianske Teplice, MO MS, Únie žien Slovenska aj gymnázia v Turčianskych Tepliciach zachovať 8-ročné štúdiu na Gymnáziu Mikuláša Galandu. Prečo je zachovanie tohto štúdia dôležité?

Odpoviem slovami predsedníčky MO MS T. Teplice doc. RNDr. Jaroslavy Brinckovej, CSc., že je to z dôvodu zachovania vzdelanosti v našom meste, ale v širšom meradle aj celého regiónu. Ak by došlo k zrušeniu 8-ročného štúdia, tak je veľmi reálne, že v budúcnosti by nastala redukcia a zrušenie aj 4-ročného štúdia, a teda aj zánik gymná-

VEĽKÉ VOZOKANY SI PRIPOMENULI SVOJHO RODÁKA ELA HAVETTU

13. júna 2018 by slovenský režisér Eliáš Havetta oslavoval **80. narodeniny**. Napriek tomu, že už dávno nie je medzi nami, jeho krajania na neho nedajú dopustiť ani zabudnúť. Pri tejto významnej príležitosti mu odhalili pamätnú tabuľu na priečelí miestneho Kultúrneho domu.

Myšlienka vyhotovenia a osadenia pamätnej tabule bola ambíciou **Miestneho odboru Matice slovenskej, Veľké Vozokany** už dlhšie. Najviac sa o ňu zasadil jeho dlhoročný predseda a zároveň

blízky priateľ zosnulého režiséra Jozef Havetta. Práve vďaka jeho snahe sa stala z myšlienky skutočnosť. S podporou Domu Matice slovenskej v Nitre sa pri príležitosti nedožitých 80. narodenín významného rodáka rozhodli zorganizať spomienkovú slávnosť na jeho počesť, ktorá sa uskutočnila nedeľu 17. júna v obci Veľké Vozokany.

Výnimočnosť Havettovej osobnosti sa plne odráza v jeho tvorbe. Mimoriadne citlivý, pravdivý a vynalezavý, skrz na skrz popretkávaný zážitkami a spomienkami na svoje rodisko Veľké Vozokany. Tako si na neho spomínali jeho spolužiaci zo základnej školy – Agnesa Solčianska a Jozef Havetta, ale aj jeho kolega z filmovej brandže režisér a scenárista Eduard Grečner, ktorí boli hostami na besede s premietaním dokumentárneho filmu venovanému Elovi Havettovi. E. Grečner porozprával aj o tažkých časoch počas normalizácie, ktoré pre nich ako umelcov s otvorenou myšľou nastali. Havettov originálny autorský rukopis cítiť v každej scéne, svoju nekonvenčnosťou predbehol dobu, v ktorej žil, a aj preto sú jeho filmy zaradené k špič-

ke slovenskej filmovej tvorby. Svedčí o tom aj fakt, že oba a súčasne jediné dva natočené celovečerné filmy – Slávnosť v botanickej záhrade a Ľalie poľné – sú zaradené v zlatom fonde slovenskej kinematografie.

Podujatie sa začalo spomienkovou svätou omšou v Kostole sv. Mikuláša. Ďalej nasledovala pietná spomienka pri hrobe Ela Havettu na miestnom cintoríne, kde sa prítomným prihovorila riaditeľka Domu Matice slovenskej v Nitre Veronika Bilicová. Podákovala sa za úprimnú a srdečnú podporu, ktorú organizátorom vyjadrili vzácné osobnosti profesne spojené s Eлом Havettom – herečke Žofii Martišovej, kameramanovi Dodo Šimončičovi a režisérom Eduardovi Grečnerovi, Markovi Škopovi a Jurajovi Johanidesovi. V poobedných hodinách slávnosťne odhalili pamätnú tabuľu pred Kultúrnym domom Veľké Vozokany predsedu J. Havetta spolu s riaditeľkou V. Bilicovou. Jozef Havetta sa prihovoril publiku a slovo dostali aj hostia Marián Kéry, podpredseda Nitrianskeho samosprávneho kraja a poslanec Národnej rady slovenskej republiky, a starostka obce Veľké Vozokany Justína Pálková. Celé podujatie hudobne sprevádzal Katedrálny spe-

vokol Emeráma z Nitry pod vedením dirigenta Milana Ševčíka. V závere programu sa prítomní presunuli do Kultúrneho domu, kde nasledovala beseda s hostami Agnesou Solčianskou, Jozefom Havettom a Eduardom Grečnerom, ktorí viedol Michal Kočiš, interný doktorand Katedry kulturologie FF UKF v Nitre. Následné premietanie dokumentárneho filmu M. Škopa a J. Johanidesa Slávnosť osamej palmy bolo perličkou na záver programu. Jednak kvôli výborne spracovanému dokumentu, jednak kvôli tomu, že sa v nom spoznali viacerí účinkujúci Vozokančania a že mnohí ho mali možnosť vidieť prvýkrát. Podujatím sa niesla priateľská atmosféra a tak ako Elo veril v zázraky, aj toto podujatie bolo pre nás zúčastnených malým zázrakom. Sme radi, že nás svojou účasťou prišli podporiť aj zástupcovia zo Slovenského filmového ústavu, ktorí celé podujatie naznameňovali – Petra Macháliková, Robert Šulák a Dušan Merc. Ale i predsedu Nitrianskej krajskej rady MS Ľubomíra Kleštince a predsedu Okresnej rady MS Juraj Gajdoš.

Pri realizácii podujatia dăkujeme za finančnú podporu Nitrianskemu samosprávnemu kraju a Matice slovenskej. Jozefovi Haringovi a jeho manželke Ol'ge Haringovej, ktorá je zároveň predsedníčkou Miestneho odboru MS Janíkovce, dăkujeme za podporu a vyhotovenie pamätnej tabule. Zároveň dăkujeme ostatným partnerom podujatia – Slovenskému filmovému ústavu, Katedre kulturologie Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Novému divadlu a Obecnému úradu Veľké Vozokany. Mgr. Nikola Rechtorisová

MATIČNÉ NÁVRATY

DO HISTÓRIE ČLENSKÉHO ÚSTREDIA MS V MARTINE

Členovské oddelenie (ČO) MS 1941 – uprostred vedúci oddelenia Ctibor Tahy. Zľava: O. Jariabková, K. Matejnová, E. Bušková, V. Kubenková

Pracovníci ČÚ v Halašovskom dome na prízemí, č. dverí 3. Na obrázku zľava: J. Krajan, T. Marenčíková, L. Sládečková – tlačová a vydavateľská činnosť, M. Rišková, M. Kalabusová, A. Jusková, E. Hantúchová, E. Magdolenová, D. Ivanová – vedúca organizačného oddelenia, J. Benošký – referent pre vzdelávaciu činnosť

ČO MS 1935 – pracovníci V. Droppová, M. Urbanová, O. Jariabková, F. Chládecký, J. Cajchanová, I. Turzo, E. Gallová, J. Haščová, M. Šútovcová

Členovské oddelenie MS 1941, fascikle MO MS. Zľava: E. Kuhfsová, J. Cajchanová, V. Urbanová, V. Kovačka

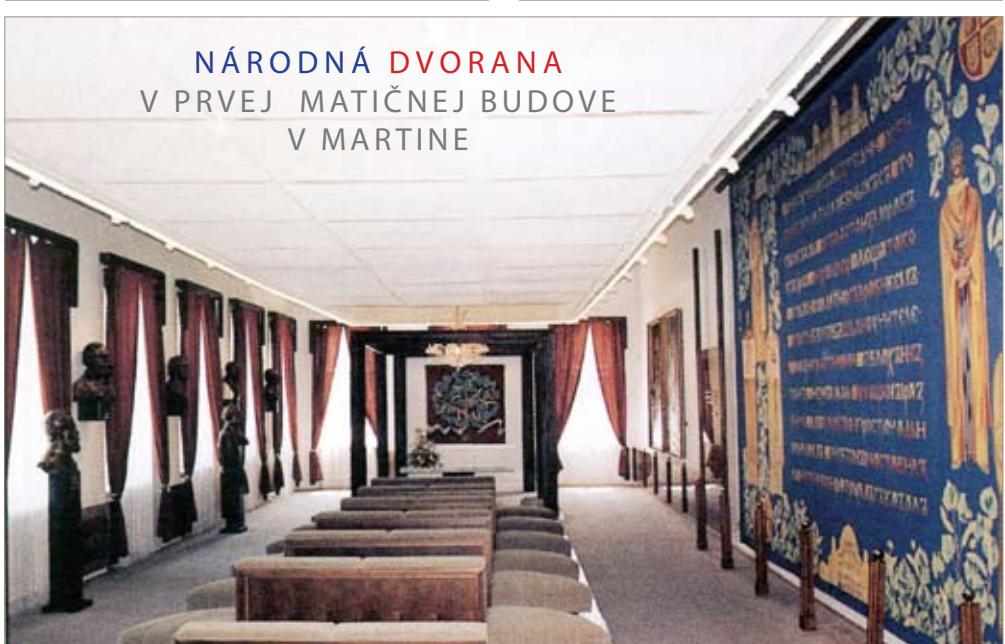

Členovské ústredie MS roku 1974 – Halašovský dom č. dverí 3 na prízemí – na obrázku zľava E. Magdolenová – sekretárka, E. Hantúchová – účtovníčka

Členovské ústredie MS roku 1974 – Halašovský dom na prízemí, č. dverí 2. – Tatiana Marenčíková pri práci

NÁRODNÁ DVORANA V PRVEJ MATIČNEJ BUDOVE V MARTINE

zia. Tým by došlo takmer k zániku stredoškolského vzdelania v okrese. Ďalšia stredná škola – Stredná pedagogická a sociálna akadémia – je totiž špecializovaná stredoškolská inštitúcia, v ktorej študujú dievčatá zo širšieho regiónu a len v menšej miere aj z Horného Turca. Rozhodne preto s faktmi doc. Brinckovej musíme súhlasíť, keďže to potvrdzujú aj iné regióny...

Predsa však – mesto Martin je od Turčianskych Teplíc vzdialé len asi 25 kilometrov...

Zrejme práve toto mohli byť dôvody, aby sa podporila likvidácia tohto štúdia, resp. tiež dôvody sa uvádzajú. Zabudlo sa pritom na to, že okres T. Teplice pokračuje ďalších takmer 20 km opačným smerom, ako aj to, že sú aj iné obce v jeho okolí. Pripomíname, že na cestu do školy je potrebné použiť hromadnú dopravu, a na ceste do Martina je potrebné prestupovať. Je azda jasné, že pre deti vo veku od 11 rokov nie je takéto denné cestovanie práve prospešné. Alebo to povedzme priamo, že to nie je vôbec vyhovujúce.

Vaše argumenty sú racionálne a pochopiteľné. Ak doplníme aj to, že škola nie je len miestom výchovy a vzdelávania, ale má aj širší, nazvime to kultúrno-spoločenský význam, tak argumentov je viac na vašej strane ako na strane zástancov likvidácie tohto štúdia vo vašom meste.

Pochopiteľne. Sú to aj iné aspekty a argumenty, práve tie, ktoré ste spomenuli. Voľnočasové aktivity, sociálne, napr. spolupráca detí, žiakov a škôl so seniormi či pôsobenie mladých ľudí a vzdelanosti pre daný región. Práve toto sú dôvody, ktoré si reálne uvedomujeme a spomenula ich práve doc. J. Brincková a veľmi aktívne sa k tomu pripojila aj predsedníčka miestnej organizácie Únie žien Slovenska Anna Dubcová. Ale sú aj také dôvody, aby aj v takýchto menších okresoch bola zachovaná vzdelenosť. Nie všetko „prenášať“ do väčších miest!

A ďalšie zdôvodnenie – že to je len prvá snaha o neskoršiu celkovú likvidáciu gymnázia v T. Tepliciach?

Môžeme reálne predpokladať, že ak by zaniklo 8-ročné štúdium na tejto škole, tak o rok, resp. o dva by zaniklo aj 4-ročné. Pravdaže, argument by bol podobný ako dnes, že nie je jeho opodstatnenosť, keďže je mälo žiakov. Takže z hľadiska času bude dochádzať k postupnému úbytku študentov. Paradoxom je, že vo väčších mestách je to práve opačne, tam sa takéto likvidačné zámery nepresadzujú takýmto spôsobom.

Musíme však spomenúť, že práve „vaše“ gymnázium je nástupcom prvého slovenského katolíckeho gymnázia v Kláštore pod Znievom. Bolo by asi veľkou hanbou, keby sme si sami zlikvidovali historicky jedno z prvých troch slovenských gymnázií na území Uhorska!

Áno, toto je fakt, skutočne týmto spôsobom vznikla predchádzajúca škola. Teda tak, že gymnázium z Kláštora pod Znievom bolo roku 1959 akoby presídlené do nášho mesta. S predsedom MS JUDr. Mariánom Gešperom, ktorému veľmi srdečne díkujeme za podporný list na záchrannu „nášho“ gymnázia, sme hovorili aj na túto tému. V školskom roku 2018/2019 už prvý ročník definitívne neotvoríme. Ale pevne verím, že aj s pomocou zástupcov Matice slovenskej sa zmení stanovisko ministerstva školstva a o rok budeme môcť prvý ročník otvoriť.

Viliam Komora

VÝZNAMNÉ VÝROČIE SLOVENSKÝCH EVANJELIKOV

Slovenskí evanjelici si dňa 15. apríla 2018 priopomnuli významné výročie. Pred 120 rokmi bol založený knihársky účastinársky spolok Tranoscius. Tento spolok vydával náboženskú literatúru, evanjelické časopisy a diela slovenských autorov, čo robí nepretržite od svojho založenia. V dopoludňajších hodinach sa konali slávnostné služby Božie za účasti generálneho biskupa Miloša Klátika. Najvyšší predstaviteľ slovenských evanjelikov sa k prítomným prihovoril slovami káyne Božieho slova. Zborový farár v Liptovskom Mikuláši Marián Bochnička privítal aj generálneho dozorca Imricha Lukáča, biskupa Západného dištriku Milana Krivdu, zástupcu dozorca Západného dištriku Slavomíra Hanusku, seniorku Liptovsko-oravského seniorátu Katarínu Hudákovú a primátora mesta Liptovský Mikuláš Jána Blcháča. Program umocnil precíteným prednesom majster Juraj Sarvaš. Celé služby Božie vysielala Slovenská televízia.

V popoludňajších hodinach sa v dramatickom pásme Petra Vrlíka V službe národa a cirkvi predstavili matiční divadelníci. V programe vystúpili Milan Stromko (Jur Janoška), Ján Richter (biskup), Juraj Španko (Ján Ružiak), Peter Vrlík (Rehor Uram-Podtatranský), Mária Ošková (matka), Pavlínka Ošková (Zuzka), Emka Pavelcová (Anička). Divadelníci z Matičnej divadelnej ochotníckej scény znova dokázali, že vedia priblížiť historickú udalosť naozaj dôveryhodne. Divadelníci umelecky stvárnili zložité a neprípravné strastiplné okolnosti vzniku spolku Tranoscius. Réžiu predstavenia mala Eva Štofčíková. Primátor mesta ocenil predstaviteľov predstavenstva a vydavateľstva Tranoscia Jaroslava Mervera a Ľubomíra Turčana pamätnými listami. Odovzdávali sa aj ceny vydavateľstva za literatúru a literárnu vedu. Získali ich Martina Kováčiková, šéfredaktorka Evanjelického posla spod Tatier (Cenu Jur Janošku), Daniel Šovc (Cenu Emila Boleslava Lukáča), Jana Bodnárová

(Cenu Ľudovítu Šenšelu), vydavateľstvo udelilo ešte jednu Cenu Ľ. Šenšelu, a to in memoriam literárneemu kritikovi Vladimírovi Petrikovi.

Druhá časť programu bola venovaná umeleckej koláži z tvorby autorov svetovej aj domácej literatúry, ktorých diela vyšli za posledných desať rokov vo vydavateľstve Tranoscius. Verše recitovali Zdenka Matějková, Kvetoslava Staroňová, Stanislav Šoučík a žiaci Spojenej evanjelickej školy v Liptovskom Mikuláši. Ellen Diana Bednáriková, Johana Kaliská, Viktoria Husaríková a Samuel Grega. O hudobné osvieženie sa postarala speváčka Miroslava Smrečanová s klavírnym sprievodom Metoda Rakára. Odzneli diela Antonína Dvořáka, Johanna Sebastiana Bacha a Césara Francka. Slovenskí evanjelici si dôstojným spôsobom priopomnuli významné výročie svojho vydavateľstva, ktoré už 120 rokov šíri nielen duchovné slovo, ale pre-dovšetkým slovenské slovo.

Peter Vrlík

JUNIÁDA A HUMENSKÁ KARIČKA ÚVODNÝ ROČNÍK SA VYDARIL

Dňa 22. júna 2018 sa v priestoroch ZŠ Kudlovská Humenné uskutočnili 2 nové zaujímavé podujatia - 1. ročník súťaže humenských škôl Juniáda o Putovný pohár mesta Humenné v kategóriách speváckych družstiev a detských sólo spevákov a úvodný ročník tanečného projektu zameraného na udržiavanie pôvodných ľudových tanečných tradícií v Humennom - Humenská karička. Na podujatiach participovali Odbor školstva MÚ Humenné, Vihorlatské múzeum v Humennom, ZŠ, Kudlovská, Humenné, MO Matice slovenskej

piesní jednotlivými účinkujúcimi. Pozitívnym prvkom bola aj účasť nových mladých spevákov.

Putovný pohár mesta Humenné na rok 2018 v kategórii speváckych družstiev si vybojovalo 1. družstvo ZŠ Laborecká Humenné v zložení - Ema Banduričová, Nina Gombárová, Vanda Marinčáková, Tamara Volochová a víťazom v kategórii sólo spev sa stala Vanda Marinčáková zo ZŠ Laborecká, ktorých na súťaž pripravila a na klavíri sprevádzala Mgr. Mária Ďugošová.

Ceny pre víťazov a ocenenia pre súťažiacich

v Humennom a Súkromná základná umelecká škola, Kudlovská, Humenné.

Záštitu nad podujatím prevzali primátorka mesta Humenné a poslankyňa NR SR PhDr. Jana Vaľová spolu s predsedom Matice slovenskej JUDr. Mariánom Gešperom.

Do speváckej súťaže sa zapojilo 10 štvorčlených družstiev zo 7 základných škôl, pričom niektoré školy postavili dve súťažné družstvá, a to: ZŠ, Laborecká, Humenné – 1. družstvo: Ema Banduričová, Nina Gombárová, Vanda Marinčáková, Tamara Volochová; 2. družstvo: Branislav Behún, Michaela Gažiová, Veronika Biľová, Zuzana Biľová, ZŠ, Pugačevova, Humenné: Jakub Švec, Kiara Sikorská, Laura Jakubčová, Anastázia Fedorcová; ZŠ, Švermová, Humenné – 1. družstvo: Miroslava Chomová, Zuzana Krídlová, Viktoria Lacová, Michaela Balážová; 2. družstvo: Sophia Sotáková, Tamara Džubárová, Kristína Štenková, Eva Ondrejišinová, ZŠ, Dargovských hrdinov, Humenné: 1. družstvo: Samuel Horvat, Júlia Čopanová, Lucia Kožinová, Vanesa Kuļusová; 2. družstvo: David Čelovský, Sara Sokolovičová, Anna-Mária Kurucová, Viktoria Cerulová, ZŠ, SNP, Humenné: Karin Jeníková, Miriam Mudríková, Alexandra Jašková, Matúš Fedurco.

ZŠ, Hrnčiarska, Humenné: Katarína Čurillová, Ľudmila Kvášná, Sebastian Jakubov, Janka Moskurišinová a nakoniec spojené družstvo ZŠ, Kudlovská, Humenné: Kristína Adamčíková, Adam Harajda a ZŠ, Hrnčiarska, Humenné: Viktoria Dzurčaninová a Peter Mižák. Celkovo účinkovalo 40 spevákov. Súťažiacich hodnotila odborná porota v zložení: doc. Vladimír Marušin, ArtD. – vedúci Hudobnej katedry Prešovskej univerzity a pedagóg VŠMU Bratislava, Miroslav Dzijak – SZUŠ, Kudlovská, Humenné, Mgr. Mária Ďugošová – ZŠ, Laborecká, Humenné, Mgr. Andrea Lacová – ZŠ, Švermová, Humenné, Mgr. Janíková – ZŠ, Dargovských, hrdinov Humenné, Mgr. Erika Lukáčová – ZŠ, Pugačevova, Humenné, Mgr. Miriam Mudríková – ZŠ, SNP, Humenné, Mgr. Ivana Kočanová – ZŠ, Kudlovská, Humenné a Marianina Kalaninová – ZŠ, Hrnčiarska, Humenné, ktorá vysoko ocenila spevácku prípravu a interpretáciu

poskytlo mesto Humenné a osobne ich odovzdala primátorka mesta Humenné PhDr. Jana Vaľová. V druhnej tanečnej časti piatkového dopoludnia pod názvom Humenská karička tanečný pedagóg a choreograf doc. Vladimír Marušin, ArtD., realizoval tanečnú dieľňu, počas ktorej naučil všetkých zúčastnených – deti aj ich pedagógov – základné prvky tanca karička. Na záverečnom kole tanečného podujatia sa zúčastnila i primátorka mesta Humenné PhDr. Jana Vaľová.

Vydarené podujatia svojimi prezentáciami obohatili dídžej Michal Marušin, známy pod me-

nom Mafia Corner, a jednotlivé tanečné skupiny tanečného oddelenia Súkromnej základnej umeleckej školy, Kudlovská, Humenné, Detský folklórny súbor Chemloňáčik a Folklórny súbor Chemlon Humenné. Ozvuk na podujatí sa staral učiteľ SZUŠ a tanečný pedagóg FS Chemlon Michal Gnip.

Podávanie patrí riaditeľstvám všetkých zúčastnených škôl, ale najmä zanieteným hudobným pedagógom, ktorí so svojimi zverencami pravidelne už niekoľko rokov systematicky pracujú a to – Mgr. Márii Ďugošovej, Mgr. Andrei Lacovej, Mgr. Ivete Janíkovej a PaedDr. Jane Horvátovej, Mgr. Erike Lukáčovej, Mgr. Miriam Mudríkovej, Mgr. Ivane Kočanovej, Mgr. Lenke Bobríkovej a Mgr. Jánovi Olekšákovi. Mgr. Miroslav Kerekanič

MATIČNÁ DELEGÁCIA VO VIEDNI

300. VÝROČIE NARODENIA A. F. KOLLÁRA

Matičná delegácia si vo Viedni pripomene 300. výročie narodenia významného reformátora, polyhistora, polyglota a knihovníka Adama Františka Kollára, ktorý bol blízkym poradcom osvietenskej panovníčky Márie Terézie. O rodákom z Terchovej v týchto dňoch pripravuje Matica slovenská krátky historický dokument, ktorý sa natáčal aj vo Viedni. Matičari na čele s predsedom Mariánom Gešperom v hlavnom meste Rakúska navštívili Nationalbibliothek (Národná knižnica) a Hofbibliotek (Dvorská knižnica), kde A. F. Kollar od roku 1748 pôsobil a v rokoch 1774 – 1776 ju aj riadil. Diela nášho slávneho rodáka bližšie predstavil Andreas Fingernagel, riaditeľ starších fondov. Zásluhou A. F. Kollára sa uskutočnilo viacero významných reforiem, najmä reforma vzdelávania. V Slovenskom inštitúte MZV SR vo Viedni mu preto roku 2015 odhalili pamätnú tabuľu. Matičari k nej položili veniec, aby si pripomenuli 300. výročie jeho narodenia. S riaditeľkou inštitútu Alenou Heribanovou sa zároveň dohodli na spolupráci pri ďalších podujatiach vo Viedni, ktoré súvisia so slovenskými dejinami.

Peter Mulík

KRAJSKÁ RADA MS

PREŠOVSKÉHO KRAJA ZASADALA V BARDEJOVE

V pondelok 16. júla 2018 v priestoroch Okresného úradu sa zišla krajská rada Matice slovenskej Prešovského kraja za účasti zástupcov Okresnej rady Matice slovenskej z obcí Abrahámovce, Gaboltov, Mokroluh, Smilno, Sveržov a Zborov na svojom letnom zasadnutí.

Na rokovanie Krajskej rady Matice slovenskej Prešovského kraja sa zúčastnili JUDr. Marián Gešper, predseda Matice slovenskej a stály člen KRMS, a PhDr. Martin Fejko, riaditeľ Členského ústredia Matice slovenskej v Martine.

Na rokovanie KR MS bolo prerokované plnenie uznesení z 22. 3. 2018, informácie o zasadnutí Výboru Matice slovenskej a Predsedníctva Matice slovenskej o ktorých referoval JUDr. Marián Gešper, predseda MS. Informácie o Národných matičných slávnostach v dňoch 3. a 4. 8. 2018 v Martine s príležitosťou 155. výročia založenia Matice slovenskej a o programe informoval PhDr. Martin Fejko. Prešovský kraj bude v hlavnom kultúrnom programe reprezentovať FS z Humenného.

Na rokovanie boli schválené návrhy na ocene-

nie členov a kolektívu Matičný spevokol zo Zborova pri príležitosti 50. výročia založenia, ktoré bude oslavovať jubilujúci matičný kolektív dňa 4. augusta v Kostole sv. Žofie za účasti Krakovského družobného spevokolu.

V závere rokovania odovzdal predseda Matice slovenskej Marián Gešper dlhorčnému predsedovi MO MS v Smilne k jeho 75. jubileu Ďakovný list Matice slovenskej za celoživotný prínos v Matici slovenskej v Bardejovskom okrese pri zachovávaní ľudových tradícií a športu.

V plodnej diskusii sa podelili členovia krajskej rady Matice slovenskej a prítomní členovia okresnej rady MS z Bardejova o svoje podnety a skúsenosti z matičnej činnosti a navzájom sa informovali o pláne ďalších matičných aktivít v Prešovskom kraji v nastávajúcom letnom období.

Po schválení uznesení sa Mariánovi Gešperovi a Martinovi Fejkovi podčakoval za obsiahle a podrobne informácie z matičného života a o nových projektoch ústredia Matice slovenskej na všetkých úsekokach činnosti Dušan Pribula, predseda Krajskej rady Matice slovenskej, a pozval prítomných na akcie a podujatia organizované MO MS a OMM v Prešovskom kraji.

Dušan Pribula

OKRESNÁ RADA MS TURIEC

ZASADALA V DOME J. C. HRONSKÉHO V MARTINE

Oblastná rada Matice slovenskej Turiec (OR MS) sa konala koncom júna (19. 7.) v priestoroch Domu Jozefa Cígera Hronského v Martine. Na pozvanie Viliama Komoru, predsedu OR MS, zavítal medzi predsedov MO MS a členov OR MS predsedu Matice slovenskej JUDr. Marián Gešper spoločne s prvým podpredsedom MS Mgr. Marekom Hanuskom a riaditeľom Sekretariátu predsedu a správcu MS Mgr. Petrom Schvantnerom. Predseda priblížil rokovanie so spolkami, organizáciami a informácie

ospoločných podujatiach s nimi. Osobitne sa venoval Slovenskému zväzu protifašistických bojovníkov, ale i cirkvám, udeľovaniu ocenení, akciám, videám, práci činnosti Informačného ústredia MS, spolupráci so školami, osobnostiam, členskému hnutiu, vyjadril sa k navýšeniu finančných prostriedkov na miestnu a regionálnu kultúru o vyše 60 %, stretnutiu s ministerkou kultúry ako i výraznému navýšeniu rozpočtu MS. K členstvu spomenul aj, že priemerný vek matičara je päťdesiatosem rokov. Bližšie priblížil celé matičné dianie od prvého výboru MS, ale aj vedeckú a vydavateľskú činnosť MS, ďalej nastávajúce celomatíčné a celoslovenské podujatia, a publikáčnu činnosť MO MS, informoval o novom vedeckom tajomníkovi MS, ktorý bude sídliť v Martine. Sídelné mesto MS tak ostáva centrom matičného života. Dodajme, že predseda MS navštívil rokovanie aj z dôvodu, aby osobne odovzdal medailu predsedovi MO MS v Turanoch JUDr. Ľubomírovi Liskajovi za dlhoročnú činnosť pri napĺňaní programu MS. Počas ďalšieho rokovania Ján Šteuček pozdravil prítomných za Jednotu dôchodcov Slovenska, hovoril o spolupráci a činnosti s MS ajo o Folklórnom súbore Suciánka, ktorý je kolektívym členom MS, o ich činnosti aj podujatiach. Členka výboru MS Anna Dubovcová z MO MS v Turčianskych Tepliciach hovorila o spolupráci a spoločnej činnosti s Úniou žien Slovenska a Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov. Vilim Komora hovoril o rokovaniach, aby výročie vzniku ČSR 30. októbra v Martine bolo za účasti MS. Bližšie sa hovorilo o Národných matičných slávnostach 2018 a návrhoch ocenení pre osobnosti, ktoré sa pričinili o vznik SR.

Z činnosti Krajskej rady MS Žilinského kraja bolo uvedené veľmi úspešné podujatie: pripomienutie si Žiadostí slovenského národa, ktoré boli v Liptovskom Mikuláši, a podujatie na Orave pri ekumenickom kríži k sviatku sv. Cyrila a sv. Metoda.

Medzi najvýraznejšie podujatia MO MS v okrese patria tie, ktoré robia vo Valči. O nich hovoril predseda

MOČARIANSKE DNI V ZNAMENÍ

105. VÝROČIA NARODENIA GORAZDA ZVONICKÉHO

Tohtočné Močarianske dni sa niesli v znamení 105. výročia narodenia nášho významného slovenského národovca a básnika, vzácnego zemplínskeho rodáka, ale aj 70 rokov jeho knázstva, súčasne obohatené o vzácné stretnutia rodákov, stretnutia rodín, stretnutia priateľov i známych počas obidvoch dní na kultúrnom programe.

Na podnet bývalého žiaka Dr. Michala Kaňu krásnu hudbu a spev k nám priniesli zahraniční Slováci zo Selenče v Srbsku vďaka finančnému zabezpečeniu od Matice slovenskej, MO MS Michalovce a DMS Michalovce.

Už v sobotu vystúpilo v programe Gorazdov večer tridsať členov Komorného zboru

ZVONY a Orchestríka pod vedením vedúceho súboru Dr. Súdiho.

V nedel' ich tóny chrámovej hudby odzneli aj v závere svätej omše v kostole sv. Gorazda a spol. a s ľudovými piesňami vystúpili na Festivalu folklórnej hudby. Bolo cítiť z reči, z textov i melódii mnohých piesní, zvlášť zo zhudobneného textu Kraskovej Otcovej role „Prečo si nechal otcovskú pôdu, ochrancu nemá?“ ich nostalgiu za krajinou pod Tatrami.

Všetky ich vystúpenia mali vysokú umeleckú úroveň a Močarianskym dňom pridali na slávnostnej atmosfére. Na nedelnej slávnostnej svätej omši, keď sme umiestnili reliktiu blahošlaveného Titusa Zemana v našom Kostole sv. Gorazda a spoločníkov, privítal vzácných hostí direktor saleziánov don Hrabovecký, medzi ktorí boli hlavný celebrant sv. omše provinciál saleziánov don Jozef Ižold, bývalí žiaci don Šandora, predstavitelia mesta i zástupcovia Matice slovenskej.

Riaditeľka DMS Michalovce PhDr. Karin Obšat-

niková a predseda MO MS Mgr. Ján Eštok sa už počas soboty venovali zahraničným Slovákom a oboznámili ich s krásami nášho regiónu, predstavili im nás Zemplín i naše mesto Michalovce a spoločne sa zúčastnili na priatí u primátora, kde sa hovorilo o úspešných vystúpeniach týchto zahraničných Slovákov na rôznych podujatiach na Slovensku i v zahraničí, ale aj o živote týchto ľudí vo Vojvodine a ich problémoch.

Výnimcočnosť týchto chvíľ potvrdilo aj predstavenie knihy o histórii Močarian. Kniha Močarany kedysi a dnes prináša dôležité materiály od prvej zmienky o Močaranoch až po súčasnosť a cez uverejnené fotografie všetci spomínate,

hľadáme svoje korene a chceme spoznávať dávnu história. Aj keď nám celkom neprialo počasie, Festival folklórnej hudby sa uskutočnil.

Moderátorka podujatia a zároveň vedúca FS Močaranka Emília Koribanicová privítala hostí a predstavila už v priestoroch kostola súbory Močaranka, Viňančan, Svojina, FSS z Ukrajiny a Komorný zbor Zvony a Orchestrík zo Selenče.

Gestorom zahraničnej účasti na Folklórnom festivale bola Matica slovenská a preto predsedníčka OZ Močarany a členka výboru MO MS v Michalovciach Anna Kostovčíková s radosťou privítala predsedu Matice slovenskej JUDr. Mariána Gešpera, ktorého prihovor bol v znamení vyzdvihu životného odkazu Gorazda Zvonického, popredného básnika slovenskej katolíckej moderny, pričom osobitne sa dotkol nevyhnutnosti podpory zahraničných Slovákov a ich aktivít zameraných na udržanie kultúrneho i duchovného dedičstva. Ako uviedol, podujatie malo niekoľko silných symbolík, ktoré sa niesli v duchu slovenského vlastenectva, kresťanských tradícií, autentického slovenského folklóru a priponiemky našich slovenských národovcov, ktorí obetovali celý život na oltár slovenskej vlasti.

Pri spoločnom stretnutí s účinkujúcimi sa hovorilo o veľkom vlastenectve, ktoré znelo v ich piesňach, o novej spolupráci i ďalších vystúpeniach na Slovensku.

Podávanie patrí, všetkým účinkujúcim i všetkým tým, ktorí prijali pozvanie na toto podujatie, na stretnutie rodákov, stretnutie rodín.

Veríme, že celý program bol pohľadením duše a všetci si odniesli do svojich domovov krásne duchovné a umelecké zážitky. Anna Kostovčíková

MINISTERKA KULTÚRY

ĽUBICA LAŠŠÁKOVÁ

INTERVIEW PRE ČASOPIS HLAS MATICE

1. Matičné hnutie je dlhodobo pevnou a aktívnu súčasťou regionálnej kultúry v mestách i obciach po celom Slovensku. Kultúru v regiónoch si však ústredne štátne orgány doteraz všímali viac-menej len na nevyhnutnej úrovni, a preto mnohí dnes hovoria o podfinancovaní. Čím to podľa Vás bolo a prečo až teraz v spoločnosti zarezonovala potreba väčšej podpory regionálnej kultúry? Máte konkrétné plány na jej podporu?

Rozvoj kultúry a zlepšenie podmienok na ňu vo všetkých regiónoch Slovenska patrí k mojim prioritám od začiatku pôsobenia v rezorte. Táto problematika je oveľa širšia ako by ste predpokladali. Nejde len o všímavosť či nevšímavosť. Podfinancovanie kultúry v regiónoch má aj svoje historické korene. V deväťdesiatych rokoch, po decentralizácii výrazne klesol vplyv štátu na konkrétny chod kultúrnych inštitúcií v regiónoch. Vtedajšia celková ekonomická situácia, ktorú sme vnímali kvôli poklesu životnej úrovne ľudí, sa prirodzene výrazne dotkla financovania kultúry. Dnes sú zriaďovateľmi väčšiny kultúrnych inštitúcií pôsobiacich v regiónoch samosprávy a iné neštátne subjekty. Tie sú zodpovedné aj za ich financovanie a chod, podobne ako za financovanie a chod množstva iných inštitúcií v ich pôsobnosti.

Regionálnu kultúru podporuje ministerstvo kultúry prostredníctvom svojho dotačného mechanizmu. Dnes kombináciou dotačného systému najmä obnovy národných kultúrnych pamiatok a príslušných fondov. Mám na mysli Fond na podporu umenia, Audiovizuálny fond, ale aj Fond na podporu kultúry národnostných menší. Verím, že vdaka koordinátorom regionálnej kultúry, ktorí budú pôsobiť priamo na mieste, bude oveľa efektívnejšie a pružnejšie reagovať na reálne potreby kultúrnej obce v regiónoch. Tak aktívnym vyhľadávaním problémov, ako aj konkrétnym poradenstvom pri výbere riešenia, jeho financovania i realizácie.

2. Matica sa zo svojej podstaty vždy orientovala na slovenské témy, samotný zákon jej ukladá upevňovať vlastenectvo a prehľbovať vzťah občanov k slovenskej štátности. V hlavných médiách sa však objavujú vyjadrenia, že takéto úlohy inštitúcií sú v 21. storočí prekonané. Do akej miery považujete za dôležité, aby sa rezort kultúry staral nielen o kultúrne dedičstvo Slovenska a jeho pre-

zentáciu, ale aby aj prostredníctvom svojej pôsobnosti podporoval pozitívny vzťah obyvateľstva k Slovenskej republike?

Je potrebné si povedať, že Matica slovenská musí, žiaľ, v súčasnosti bojovať s dedičstvom svojej, aj nedávnej minulosti, keď si partnerov vyberala problematickým spôsobom. Výchova k vlastenectvu však v normálne fungujúcej, otvorenej a demokratickej spoločnosti nemôže byť nikdy, ani v 21. storočí, prekonanou térou. Aj nás rezort denne pôsobí v tejto oblasti. Nejde len o hmotné a nehmotné kultúrne dedičstvo a jeho všeobecnú prezentáciu doma aj v zahraničí, ale aj o súčasné umenie, audiovíziu a knižnú kultúru, kultivovanie štátneho jazyka, kultúrno-osvetovú činnosť, podporu inklúzie spoločnosti a menší, dobrovoľníctva a budovanie historického povedomia obyvateľstva.

3. Ustanovizeň má široké portfólio činností – od kultúrnych, umeleckých a vzdelávacích aktivít cez zahraničné vzťahy s krajanmi až po serióznu vedu, archívnicstvo či vydavateľskú činnosť. Má aj vlastné médiá. Zásadným krokom nového predsedu MS Mariána Gešpera pre budúcnosť Matice ako takej je však nový projekt pre mladú generáciu s pracovným názvom Matica ako platforma. Prakticky pôjde o zrealizovanie hodnotných nápadov mladých slovenských talentov pod zastrešením inštitúcie, ktorá im má čo ponúknut – hovoríme o archívnych a kultúrnych fondech, matičných možnostiach i priestoroch po celom Slovensku, ako aj o odborných kapacitách, od ktorých sa môžu veľa naučiť. Predseda Vám už tento zámer predstavil. Čo od takého ide v podaní Matice slovenskej očakávate v dlhodobom horizonte?

Matica slovenská je „dobrá značka“ a symbol, s ktorým by sa nemalo hazardovať. Snaha otvoriť matičné hnutie a pritiahuť do neho mladú generáciu úprimne kvitujem a toto úsilie považujem za pokrokové od nového vedenia. Ak sa matičné hnutie nestane lákavým aj pre mladých, môže ho čakať úpadok. V dlhodobom horizonte by bolo z môjho pohľadu ideálnym cieľom priblížiť sa k modelu fungovania Matice slovenskej v medzivojnoveom období, keď bola rešpektovanou národnou inštitúciou s masovou členskou základňou a dobrovoľníckym hnutím, v ktorej nechýbala edičná, umelecká a zbierková činnosť.

Otázky zaslala: Mgr. Veronika Matušková

ich miestneho odboru Ján Lučan, a to k výročiu dejatelia, podporovateľa národného života, ťafránika, kupca a starostu Mateja Čvikota, ktorému opravili pomníka na hrobe, pripomnenú si ho a položili mu veniec. K epifu na jeho pomníku od Svetozára Hurbana Vajanského uviedol, že celý život dal pre Slovákov. Potom spomenul ďalšie podujatia MO MS: Echo heligónky, Valčianske melodie, spomienkové stretnutie narodenia Antona Draxlera, osobnosti v oblasti rezbárstva a reštaurátorstva na Slovensku, zakladateľa Školy umeleckého priemyslu v Banskej Štiavnicki, neskôr premiestnenej do Bratislavu, plány na spomienku na SNP a padlých občanov obce či Spieva naša rodina, ktorá je orientovaná na tradičné slovenské ľudové piesne v rodinách, čo chcú takto podchýtiť. Miroslava Kováčová, predsedníčka MO MS Bystrická hovorila o členoch folklórnej skupiny Hrádok, ktorí sú členmi MO MS, o prípravách na 760. výročie obce, kde boli ťafránici a olejkári, o Folklórnej Bystricke, Vianociach s Maticou či Stavani mája, ale aj úsilí prispieť k osobnostiam obce a ich vyzdvihnutiu a uchovaniu pamiatky. Medzi ne patril aj p. Buocik, ktorý robil výrobky z prútia a zo slamy, bol aj divadelník, folklorista a matičiar; in memoriam bude ako osobnosť obce pripomatený. Ďalej uviedla rodinu Žingorovcov, ktorí sa aktívne zapojili do SNP. Predseda SZPB v okrese je Radomír Žingor. Anna Dubovcová uviedla aj ďalšie podujatia Rontouka v Klenovci, kde bude odovzdané ocenenie pre starostku, soška od umelca akademického sochára Štefana Pelikána. V Jasenove to bude pravidelné podujatie výstup na Vyšehrad ako pripomienutie si

Sviatku sv. Cyrila a sv. Metoda. Potom sa venovala ďalším podujatiám MO MS v Turčianskych Tepliciach realizovaných v spolupráci so Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov. Spomenula aj Izidora Žiaka Somolického a sochu od umelca Štefana Pelikána, ktorá mubude odhalená v jeho pamätnej miestnosti Michale. Práve tento umelec by mal byť navrhnutý na ocenenie pri príležitosti 25. výročia vzniku SR na Národných matičných slávnostíach. Pri sprístupnení diela Izidora Žiaka Somolického bude potrebná užšia spolupráca so školami a Gymnáziom v Turčianskych Tepliciach. V rámci ďalšieho sa hovorilo o prípravovanom školení kronikárov MO MS, ktoré ponukne predsedníčka Vlastivedného odboru MS PhDr. Dáša Daneková. Nasledovala dlhá a široká diskusia. Vilim Komora

MATIČNÁ SPOLUPRÁCA

VO VRANOVSkom REGÍONE V RÉŽII OP MS VRANOV N.T.

V priebehu mesiaca máj OP MS vo Vranove nad Topľou v spolupráci s MO MS Hencovce, DHZ Čičava, SZPB Vranov nad Topľou, KJD a CVČ Vranov nad Topľou zorganizovalo niekoľko spoločných podujatí pri príležitosti 73. výročia ukončenia 2. svetovej vojny.

Dňa 8. júna 2018 sa konala pietna spomienková slávnosť v Davidove v okrese Vranov nad Topľou. Pri pamätníku padlým osloboditeľom obce sa stretli členovia SZPB, Matice slovenskej, politických strán, obyvatelia obce, ale aj široká verejnosť. V úvode prítomných privítal starosta obce Jozef Vaľko. Akcia pokračovala slávnostným kladením vencov k pamätníku členmi čestnej stráže, ktorú tvorili matičari z MO MS Hencovce pod vedením predsedníčky Jany Smoligovej. Akcia pokračovala spomienkovou slávnosťou nad obcou Davidov, časť Pod klinom, kde matičari pripravili kultúrny program vo forme troch divadelných scénok z obdobia 2. sv. vojny. SZPB zabezpečili pohostenie pre všetkých účastníkov, návarili chutný guľás. Kultúrnou vložkou bolo i vystúpenie matičnej speváckej skupiny Ružička, členov KJD, ktorá nám spríjemňovala akciu svojím vystúpením formou tradičných slovenských piesní.

Dňa 9. 6. 2018 sa uskutočnila spomienková slávnosť v obci Čičava v spolupráci s obecným DHZ. Matičari z MO MS Hencovce pri pamätníku osloboditeľov v obci zabezpečili čestnú stráž pri pietnej akcii kladenia vencov. Pri pamätníku hostí privítal zastupujúci starosta Dušan Vileník, neskôr sa davu prihovoril prednosta Okresného úradu vo Vranove nad Topľou Andrej Krišanda. Panychýdu za zosnulých osloboditeľov obce celebroval otec Laban. Po ukončení pietneho aktu podujatie pokračovalo v priestoroch pri fare. Po zaznení hymny SR, DHZ Čičava predviedol cvičný hasičský útok a bolo aj pohostenie. Matičari z Hencoviec predviedli ukážku poradovej prípravy, výzbroje, výstroje a krátku prednášku s témom z obdobia 2. svetovej vojny.

Ďalšou nesmierne dôležitou spoluprácou je i spolupráca MS s CVČ. Dňa 3. júla 2018 matičari z Hencoviec na pozvanie riaditeľky CVČ, prispeli k oslave MDD vo Vranove nad Topľou. Detičky i dospelí mali možnosť potešiť svoje pohľady a nadobudnúť i nové vedomosti z prezentácie, ktorú pripravili matičari.

Veľkým prínosom pre región je vzájomná spolupráca s inými organizáciami. OP MS Vranov nad Topľou sa podieľa na rozvoji a uchovávaní tradícií a aktívne vyvíja spoločné činnosti s obcami, rozvíja vzťahy so SZPB, DHZ, politickými stranami, CVČ, Jednotou dôchodcov a inými organizáciami v regióne.

Miroslav Gešper

HORNÁ NITRA PRILÁKALA AMATÉRSKÝCH FOTOGRAFOV UŽ SIEDMY RAZ

Tohtoročná fotografická súťaž Horná Nitra mojimi očami má svojich víťazov. Na najkrajších záberoch zvečnili nielen prírodu regiónu, ale aj historické a kultúrne dedičstvo predkov.

Do súťaže sa prihlásilo 52 fotografov so 198 fotografiemi. Porotcovia vyberali zo 157 fotografií, ktorých autori pochádzali aj mimo územie hornej Nitry. Tento ročník zaujal napríklad autorov z Bratislavы či Považskej Bystrice. Aj to je dôkazom, že územie hornej Nitry je zaujímavou a atraktívnu lokalitou pre návštěvníkov a turistov. „Som veľmi rád, že je to už siedmy ročník a že sa nám všetkých sedem ročníkov podarilo úspešne zorganizovať. Naši partneri zo štátnej správy, samosprávy aj zo súkromnej sféry sa od prvého ročníka takmer nemenia. Aj to svedčí o tom, že táto súťaž má svoje opodstatnenie a stretla sa s pozitívnym ohlasom u ľudí,“ povedal riaditeľ Domu Matice slovenskej Vlastimil Uhlár. O najlepších fotografiách sa hlasovalo aj na internete – zapojilo sa až dvadsaťtisíc používateľov facebooku.

Odborná porota vybrała definitívnych víta-

zov, ktorých diela boli prezentované na vernisáži. Boli to dva fotografi Jozef Kapusta a Karol Kobella a odborníčka na cestovný ruch Sylvia Maliariková. „Výber fotografi bol pomerne náročný. Všeobecne však môžem povedať, že ich kvalita sa z roka na rok zvyšuje,“ zhodnotil člen odbornej poroty Jozef Kapusta. Ceny odovzdával riaditeľ Domu Matice slovenskej v Prievidzi a zároveň autor myšlienky projektu Vlastimil Uhlár spolu so zástupcom predsedu TSK Richardom Takáčom.

V kategórii Ľudové zvyky a tradície zvíťazila Petra Oboňová s fotografiou „Už dost!“, v Historických pamiatkach a ľudovej architektúre najviac zaujal Miroslav Zajíč až s tromi snímkami s názvami Porubský skvest – Kostol sv. Mikuláša, V mesačnom svetle a V zlatom šate. Víťazom prírodnnej fotografie sa stal Milan Sušienka s fotografiou Na konci leta. Internetovým hlasujúcim sa najviac páčila fotografia Zámku kus od Martiny Mokrej. Výstava najlepších 36 fotografií bola sprístupnená verejnosti v nákupnom centre Korzo v Prievidzi.

Veronika Matušková

GEOGRAFICKÝ STRED EURÓPY

A 26. VÝROČIE VZNIKU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

V areáli Geografický stred Európy v Kremnických Baniach sme si 14. júla 2018 pripomenuli 26. výročie vyhlásenia Deklarácie o zvrchovanosti Slovenskej republiky. Prvý raz sme si túto historickú udalosť pripomenuli 17. júla 1992, keď bola prijatá SNR. Ešte v ten deň bola v areáli zverejnená prečítaním predsedom SNR Ivanom Gašparovičom prítomným členom vlády, poslancom SNR, predsedom strán a hnutí a širokej verejnosti v počte vyše 1 300 zúčastnených. Prítomná bola aj televízia a rozhlas, ktorí z tohto významného podujatia vysielali do éteru priame prenosy. Vyvrcholením tohto úsilia bol rozpad ČSFR a vznik samostatnej Slovenskej republiky 1. januára 1993. Na záver podujatia bola zapá-

Iená prvá Ústredná vatra zvrchovanosti a ďalšie vatry sa rozhoreli po celom Slovensku. Následne sme si každoročne v tomto areáli pripomínali uvedenú historickú udalosť zapálením Ústrednej vatre zvrchovanosti, až kým sa nestal ministrom kultúry Milan Kňažko, ktorý konanie podujatia zrušil. Matica slovenská roku 2017 konanie tohto podujatia obnovila.

S príhovormi vystúpili za MS predseda JUDr. Marián Gešper a predseda MO MS Milan Rybársy. Za spoluorganizátorov starosta Kremnických Baní Juraj Vozár a primátor mesta Kremnica Ing. Mgr. Alexander Ferenčík. Program spestrili vystúpením matičiari – spevácky zbor Collegium CANTUS Banská Bystrica, spevácko-dramatický súbor JESEŇ Partizánske a hudobno-spevácky súbor SUČIANKA Sučany. Na záver bola zapálená 26. Ústredná vatra zvrchovanosti.

Už mälokto vie, že tejto významnej udalosti predchádzalo podujatie Prvé vianočné posolstvo Slovákov zo stredu Európy, prednesené a vyslané svetu z tohto priestoru od Kostola sv.

Jána Krstiteľa pred Vianocami roku 1991, ktorého text si pripomeňme: „A túžba odveká stane sa dnes skutkom. Uprostred Európy je kúsok zeme. Zo západu i severu ju chráni brdo hôr. Medzi nimi sa najvyššie k nebu vypína hrdý Gerlach. Nedaleko odtiaľ je hoľa, ktorú kedysi dávno a dnes už ani nevedno prečo Kráľovou nazvali. Spod nej vyviera štôro riek. Dve z nich – Hornád a Hnilec tečú slnku oproti a ďalšie dve Váh a Hron, ako by ho na nebeskej ceste stále dobiehali. Po čase sa ich vody miešajú v Dunajskom veľtoku, nesú pozdrav ďalej po Európe. Pozdrav i posolstvo o tom, že v kraji pod Tatrami žije národ Slovákov. Národ, ktorý si za tisíc rokov užil neúrekom biedy, strádania i potupy, tatárske plienenia, turecké vojny, stavovské

povstania, revolučné vrenie i doby, keď neprajníci o ňom vyhlasovali, že tohto národa už niet. Ich spupné reči na Uhorskom sneme boli však len zbožným prianím, nevysýsaným! Národ, ktorý kúsku zeme medzi Tatrami a Dunajom hovorí rodná, tu bol, je aj bude! A hrdo sa hlási k životu. Uprostred Európy je kúsok zeme. A uprostred nej je pomyselný bod, ktorý geometri určili za stred kontinentu. Leží tu nedaleko pri Kremnických Baniach. A z neho sa čoskoro rozletí ohňová zvesť a hlahol zvonov. Susedom blízkym i ľuďom vzdialeným. Poletí na sever a juh, východ aj západ. Z nášho kraja nikdy nevziesiel oheň ničenia a zloby. Aj takto oznámi, že sme tu a chceme s každým v dobrém vychádzať.“ Autor textu Roman Kaliský. Že vyslané posolstvo do éteru zaletelo ďaleko, svedčí skutočnosť, že bolo zaznamenané aj v Ríme. Každoročne sme si počas Vianoc tu v kostole pripominali túto udalosť spolu s výročím vzniku samostatnej Slovenskej republiky, až kým tieto podujatia tiež neboli zrušené.

Milan Rybársky

ODBORNÝ SEMINÁR

VZNIK ČESKO-SLOVENSKA
ROKU 1918

Štvrtok 31. mája 2018 sa v **Zlatých Moravciach** konal odborný seminár, ktorý sa zaoberal tému vzniku Česko-Slovenska. Seminár sa podarilo zorganizovať v spolupráci s Mestom Zlaté Moravce, Mestským strediskom kultúry a športu a **Miestnym odborom MS Zlaté Moravce**. Prednášajúci sa venovali historickým udalostiam z roku 1918, Česko-Slovenskej republike a takým významným dokumentom, akými boli Clevelandská dohoda, Pittsburgská dohoda a Martinská deklarácia. Dátum mal symbolicky pripomínať aj dátum podpisania Pittsburgskej dohody z roku 1918, ktorá sice vznikla už 30. mája, ale podpísaná bola až o deň neskôr.

Poslucháčov za MO MS Zlaté Moravce privítal jeho bývalý predseda Emil Valent. Hostí oboznámil s programom seminára, ktorý bol obohatený o kvízové otázky z hlavného referátu. Po ich zodpovedaní a zlosovaní boli traja výhercovia odmenení hodnotnými knihami. Na prednáške bola prítomná aj Simona Holubová, novozvolená predsedníčka MO MS Zlaté Moravce a zároveň riaditeľka Mestského strediska kultúry a športu Zlaté Moravce, Veronika Bilicová, riaditeľka Domu MS v Nitre, a študenti miestneho gymnázia.

Odbornú diskusiu na tému vzniku Česko-Slovenska v súvislosti so slovenskými dejinami viedol PhDr. Peter Mulík, PhD., z Historického ústavu Matice slovenskej a zazneli aj dva koreferáty. Prednášajúci sa dotkli aj tém slovenského vystáhovalectva či československých legií a dozvedeli sme sa zaujímavosti z oblasti Zlatých Moraviec. Záujem o historiu bol citelný aj v publiku, v diskusii sa vyjadrili viacerí so zaujímavými sprostredkovanými skúsenosťami z rozprávania ich vlastných rodičov a známych. So zabezpečením prednášateľa pomáhal odbor Dom MS v Nitre, pričom sa obaja organizátori dohodli na ďalšej spolupráci v organizovaní pravidelných historickej prednášok. Ďalšou naplánovanou prednáškou bola téma Cyrillo-metodská tradícia s dôrazom na okres Zlaté Moravce.

Mgr. Nikola Rechtorisová

SPOLOČNE NADVIAZALI

NA HISTORICKÝ ODKAZ ŠTÚROVCOV

V priestoroch sídla Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v Bratislave sa začiatkom roka 2018 stretli jeho predstavitelia s delegáciou Matice slovenskej.

V úvode predsedu MS Marián Gešper, predsedu DV MS Štefan Martinkovič, člena predsedníctva MS Libuša Klučková a podpredsedu MM Martin Hajník odovzdali predsedovi SZPB Ing. Pavlovi Sečkárovi vojnové výtláčky Národných novín z roku 1944 ako dar matičiarov. Následne Ing. Pavol Sečkár a tajomník doc. William Longauer oboznámili delegáciu MS so súčasnými úlohami zväzu. Pozornosť delegácie MS uprial na štruktúru SZPB, na množstvo podujatí, na ktorých sa podieľajú ich základné organizácie pôsobiacie po celom Slovensku, pričom nejedno je organizované s matičnými miestnymi odbormi a OMM.

Predsedu MS JUDr. M. Gešper uviedol, že obe organizácie majú spoločné prieniky – udržiavať kolektívnu historickú pamäť národa nadvážajúc na historický odkaz hurbanovcov z roku 1848, legionárov z roku 1918, SNP a ďalších národných dejateľov. Počas Povstania sa mnohí matiční funkcionári a členovia aktívne zúčastnili na boji proti nemeckému nacizmu a pangermanizmu. SZPB a MS presadzujú národný, demokratický a humánny odkaz slovenského národného a emancipačného hnutia začatého štúrovcami a nadvážajú na úzku spoluprácu s orgánmi štátnej správy i miestnej samosprávy

na všetkých úrovniach najmä pri organizovaní spomienkových osláv pri príležitosti významných historických výročí. Zbližujú ich viaceré spoločné predsavzatia, ako je výchova k národnému povedomiu a demokracii, slovanskej vzájomnosti, úcty k obetiam nemeckého nacizmu a zápas so vzmáhajúcimi sa novodobými obludnými a často skrytými formami neofašizmu, vytyčovanie kolektívnej viny a umelo vyvolávanej nenávisti medzi ľuďmi, čo sa už, bohužiaľ, v dnešnej dobe prejavuje s čoraz väčšou intenzitou v Európe i po celom svete.

Rešpektujú pluralitný charakter slovenskej spoločnosti a chcú pripomínať národu a všetkým ľuďom dobrej vôle žijúcim v Slovenskej republike, že máme svoje tradície, ktoré by mali v dnešných časoch prekryť cudzie komerčné tradície. Zaujali odmiestavý postoj k výchove k tzv. umelému globálemu občianstvu a zhodli sa na vzájomnej spolupráci, ktorej výsledkom bude spoločné memorandum. Zhodli sa na spoločnej participácii pri organizácii viacerých významných výročí roku 2018. Matica slovenská prostredníctvom Slovenských národných novín ponúkne SZPB priestor na prezentáciu aktivít a článkov SZPB.

Po ukončení oficiálnej časti stretnutia si delegácia MS prezrela stálu expozíciu pod názvom Za slobodu. Výstava je venovaná odkazu pokrokových národných tradícii, vzniku a práci SZPB. Libuša Klučková

MATICA SLOVENSKÁ V ŽELIEZOVCIACH

z vôle ľudu obnovená

Miestny odbor Matice slovenskej v Želiezovciach má za sebou polstoročie existencie. Kroky predsedu MS Mariána Gešpera i členov Výboru MS preto smerovali z Cyrilo-metodskej národnej púte v Nitre práve do tohto mesta na juhu Slovenska. Pozvanie na zhromaždenie prijala aj poslankyňa NR SR Eva Smolíková a podpredsedovia Nitrianskeho samosprávneho kraja Igor Ěder a Tibor Cenger. Matičnú delegáciu doplnil riaditeľ Domu

rým žiadal o pomoc pri zakladaní miestneho odboru samotné matičné ústredie.

Zakladajúca schôdza miestneho odboru sa uskutočnila v máji 1968 v Závodnom klube v Želiezovciach. Z Ústavu slovenskej literatúry SAV na ňu prišiel Rudolf Brták, jeden z najznámejších slovenských literárnych historikov 20. storočia. Práve jemu vďačíme za mnohé biografické fakty zo života slovenských spisovateľov. Vydal

MS v Leviciach Miroslav Považan a členka Výboru MS Daniela Trňanová.

Dom kultúry v Želiezovciach sa naplnil folkloristami z rôznych regiónov Slovenska, ktorí sa predstavili krásnymi slovenskými piesňami. Matičiarov a ich každodennú prácu, ale tiež obetavosť a odhadlanie chrániť naše národné i štátne záujmy ocenili v príhovoroch predsedu Matice Marián Gešper i poslankyňa parlamentu Eva Smolíková.

Zakladanie želiezovského miestneho odboru nebolo jednoduché. To dokazuje aj otvárací prejav národného umelca, predsedu MS Ladislava Novomeského roku 1968 v Martine: „Nie je tajomstvom, že najmohutnejší podnet aj pre oživenie Matice slovenskej vzišiel z národnostne zmiešaných oblastí Slovenska. Vzišiel z obrannej akcie slovenského elementu, najmä presídlencov, ktorí prostre chceli žiť svoj národný život tak, ako si predstavovali, že ho na slobodnom Slovensku budú môcť žiť.“ Ten-to fakt umocňuje aj list Petrikoviča, vtedajšieho riaditeľa ZŠ v Želiezovciach, v ktorom opisuje situáciu na južnom Slovensku a kto-

niekoľko personálnych monografií a kníh najmä o postavách z obdobia nášho národného obrodenia. K slovenských presídlencom z Maďarska mal vrúcný vzťah.

Súčasná členka Výboru MO MS v Želiezovciach Varkolyová, ktorá sa na schôdzi zúčastnila ako mladá študentka, hovorí: „Do srdca sa mi vpísal moment, keď na záver schôdzke zaznela pieseň Kto za pravdu horí... S akým citem ju spievala plná sála prostých ľudí. Slzy mi stečali po líčach, túto nezabudnuteľnú spomienku si nesiem vo svojom srdci už 50 rokov.“

Všetky spomienky na vznik a prvé kroky MO MS v Želiezovciach sú zachované v zborníku Z vôle ľudu obnovená, ktorý matičiarov v Želiezovciach pripravili a vydali pri príležitosti 50. výročia vzniku svojho miestneho odboru MS. Na podujatí vystúpili folklorne súbory Matičiarik z Nových Zámkov a Háj z Novej Bane. Samozrejme, nemožno nespomenúť odovzdávanie ocenení matičiarom, ktorí sa zaslúžili o vznik a zveľaďovanie Miestneho odboru Matice slovenskej v Želiezovciach.

Libuša Klučková

TRADIČNÝ SLATINSKÝ JARMOK

VO ZVOLENSKEJ SLATINE

Prvý júnový víkend patril vo Zvolenskej Slatine tradičnej akcii – Slatinskému jarmoku, ktorý spoločne z obcou organizoval miestny odbor Matice slovenskej Zvolenská Slatina. Aj tohto roku sa snažili o zachovanie hlavnej myšlienky tohto podujatia – podporu Slovákov žijúcich v zahraničí a zachovávanie národných tradícií. Tento rok sa konal už jeho 8. ročník.

Kultúrny program sa začal v piatok podvečer vystúpením detí zo základných umeleckých škôl. Hlavný program sobotu slávnostne otvorila starostka obce Ing. Mária Klementová. Potom si už návštěvníci mohli vychutnávať rôzne miestne gastronomickej špeciality či nakúpiť výrobky od rôznych remeselníkov. Na akcii prezentoval svoju činnosť aj stánok Matice slo-

venskej, kde si mohli návštěvníci zakúpiť knihy z Vydavateľstva Matice slovenskej a rôzne matičné propagačné materiály. Predpoludním program Slatinského jarmoku spestilo vystúpenie žiakov zo ZUŠ Očová a vystúpil aj slatinský ľudový spevák Jozef Svintek. Vyvrcholením celej akcie bol podvečerný galaprogram, ktorý bol zároveň spojený so stretnutím rodákov zo Zvolenskej Slatiny. V galaprograme vystúpili postupne folklórny súbor Zobor z Nitry, folklórny súbor Vreteno z Kysáča (Srbsko), folklórny súbor Rakonca z Fiľakova a program uzavrela domáca folklórna skupina Slatina.

Zaplnená sála kultúrneho domu bola opäť dôkazom toho, že zachovávanie slovenského folklóru a tradičných zvyklosť má stále význam.

Ondrej Smutný

PRIEVIDZSKÍ MATIČIARI

DLHODOBO PODPORUJÚ LITERÁRNU VZDELANOSŤ MLADEJ GENERÁCIE

Riaditeľ Domu MS v Prievidzi: „Deti a mládež považujú víťazstvo na okresnej úrovni literárnych súťaží za prestíž.“

Prievidzkým matičiarom dlhodobo záleží na literárnej vzdelanosti detí, žiakov a študentov v okrese Prievidza, preto aj tento rok spolupracovali na viacerých literárnych súťažiach uskutočnených v prvej polovici roku 2018. Išlo najmä o známe celoslovenské súťaže na okresnej úrovni, no podporili aj tých najmenších na regionálnom podujatí.

Šalianský Maťko, Hviezdoslavov Kubín, Rozprávkové javisko, Štúrov a Dubčekov

rétorický Uhrovec, ale aj Mám básničku na jazýčku opäť na hornej Nitre dokázali, že sa v regióne skrýva veľa rétorických talentov. Dom MS v Prievidzi a Miestny odbor MS v Prievidzi sa do týchto podujatí zapojili organizačne, ale aj finančne či darovaním cien, najmä hodnotných kníh. „Popularita literárnych súťaží neklesá, práve naopak, sú dôkazom, že naše deti a mládež stále majú záujem o poéziu i prózu a ich umelecký prednes. Vítazstvo už len na okresnej úrovni považujú za prestíž a na každom z nich vidíme chut' a ambíciu dotiahnuť to cez kraj až do celonárodného kola,“ uviedol riaditeľ matičného domu v Prievidzi Vlastimil Uhlár.

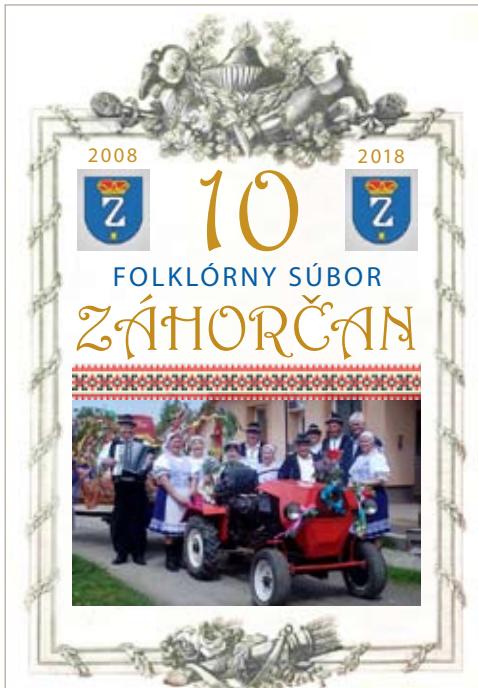
Tohtoroční súťažiaci a prednesy sa vyznáčovali celkovým zlepšením oproti minulým ročníkom, podľa porôty sa zlepšilo najmä dobré zapamätanie naučeného textu, jeho pochopenie, precítanie a používanie mimojazykových prostriedkov reči. Väčšina udržiavaľa dobrý očný kontakt s publikom aj s porotou. Na zlepšovanie je, samozrejme, vždy priestor, keďže častým zlozvykom je nedodržiavanie prestávok či zrýchľovanie ku koncu textu. Mnohých recitátorov porota pochválila za prirodzené peknú mäkkú výslovnosť. To je v čase, keď počuť kritiku na znižujúcu sa vzdelanostnú úroveň slovenských detí a mladej generácie, naozaj pozitívne.

Najlepší z najlepších postúpili do krajských kôl súťaží a hrdo prezentovali hornú Nitru v rôznych mestách Slovenska. Tieto skúsenosti im budú prospešné nielen v ďalších súťažiach, ale aj priamo vo vyššom vzdelávaní a neskôr i v profesionálnom živote. Veronika Matušková

VYDAVATEĽSKÁ ČINNOSŤ

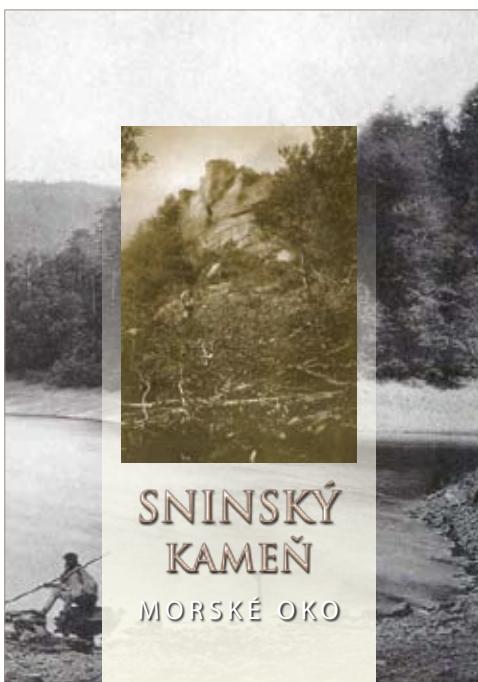
DOMU MATICE SLOVENSKEJ V SNINE

Dom Matice slovenskej v Snine sa už od svojho vzniku systematicky venuje vydavateľskej činnosti orientovanej predovšetkým na región, v ktorom Dom MS pôsobí. Vydał a podieľal sa už na niekoľkých knihách, katalogoch, brožúrach a nástenných kalendároch.

Tohto roku bola vydaná kniha s názvom SNINSKÝ KAMEŇ – MORSKÉ OKO prinášajúca textovo i obrazovo zaujímavý pohľad na dva prírodné unikáty, ktoré sú súčasťou pohoria Vihorlatu v najvýchodnejšej časti Slovenska.

Druhým počinom bolo spracovanie brožúry o folklórnom súbore ZÁHORČAN, ktorý tohto roku oslavil 10. výročie svojho vzniku. *Jozef Makariv*

ALEJA DEJATEĽOV V RIMAVSKEJ SOBOTE sa opäť slávnostne rozrástla

V Aleji dejateľov v Rimavskej Sobote boli 23. mája slávnostne odhalené ďalšie tri busty významných osobností Gemera a Malohontu v prítomnosti predsedu Matice slovenskej Mariána Gešpera a členov Predsedníctva a Výboru Matice slovenskej, primátora mesta Jozefa Šimka a poslancov Mestského zastupiteľstva v Rimavskej Sobote, dištriktuálneho biskupa ZD Milana Krivdu, profesora Leona Sokolovského, matičiarov, občanov mesta a širokého okolia, študentov a žiakov rimavskosobotských škôl.

K zberateľom ľudových rozprávok a povestí: **P. E. Dobinskému a A. H. Škultétymu, J. D. Čip-**

vateľka národného života sa aktívne zapájala do kultúrneho a národného diania, kontaktovala sa s mnohými slovenskými vzdelancami, najmä spisovateľmi. Bustu vytvoril akademický sochár Milan Ormandík.

Vzhľadom na to, že tento rok si Matica slovenská pripomína 165. výročie narodenia a 70. výročie úmrtia Jozefa Škultétyho – doživotného správcu Matice slovenskej, tretia busta bola venovaná práve tejto významnej slovenskej osobnosti. Dr. Jozef Škultéty bol učiteľ, literárny vedec, historik a prekladateľ. Pracoval na školskom inšpektoráte v Rimavskej Sobote.

kovi pribudol **Samuel Reuss**, ktorý bol kaplánom a učiteľom v Tisovci, farárom v Kraskove, Revúcej a členom Učenej spoločnosti malohontskej. Bustu vytvorila akademická sochárka Anna Kišáková. Ďalšia busta bola venovaná Izabele Textorisovej, prvej slovenskej botaničke a poštovéj úradníčke. Napriek predsudkom voči práci žien v tomto období naučila sa niekoľko jazykov – latinčinu, nemčinu, francúzštinu, ruštinu a častočne talianský a rumunský jazyk. Okrem botaniky mala ďalšie záujmy, venovala sa hvezdárstvu, mineralógii, speleológii a zbierať dialektologický materiál. Ako znamenitá pozor-

4. AUGUST V MARTINE

NÁRODNE MATIČNÉ SLÁVNOSTI 2018

155 ROKOV MATICE SLOVENSKEJ
25 ROKOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

V Martine pracoval ako redaktor Národných novín a jeho život bol úzko spätý s Maticou slovenskou. Vďaka svojmu požehnanemu dlhému životu a bohatej tvorbe sa stal stelesnením temer 70 rokov dlhej epochy slovenského národného života, naplnenej pohnutými udalosťami a dejinnými zvratmi. Bol živým spojivom štúrovského pokolenia z polovice 19. storočia s generáciou našej inteligencie 40. rokov 20. storočia. Osobnosť a dielo spolutvorcu slovenskej národnej ideológie nepochybne formovala dobu, v ktorej žil. No on vždy zostával pevný a veril, že príde čas, keď Slováci budú tvorcami svojho osudu. Tento Škultétyho vklad, zapísaný do pamäti slovenského národa, je zaiste i cenným žriedlom a odkazom pre budúce generácie. Jeho bustu vytvoril akademický sochár Milan Ormandík.

Po službách Božích v evanjelickom kostole, v Aleji dejateľov na Námestí Š. M. Daxnera, počíavaľ hlavný program matičného podujatia – akt slávnostného odhaľovania býst. Žiačky a študentky rimavskosobotských škôl si pripravili krátke životopisy spomínaných osobností. Sprievodným podujatím bolo vystúpenie speváckeho zboru BONA FIDE z Rimavskej Soboty,

ktorý zaspieval hymnické piesne. Pri bustách stáli deti v krojoch z Detského folklórneho súboru Lieskovček, ktoré nás privítali aj spevom na posedení po slávnostnom akte. Zúčastnili sa naňom pozvaní hostia, zástupcovia spoločenských organizácií a cirkvi.

Vďaka finančnému príspevku z BBSK sa tak mohla zrealizovať snaha Miestneho odboru Matice slovenskej v Rimavskej Sobote rozšíriť Aleju dejateľov v Rimavskej Sobote. Vďaka patrí aj vedeniu Matice slovenskej, vedeniu mesta Rimavská Sobota, Kamenárstvu Ulický s. r. o., firme STAVART a SOŠ obchodu a služieb v Rimavskej Sobote.

Ako v príhovore povedal predseda Matice slovenskej Marián Gešper, Matica slovenská je hrdá na svojich členov Miestneho odboru Matice slovenskej v Rimavskej Sobote, ktorí svojou dlhoročnou prácou vytvorili Aleju slovenských národomovcov a činovníkov, a verí, že aj túto našu matičiarsku snahu o zviditeľnenie významných národných dejateľov ocenia nielen občania mesta, ale aj široká slovenská verejnosť.
Mgr. Elena Nebusová

STANČEKOVA PRIEVIDZA

PRIŤAHUJE MLADÚ GENERÁCIU K PIESŇAM ZNÁMYCH SKLADATEĽOV

Matičnú podporu si v Prievidzi tento rok jednoznačne zaslúžila súťažná vokálna prehliadka žiakov základných umeleckých škôl so známym názvom Stančekova Prievidza. Už 21. ročník, ktorý prebehol vo februári 2018, potvrdil, že tvorba hudobných skladateľov je živá a populárna aj v mladej generácii.

„Prehliadka približuje vokálnu tvorbu prievidzského hudobného skladateľa profesora Ladislava Stančeka, ako aj ďalších skladateľov slovenského, európskeho i svetového významu. Som rád, že Stančekova Prievidza naďalej podnecuje odborné a umelecké zlepšovanie vokálneho prejavu žiakov a konfrontuje výsledky práce jednotlivých pedagogických osobností,“ povedal o prehliadke Vlastimil Uhlář, riaditeľ Domu MS v Prievidzi. Porota hodnotila súťažiacich v štyroch kategóriách od 7 do 25 rokov.

Do Prievidze prišli súťažiť žiaci a študenti

z celého Slovenska, pre ZUŠ Ladislava Stančeka v Prievidzi to tak bola aj istá prestíž. Vybrané piesne naznačovali, že vybrať víťaza nebude jednoduché. V A kategórii vyhral Tadeáš Košík zo ZUŠ Jána Cikkeru v Banskej Bystrici, v B kategórii Filip Tonka zo ZUŠ Zlaté Moravce, v C kategórii Marian Berení zo ZUŠ Levice a v D kategórii si víťazstvo odniesol Peter Vrba zo ZUŠ F. Schuberta v Želiezovciach. Predvedli sa ako tí najlepší z najlepších, pričom počet súťažiacich tento rok narastol a hodnotiť museli až dve odborné poroty.

Veronika Matušková

SLÁVNOSTNÝ PREUKAZ

RIADNEHO ČLENA MATICE SLOVENSKEJ

Idea nového dôstojnejšieho preukazu člena Matice slovenskej rezonovala na poradách riadičov domov MS a pracovníkov OP MS, ale aj na zasadnutiach okresných rád MS dlhšie obdobie. Členské ústredie MS v spolupráci s Domom MS v Snine sa rozhodlo vytvoriť nový návrh matičného preukazu. Základným cieľom bolo graficky a technicky navrhnúť preukaz, ktorý by presvedčivo odzrkadľoval historickú tradíciu a vážnosť najstaršej národnej ustanovizne – Matice slovenskej.

Zámerom bolo vyhotoviť preukaz, ktorý nebudie na tzv. bežné používanie s ostatnými dokladmi, pretože na to môže poslužiť aj jednoduchá identifikačná karta. Nový preukaz je navrhnutý tak, aby svojím vyhotovením odzrkadľoval modernú dobu, v ktorej teraz žijeme, ale zároveň aby ideovo nadväzoval na preukazy z dávnejšej minulosti, ktoré dôstojnejšie reprezentovali Matici slovenskú. Preto návrh je graficky riešený tak, aby obsahoval najdôležitejšie obrazové výjavky z histórie nášho národa a obsahovo aby vyjadroval poslanie Matice slovenskej a jej matičného hnutia. Zároveň má u členov vzbudzovať patričnú úctu a hrdosť k najstaršej národnej ustanovizni Slovákov.

Návrh je graficky riešený ako symbolická „cenina“ a je opatrený zlatou slepou ražbou (pečať predsedu Matice slovenskej), pričom meno každého konkrétneho člena bude vytlačené okrasným písmom, čím je zabezpečený jednotný estetický vizuál každého preukazu, ale aj jedinečnosť vďaka natlačenému menu jednotlivého člena. Preukaz bude podpísaný predsedom a správcom Matice slovenskej ale i riadičom Členského ústredia MS.

Vnútri preukazu je priestor na členské a pamätné známky, ale aj ocenenia, ak by ich konkrétny člen dostal za svoju aktívnu prácu pre matičné a národné hnutie.

Kompletné fotenie preukazov bude zabezpečovať členský pilier prostredníctvom Domu Matice slovenskej v Snine a Členského ústredia MS, ktoré preverí členstvo záujemcu a poskytne presné údaje o zaradení záujemcu – člena v rámci štruktúry členstva MS. Kedže preukaz si vyžaduje aj manuálne spracovanie, nemôže sa vyrobiť hromadne, ale postupne, ako budú prichádzať požiadavky od jednotlivých členov. Tento proces bude koordinovať Členské ústredie Matice slovenskej v Martine.

Preukaz v tejto prvej fáze bude členskému hnutiu ponúknutý na dobrovoľnej báze a jeho náklady budú zabezpečené vydaním pamätnej známky v hodnote 10 eur, ktorú si člen MS zakúpi automaticky s preukazom. Objednávky sa budú realizovať individuálne a budú zasielané zo strany členov a záujemcov priamo ČÚ MS, ktoré overí potrebné údaje a zašle na tlač preukazu DMS v Snine. Propagácia nového preukazu sa uskutoční cez informáciu a formulár zverejnený na matičnom webe, SNIN, resp. aj zaslanú krajským a okresným radám. V sume 10 eur je zahrnutý príspevok na korunový účet Matice slovenskej, slúžiaci na podporu miestnych oborov cez dotácie regionálnej kultúry, poštovné a samotnú výrobu každého jednotlivého preukazu, napokoľko vyhotovenie si vyžaduje špecifické materiály a na vypísanie mena a priezviska osobitú techniku tlačenia. Nový slávnostný členský preukaz bude dôstojným nasledovníkom tradície matičných legitimácií vydávaných za éry Jozefa Škultétyho a Jozefa Cígera Hronského.

JEDNA Z TROCH PRVÝCH VATIER ZVRCHOVANOSTI BOLA V OBCI CEJKOV

Dňa 21. júla 2018 si obec Cejkov v spolupráci s DMS Michalovce a MO MS Cejkov už tradične pripomenuli významný dejinný akt Deklaráciu Slovenskej národnej rady o zvrchovanosti Slovenskej republiky. Tento krásny slnečný deň sa začal oslavami 730. výročia prvej písomnej zmienky o obci, ktoré sa už tradične ako každý rok uskutočnili v obecnom amfiteátri za prítomnosti starostu obce Ladislava Slovajka, ktorý privítal všetkých prítomných a hostí; medzi nimi nechýbal predseda MS Marián Gešper, poslanec NRSR Róbert Puci a primátor mesta Trebišov Marek Čižmár.

Cejkov je hrdá slovenská obec, ktorá už desaťročia pravidelne organizuje národné podujatia na dolnom Zemplíne na jazykovo zmiešanom území. Obec sa môže popyšiť Námestím Matice slovenskej a bronzovou

bustou Milana Rastislava Štefánika a je po myselnej „slovenskou zemplínskou bašto“ na juhovýchode Slovenska, čo nezabudol vo svojom príhovore zdôrazniť predseda MS Marián Gešper.

V kultúrnom programe, ktorý poteší nie jedného diváka, vystúpili folklórne skupiny Furmane a Ľelija z Trebišova a spevák Robo Kazík. Hviezdným bodom večera bolo krásne vystúpenie šestnásobnej slovenskej zlatej sláviche Zuzany Smatanovej, ktorá neskrývala dojatie z milého a úprimného prijatia. Program vyvrcholil zapálením už 26. matičnej vatry zvrchovanosti a krásnym ohňostrojom. Treba zdôrazniť, že z historického hľadiska práve vatra zvrchovanosti v obci Cejkov bola jedna z prvých troch – popri Kremnických Baniach a Kráľovej holi.

Karin Obšatniková

Štvrtročník Matice slovenskej. Číslo 1/2018. **Vydáva:** Matice slovenská (IČO: 00179 027, DIČ 2020603123) v spolupráci s Členským ústredím MS. **ISSN:** 2585 – 9927. **Nepredajné.** **Séfredaktor:** Bc. Marek Nemeč, Sídlo vydavateľa a administrácia: P. Mudroňa č. 1, 036 01 Martin, tel.: (+421 43) 381 2842, e-mail: jan.seman@matica.sk **Tlač:** NEOGRAFIA, a. s., Sučianska 39A, 038 61 Martin, IČO: 31597912, DIČ: 2020433217. **Redakčná rada:** predseda JUDr. Marián Gešper, Mgr. Martin Hájnik, PhDr. Martin Fejko, ThLIC. Mgr. Viliam Komora, PhD., PhDr. Pavol Madura, Ing. Jozef Makariv, Mgr. Veronika Matušková, Bc. Marek Nemeč, doc. PaedDr. Pavol Parenička, RNDr. Ján Seman. **Grafické spracovanie:** Ing. Jozef Makariv, Dom MS Snina.